

Politična plaćena u političkom uredu 51 000 Rijeka

no inar

glasilo Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske

broj 10-12/2015.

ISSN 1330-1543

Javni servis za beskompromisno novinarstvo

Foto: P. Stanić / S. Spasić

Intervju

Mirjana Rakić:

Treba nam jaka medijska strategija

Mediji određuju pravila praćenja izbora

News Bar - tanka granica između zbilje i parodije

Trendovi koji su već stvarnost u europskom novinarstvu

PARTY NOVINARSKI 2015

HND je proslavio svoj 105. rođendan tradicionalnim novinarskim partyjem na kojem se, u Velikoj dvorani Novinarskog doma u Zagrebu, okupilo oko 250 novinarki i novinara iz gotovo svih krajeva Hrvatske. Na samom početku prisutnima je rođendan čestitao predsjednik HND-a Saša Leković, nakon čega je uslijedio furiozan, dvosatni nastup Maxa Juričića i njegovog Ljetnog kina. No, to je bilo tek zagrijavanje za karaoke, za čije se mikrofone otimalo do ranih jutarnjih sati.

glasilo *Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske*
Prvi broj izašao je 1946. godine
Izdavač: *Hrvatsko novinarsko društvo i Sindikat novinara Hrvatske, Zagreb, Perkovičeva 2/1*
tel. (01) 4828-333, fax (01) 4828-332
e-mail: novinar@hnd.hr
www: <http://www.hnd.hr>

Za nakladnika: *Saša Leković*

Žiro račun: 2360000-1101234838

Glavni urednik: *Ivica Buljan*
e-mail: ibuljan@hnd.hr

Redakcija: *Jozo Petričević, Melisa Skender, Goran Borković, Damir Petranović, Ankica Tomić*

3500 primjeraka

Grafički urednici: *Danijel & Goran-Den Popović POP & POP*, Rim 57, Zagreb, tel. 095 9023159, 095 9051976
e-mail: pop-pop@zgt-com.hr

Tisak NOVI LIST Rijeka

Uredivački odbor: *Viviana Ban Anton Filić (predsjednik), Toni Hnojčik, Andrej Matijašević, Žarko Modrić (potpredsjednik), Željko Peratović, Vlado Vurušić, Branimir Zekić, Hrvoje Zovko*

Ovaj broj ilustriran je fotografijama *Vladimire Spindler*

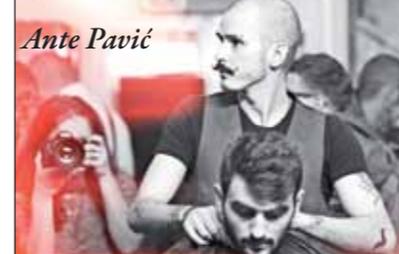
Laku noć i sretno

Pravila određuju mediji

Povratna informacija u realnom vremenu

Knjiga o licu i naličju stvaranja Hrvatske

Kako televizijski novac oblikuje europski nogomet

str. 4

str. 16

str. 22

str. 27

str. 38

Treba nam jaka medijska strategija

Tanka granica između zbilje i parodije

Tko odlučuje što je previše

Trendovi koji su već stvarnost u europskom novinarstvu

Infopress

Iz rada HND-a i SNH

Reagiranje

Recite im...

Intervju

Novo knjige - svijet medija

In memoriam

str. 10

str. 18

str. 24

str. 35

str. 6

str. 30

str. 38

str. 40

str. 41

str. 47

str. 49

Piše: Sanja Mikleušević,
predsjednica Središnjeg odbora HND-a

Laku noći i sretno (s hrvatskim novinarstvom)

*I have always been on the side of the heretics, against those who burned them, because the heretics so often turned out to be right....
Dead, but right*

Just because your voice reaches half-way around the world doesn't mean you are wiser than when it reached only to the end of the bar

Misli su to legendarnog američkog novinara Edwarda Murrowa s kraja davnih 50-ih i početka 60-ih.

Takva se profesionalna hrabrost, znanje i virtuoznost izričaja rijetko viđa desetljećima poslije. Zato bi film Georgea Clooneyja 2005. naslovljenog po riječima kojima je Murrow objavljivao svoje emisije: "Laku noć i sretno" (Good night and good luck) trebao pogledati svaki ambiciozniji student novinarstva ili bi Clooneyjev uradak trebao biti obvezan dio studija koji ima težnju učiti i formirati buduće tragače za informacijom i na njoj temeljenoj istini i pravdi.

U liku sjajnog Amerikanca, čiji je simbol bila cigareta od koje se

nije odvajao ni za vrijeme intervjua uživo, sažet je ne samo duh jednog doba već i temelj profesije. Murrow je u složenom vremenu koje je slavilo "slobodu nacije", što ju je vlast ograničavala i cenzurirala, bio svjetionikom slobodne misli. Svoje je zvjezdane trenutke doživio kao ratni reporter za vrijeme Drugoga svjetskog rata kada je izvještavao iz Londona u emisiji "Ovdje London". No povijest će ga pamtili po borbi za slobodu javne riječi sredinom 1950-ih kada se usprotivio "lovcu na komunističke vještice", svemoćnom senatoru Josephu McCarthyju.

Hrvatska 2015., na kraju jedne iscrpljujuće godine i čekanje jednako neizvjesne nove 2016., u umornoj

zemlji, umorno je i novinarstvo koje je daleko od standarda koji je, svjestan vremena i budućnosti koja čeka medije, postavio Murrow. Te je 1958., na godišnjoj konferenciji američkih, radijskih i televizijskih divova, proročanski najavio uzroke i posljedice "zagrljaja smrti" kapitala, oglašivača, PR agencija i medija. Danas živimo tu i takvu stvarnost, pogubnu za masmedije. Izgubljeni između zahtjeva privatnih vlasnika (pod uvjetom da znamo točno koji su) i različitih vidova pritisaka, novinarstvo i novinari nalaze se između dviju krajnosti. Imati ili biti. Ovi su drugi, iz moga iskustva, u manjini. Oni su najčešće tzv. slobodni novinari, idealisti, tragači.

Izgubljeni između zahtjeva privatnih vlasnika (pod uvjetom da znamo točno koji su) i različitih vidova pritisaka, novinarstvo i novinari nalaze se između dviju krajnosti. Imati ili biti. Ovi su drugi, čini se, u manjini. Oni su najčešće tzv. slobodni novinari, idealisti, tragači

foto: Vladimir Spaldler

Tim je važnija uloga javnog servisa HRT-a, javne televizije koju obilato financiraju građani, televizije koja bi trebala otvarati vidike, zalagati se za beskompromisno novinarstvo, javni interes i javni sadržaj. Ona ima mogućnost istinske ne-ovisnosti. Je li ispunila svoju ulogu? Je li stvorila okruženje, uvjete i atmosferu za rast nekog poput hrabrog i slobodoumnog Edwarda R. Murrowa? Jesu li takvi traženi i poželjni?

Upravo javni servis, koji ne ovisi o "inputu" privatnog vlasnika, vidim kao onaj koji može generirati promjene, no činjenica je kako HRT i dalje nema odjel istraživačkog novinarstva - svojevrsnu kapu pod koju bi se moglo staviti najbolje što u novinarstvu Hrvatska ima.

Nakon nešto više od dvadeset godina mog novinarskog staža promjene su ogromne, no tradicija i temelji trebali bi biti isti. Pa ipak nisu. Rokovi, brzina, površnost, cenzura, spinovi - uzeli su svoj danak. Digitalizacija, nove platforme Reuters koji se više ipak ne može zaustaviti - prednost su našeg vremena. Informacije su svuda oko nas, brze su i dostupne. Svjedočimo konfuznom vremenu medijske revolucije i evolucije. Koliko u takvim okolnostima mogu pomoći cehovske udruge, koliko su naši često inertni članovi svjesni važnosti samoorganiziranja i solidarnosti? Moje iskustvo govori malo ili premalo. HND se, kao i sve ostalo, mora transformirati u snažniju, efikasniju i glasniju polugu društva. Društva koje će privlačiti one s početka teksta - mlade novinare. Velika je odgovornost i onih koji ih uče i usmjeravaju. A učitelji su važni - svjedočila sam u kakve snažne i poletne, odgovorne i hrabre osobnosti stasaju oni koji imaju tu sreću učiti od - istih takvih mentora. I obrnuto - kada mladi novinari postaju igračke mentora koji su ništa do - sramota profesije. I na nama, članovima Središnjeg odbora ostaje odgovornost da iznesemo nužne promjene koje neće doći preko noći. No moramo im težiti i moramo pokušati...

GLEĐANOST

Izbori nezanimljivi TV gledateljima

Mjesečna analiza koju Vijeće za elektroničke medije provodi u suradnji s AGB Nielsen, agencijom specijaliziranom za istraživanje gledanosti televizije, pokazuje kako se u studenome Nova TV najviše gledala među ukupnom populacijom starijom od 4 godine, kao i u dodatnim ciljanim skupinama i to u kategorijama cijeli dan i kategoriji večernjeg programa od 19 do 23 sata. Iza Nove TV slijedi RTL Televizija i Prvi program HTV-a koji je na trećem mjestu, Drugi program HTV-a je na četvrtom, dok je gledanje ostalih TV kanala oko pet posto i manje. Najgledanije u studenome bile su sportske emisije. Tako je 22. studenog više od polovice populacije starije od 4 godine na HTV-ovom Prvom programu gledalo Sport nakon Dnevnika u podne. Na drugom je mjestu Dnevnik u podne koji je istog dana javljao o snježnom nevremenu u Ličko-senjskoj županiji te nestanku struje i prekidu telekomunikacijskih veza u dijelovima Like. Treće mjesto drži RTL s prijenosom boksačkog meča 28. studenog za kojim slijede Plodovi zemlje na HTV1 i zatim Dnevnik Nove TV od 15. studenog, dan nakon napada u Parizu. Među ciljanim skupinama u dobi od 18 do 49 godina najgledanija je emisija u studenome bio prijenos boksačkog meča na RTL-u s 48 posto sharea na RTL Televiziji. Slijedi show Tvoje lice zvuči poznato na Novoj TV, a Dnevnik Nove TV od 15. studenog na trećem je mjestu, a to je ujedno i jedina informativna emisija na ovoj listi top 10, pored izlaznih anketa parlamentarnih izbora na Novoj TV 8. studenoga. Rezultati ciljane skupine od 18 do 54 godine jedva se išta razlikuju, s dodatkom izvanrednih vijesti na Novoj TV 14. studenoga. Tijekom studenoga Dnevnik u podne bio je jedina HTV-ova informativna emisija među top 10 gdje inače prevladava sportski i zabavni sadržaj. Među najgledanijim informativnim emisijama pojavljuje se središnja informativna emisija RTL televizije, kao i središnja informativna emisija Dnevnik Nove TV koja je i među top tri emisije za sve tri populacijske skupine. Program praćenja izbora nije se na listama top emisija u studenome ni pojavio, s izuzetkom izlaznih anketa Nove TV koje su ipak na listi rangirane značajno ispod reality showa Farma ili Big Brother. M. Skender

NAGRADE Inicijativa za utemeljenje Nagrade Frano Supilo

Nagrada Frano Supilo za uspjeh u zalaganju za medijske i političke slobode trebala bi se prvi put dodijeliti 2017. godine zaslužnim novinarima, političarima, javnim osobama i udrugama, a iznosila bi 100.000 eura, najavili su iz inicijativnog odbora nagrade. Odbor za dodjelu formirao bi se na državnoj razini, a nagrada bi se dodjeljivala jednom ili najviše troje dobitnika i to ne samo pojedincima ili skupi-

nama u Hrvatskoj, nego i u drugim zemljama. Pokretači inicijative najavili su razgovore oko financiranja nagrade s resornim ministarstvima i predsjednikom Sabora kada bude konstituiran. Predsjednik inicijativnog odbora za dodjelu nagrade je voditelj riječkoga Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci akademik Petar Strčić, dok su ostali članovi novinar i književnik Franjo Deranja, direktor Novog Lista Neven Klarin, direktor izdavačke kuće Edit Erol Superina, predsjednik Hrvatskog novinarskog društva Saša Leković, Rina Kralj Brassard iz dubrovačkog zavoda HAZU te skrbnik riječke knjižnice i zbirke Mažuranić-Brlčić-Ružić Theo-

dor de Canziani Jakšić. Stanislav Škrbec, pokretač inicijative, umirovljeni riječki novinar, glavni urednik i direktor Novog lista, ocijenio je da je Frano Supilo jedan od trojice najvećih novinara u hrvatskoj povijesti, što ga je potaklo na zamisao o utemeljenju nagrade. Predsjednik HND-a Saša Leković izrazio je zadovoljstvo sudjelovanjem u ovom tijelu te je dodao kako je jedna od njegovih želja tijekom mandata na čelu novinarske udruge da novinari imaju dovoljno hrabrosti i beskompromisnosti da se bore za svoje ideje, poput Frana Supila.(n)

PREDSTEČAJ Sklopljena predstečajna nagodba za Novi list

Za prihvaćanje nagodbe izjasnili su se vjerovnici koji zajedno imaju oko 30 milijuna od ukupno 43 milijuna kuna utvrđenih tražbina vjerovnika. Novi list sada ulazi u proces restrukturiranja i traženja strateškog partnera. Iz Uprave Novog lista kažu da je predstečajna nagodba sklopljena u skladu s očekivanjima te da slijedi operativni proces iz plana restrukturiranja. Predsjednik Uprave Neven Klarin vjeruje da će list u cijelosti ispuniti obveze sukladno planu predstečajne nagodbe. Zagrebačka banka, kao najveći vjerovnik s potraživanjem od oko 19 milijuna kuna, odrekla se prava na posebno namirenje sve dok se uredno ispunjavaju dospjele obveze. Polovica duga državi vratit će se putem oglašavanja, dok će se dug prema honorarcima isplaćivati u 36 rata kroz četiri godine. Klarin tvrdi kako list nema dugovanja prema zaposlenicima, odnosno da je on otprije definiran u predstečaju i da je to obveza koja će se ispuniti. No, napominje da će u okviru plana restrukturiranja tvrtke otkazi biti neminovni s obzirom na procese i inovativnosti u izdavaštvu. Što se tiče

uvođenja strateškog partnera, iz Uprave navode da, osim Telegram grupe, ima još zainteresiranih partnera. Telegram grupa predala je ponudu u listopadu, no ona je za sada odbijena, uz mogućnost nastavka pregovora.(n)

SUKOB INTERESA Upravni sud potvrdio sukob interesa glavnog ravnatelja HRT-a Gorana Radmana

Upravni sud odbacio je tužbu Gorana Radmana protiv Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i tako potvrdio odluku Povjerenstva koje je 2013. ustvrdilo da se glavni ravnatelj HRT-a nalazi u sukobu interesa kao vlasnik i direktor firme Nautar i član Nadzornog odbora Hypo Alpe Adria Banke. Odvjetnik Gorana Radmana, koji inače zastupa HRT, najavljuje žalbu Visokom trgovačkom sudu. Glavni ravnatelj HRT-a Goran Radman u travnju

PRESUDA Sud naložio HRT-u da Karolinu Vidović Krišto vrati na staro radno mjesto

Općinski radni sud u Zagrebu objavio je u srijedu nepravomoćnu presudu kojom je utvrđeno da je direktor HRT-a Goran Radman nezakonito dao izvanredni otkaz novinarki Karolini Vidović Krišto, priopćio je Hrvatski helsinški odbor, čija je Vidović Krišto članica. Nepravomoćnom presudom potvrđeno je da je izvanredni otkaz, koji je direktor HRT-a Goran Radman dao Karolini Vidović Krišto nezakonit te se HRT-u nalaže da je vrati na njeno staro radno mjesto. HHO izražava zadovoljstvo što pravna država ipak radi na suzbijanju samovolje trenutnog direktora HRT-a Gorana Radmana, stoji u priopćenju HHO-a. Ranije je Općinski sud u Zagrebu donio privremenu mjeru kojom je, do okončanja radnog spora, na posao vratio Karolinu Vidović Krišto. Glavni ravnatelj HRT-a Goran Radman izvanredni otkaz dao joj je u siječnju ove godine s obrazloženjem da je počinila osobito tešku povredu radne obveze jer je 22. prosinca e-poštom na 82 adrese novinara i kreativnog osoblja HRT-a uputila poruku s uvredljivim komentarima na račun glavnog ravnatelja HRT-a.(n)

2013. najavio je kako će dati ostavku utvrdi li Povjerenstvo sukob interesa. Međutim, Radman to tada nije učinio, niti je učinio nakon presude Upravnog suda, donesene prije pola godine. Okolnosti što se na glavnog ravnatelja HRT-a primjenjuju i odredbe Zakona o hrvatskoj radio-televiziji te Statuta HRT-a kojima se uređuju određena pitanja sukoba interesa, nisu zapreka za primjenu odredbi Zakona o sprečavanju sukoba interesa na vršitelja dužnosti glavnog ravnatelja HRT-a s obzirom da se odredbe navedenih propisa međusobno ne isključuju, stoji u presudi Upravnog suda koji, kao ni Povjerenstvo, nije prihvatio Radmanovu tezu da glavni ravnatelj HRT-a nije državni dužnosnik i da ne podliježe Zakonu o sprečavanju sukoba interesa. Goran Radman najavio je kako će još jednom pokušati dokazati da glavni ravnatelj nije državni dužnosnik. "U konkretnom slučaju, radi se o nepravomoćnoj Odluci Upravnoga suda na koju je glavni ravnatelj Hrvatske radiotelevizije uložio žalbu. HRT ne može komentirati postupke koji su u tijeku", stoji u odgovoru HRT-a na upit Indexa.(n)

KAMPANJA Govor mržnje u izbornoj kampanji

Analiza izborne promidžbe koju je proveo GONG u suradnji s Kućom ljudskih prava pokazala je da su se u medijima na dnevnoj osnovi pojavljivale izjave u kojima je u raznim intenzitetima prisutan stereotipizirajući, ali i diskriminatoran govor. Pritom su za prenošenje takvog javnog govora u nekim slučajevima bili odgovorni akteri koji medijima daju izjave, ali u nekim slučajevima su i sami novinari ili urednici propustili utjecati na sadržaj i ton korištenog diskursa. Iako su u promatranom razdoblju zabilježeni izostanci uredničkih intervencija na diskriminatorne izjave u emisijama s emitiranjem uživo, još su interesantnije medijske platforme koje svojom uređivačkom politikom podržavaju takve istupe. Uzorak medija uvrštenih u praćenje sastojao se od šest dnevnih listova, šest tjednika, tri središnje televizijske informativne emisije, tri televizijske panel-emisije/talk-showa, jedne radijske emisije s emitiranjem uživo te osam internetskih portala. Svi mediji su praćeni od 1. listopada do 13. studenoga 2015. Sadržaji sa svakog od njih uključeni su u analizu tematskim kriterijem "svjetonazorskih" odnosno vrijednosno zasićenih tema koje zauzimaju važna mjesta u hrvatskom javnom diskursu: izbjeglička kriza i migracije u Europi, rod i politička participacija, LG-BTQ osobe i njihova prava, identitet i prava nacionalnih manjina u Hrvatskoj, te povijesni revizionizam i rehabilitacija ustaškog režima. Kada je riječ o izbjegličkoj krizi, u više navrata je primijećeno kako su se neki izborni akteri i kandidati, ali i sami mediji u izvještavanju odlučili za senzacionalistički, katastrofičarski pristup te prenošenje i podržavanje diskursa ugroze i panike, nekad karakterizirajući kretanje izbjeglica

i kao "invaziju". Teme koje povezuju rod i politiku bile su razmjerno korektno prenošene u predizbornom razdoblju, no seksističke izjave nisu izostale. S druge strane, ukidanje rod-nih kvota od strane Ustavnog suda, te neuravnoteženost u kandidacijskim listama i novom sastavu Sabora u mainstream medijima nisu bile tema dulje od par dana, dok se temom opsežnije bavio samo portal Libela. U kampanji su zabilježeni slučajevi medijski posredovanog zazora prema LGBTQ osobama, kao i prema pravima nacionalnih manjina u Hrvatskoj. U određenom broju slučajeva posezalo se za strategijom diskreditacije političkih protivnika temeljem nacionalne pripadnosti, pri čemu se – bilo eksplicitno, bilo implicitno – nečije nacionalno "ne-hrvatstvo" koristilo kao sredstvo za odricanje političkog legitimiteta, navodi se u analizi. Kada je riječ o povijesnom revizionizmu i rehabilitaciji ustaškog režima, u jednoj emisiji je u neko-

foto Vladimira Spindler

liko navrata rehabilitiran i ustaški pozdrav "Za dom spremni". Vizualno je posebno dojmljiv bio način na koji je u predizbornom razdoblju stranka HDSSB opremila svoju sportsko-rekreacijsku sekciju, Slavonsku sokolsku gardu, o čemu su izvijestili svi promatrani mediji. Stranka se odlučno ogradila od poveznica crnih uniformi i marševa s nacističkom ikonografijom te je ovaj aluzivni element kampanje policija označila legalnim, dok se Etičko povjerenstvo DIP-a proglasilo nenadležnim budući da je postrojavanje Garde ispred Sabora održano prije početka službene kampanje. Nedavna predizborna kampanja najkraća je od neovisnosti Republike Hrvatske i trajala je samo 16 dana. Neslužbena kampanja trajala je osjetno dulje te su još od početka listopada sve političke opcije intenzivno provodile vlastite aktivnosti promocije i pojačane konfrontacije s političkim takmacima, navodi GONG. (n)

ANKETA U Japanu tiskane novine i dalje najvažniji izvor informacija

Dok se u svijetu novinari u tiskanim novinama boje budućnosti jer se najavljuje opadanje značenja novina pred rastom elektronskih medija, u Japanu nema promjena. Velika anketa koju je u povodu 68. Tjedna novina proveo najveći dnevni list na svijetu Yomiuri Shimbun pokazuje da novine i dalje imaju budućnost. Anketa je provedena između 14. i 21. listopada 2015., a u njoj je sudjelovalo više od 10.000 ispitanika. Čak 79 posto ispitanika potvrđuje da novine daju informacije koje su neophodne u dnevnom životu ljudi. Još više, 88 posto, smatra da će novine i u budućnosti biti najvažniji izvor informacija. Na pitanje što očekuju od novina, najviše ispitanika složilo se da je najvažnije da informacije budu prenesene točno i bez pristranosti. Japanski čitatelji novina vjeruju da su novine pouzdan izvor informacija i to potvrđuje 64 posto ispitanika. Oko 71 posto ispitanika traži da se informacije prezentiraju na razumljiv način, a 43 posto ispitanika želi više informacija iz života lokalnih zajednica. Japan ima izvanredno razvijene elektronske medije od radija, televizije pa sve do internetskih medija koji su dostupni na pametnim telefonima, tabletima i kompjutorima, ali se novine i dalje prodaju, a čitatelji ih mogu naći u čekaonicama, javnim knjižnicama i u kafićima. U vrijeme ekonomske krize novine su stradale zbog velikog smanjenja prihoda od oglašavanja, ali su naklade uglavnom ostale nedirnutе krizom. Mnoge novine najviše se prodaju pretplatom koja je u prosjeku viša od 90 posto naklade. (žm)

NOVINARI I PRAVA

EFJ: Velike razlike u pravima freelancera

Anketa koju je provela Europska novinarska federacija (EFJ) otkrila je raznolikost prilika u kojima profesionalno djeluju freelanceri i pokazala velike razlike u zaštiti njihovih radnih prava među zemljama Europe. 19. studenoga EFJ je održao redoviti dvogodišnji sastanak s Freelance Experts Group (FREG) na kojem su raspravljani rezultati ankete "Mapping Freelance Journalists", provođene od svibnja. EFJ je tim istraživanjem želio obnoviti bazu podataka o društvenom statusu freelancera i njihovom položaju unutar profesionalnih udruženja u Europi. Na anketu su se odazvale 33 organizacije iz 28 zemalja, a rezultati su otkrili uznemirujuće

razlike u razini zaštite socijalnih prava freelancera, posebno prava na organiziranje u sindikat radi obrane svojih profesionalnih interesa. U daljnjem tekstu donosimo prikaz rezultata ankete. Dok neke članice (njemački DJV i poljsko udruženje novinara) pokazuju velik broj učlanjenih freelancera (oko 70 posto članstva), drugi ih ne primaju uopće (tursko udruženje TGS i grčko ESIEMTH). U Turskoj, na primjer, radnik koji želi postati član novinarskog sindikata mora biti zaposlen i aktivan u medijskom sektoru (uključuje novinare, tiskare, programere, producente CD-a...) kako je to propisano zakonom o radu. Članstvo se automatski gubi ako čovjek dobije otkaz ili ako promijeni status. Uz podršku EFJ-a osnovali smo novu kategoriju članstva koja omogućuje da i novinari freelanceri postanu članovi TGS-a i da dobiju iste povlastice kao i ostali premda nisu predviđeni službenim popisom", kaže Gökhan Durmus, predsjednik istanbulskog ogranka TGS-a u raspravi u Klubu novinara u Bruxellesu. U većini slučajeva (57 % odgovora) freelanceri bi morali imati profesionalni status koji je definiran nacionalnim zakonodavstvom da bi postali članovi sindikata ili udruženja. U Azerbajdžanu, Bugarskoj i Poljskoj potreban je i minimalni suvlasnički udio da biste postali član. No, u Poljskoj je kooptiranje u članstvo ipak moguće. Gotovo četvrtina članica (23 %) izvještava o popustu na godišnju članarinu za freelancere. U Španjolskoj je ona smanjena na trećinu, a u Rumunjskoj na 20 % članarine koju plaćaju uposlenu novinari. Ostali sindikati/udruženja imaju fiksnu članarinu za freelancere, dok se ona za zaposlene članove određuje u skladu s njihovom plaćom. Samo 54 % onih koji su odgovorili pitanje freelancera rješavaju na razini nacionalnih (31 %) ili lokalnih ogranka (23 %). (E. Tarabochia)

NOVE TISKOVINE Na tržištu novi mjesecnik Defender

Nakon četiri godine djelovanja na internetskoj adresi, defender.hr pojavio se i kao tiskani mjesecnik. Tiskano izdanje Defendera dolazi u trenutku kad raste pozornost za obrambena i sigurnosna pitanja, a svjedočimo da se oko nas sve više ostvaruje ona stara izreka o životu u zanimljiva vremena. "U prvom broju veliki fokus je stavljen na obrambene i sigurnosne teme koje se tiču najaktualnijih regionalnih događaja – sve jačeg vezivanja Srbije s Rusijom, modernizacije borbene tehnike kojom raspoložu Oružane snage Republike Hrvatske, izbjegličke krize i rastuće prijetnje od kibernetičkih napada koju smo mogli okusiti, doduše samo zbog tehničkog kvara, 22. rujna ove godine, kad se urušio dio HT-ove infrastrukture", kaže glavni urednik Marko Čustić, te

dodaje: "Kroz članke naših dokazano stručnih suradnika donosimo pregled globalne geopolitičke situacije, međunarodnog tržišta oružja, a iz Oružanih snaga RH donosimo nekoliko članaka i veliki intervju s načelnikom Glavnog stožera OSRH-a, generalom zbora Dragom Lovrićem u kojem otkriva detalje vezane uz američke donacije vojne opreme te najavljuje skorbu nabavu srednjih bespilotnih letjelica." U redakciji Defendera kažu kako su uvjereni da vrijeme tiskanih medija nije iza nas – tvrdnju potkrepljuju činjenicom što su jedan od rijetkih slučajeva u kojima je od portala nastalo tiskano izdanje, a ne obratno. "Ovakva vrsta stručne, specijalizirane i vrhunski profesionalno proizvedene publikacije ima itekakvu budućnost", kaže Čustić. Mjesecnik Defender za sada je dostupan pretplatnicima u Hrvatskoj putem web stranice defender.hr. Strani pretplatnici moći će se pretplatiti od sredine prosinca. (n)

HND Web portal za potpunu medijsku informiranost

Dosadašnja web stranica HND-a (www.hnd.hr) prerasla je u web portal koji će, uz informiranje o aktivnostima HND-a te prenošenje tekstova iz medija, objavljivati i sve važne informacije o novinarima, medijima i novinarstvu iz Hrvatske i svijeta. Uz vijesti, reportaže, analize, komentare, informacije o mogućnostima dodatnog stručnog obrazovanja i natječaje za sudjelovanje u medijskim projektima, na web portalu HND-a možete pronaći i sve o projektu Centar za zaštitu slobode izražavanja, uključujući popis dežurstava odvjetnika koji pro bono pomažu članovima HND-a – od davanja pravnih savjeta do zastupanja na sudu kada je novinar(ka) tužena(a) zbog novinarskog rada. Na web portalu HND-a možete se predbilježiti za mjesečni newsletter HND-a u kojem je sažetak najvažnijih informacija, a možete naći i poveznice na web stranice drugih medijskih organizacija i projekata te adresar medija. Također, možete potražiti audio i videosnimke medijskih skupova održanih u Hrvatskom medijskom domu, a uveli smo i informacije o ponudi i potražnji poslova u medijima. Na webu možete čitati i stručno glasilo HND-a Novinar koji je dostupan u PDF formatu. Web portal HND-a uskoro će biti dostupan i na engleskom jeziku.

Treba nam jaka medijska strategija

Radni je vijek provela na HRT-u gdje je zaslužila reputaciju novinarku s profesionalnim integritetom, a predsjednica Vijeća za elektroničke medije postala je prije nešto manje od dvije godine. Nikada nije radila u komercijalnim medijima, no vjeruje da nakladnici koji žele da njihov medij bude uspješan shvaćaju vrijednost iskusnih novinara koji su već izgradili svoju reputaciju

Razgovarala: *Melisa Skender*

Vijeće za elektroničke medije neovisno je regulatorno tijelo koje brine o provedbi zakona koji se na taj medijski sektor odnose. Regulirati bilo što u medijskom sektoru pokazalo se dosad nimalo jednostavnim zadatkom. Vijeće za medije, što ga je u suradnji s nakladnicima pokušalo osnovati Hrvatsko novinarsko društvo, ostalo je tako na postavljenoj ploči i troškovima administracije, medijsku strategiju su na Danima elektroničkih medija ovog listopada u Opatiji dočekali s kritikama da je protiv tržišta, Zakon o medijima datira iz doba kad se portale moglo nabrojiti na prste jedne ruke, a novinari su ili na burzi ili pod svakodnevnim pritiskom da bi ondje uskoro mogli završiti.

Mirjana Rakić radni je vijek provela na HRT-u gdje je zaslužila reputaciju novinarku s profesionalnim integritetom, a predsjednica Vijeća za elektroničke medije postala

je prije nešto manje od dvije godine. Nikada nije radila u komercijalnim medijima, no vjeruje da nakladnici koji žele da njihov medij bude uspješan shvaćaju vrijednost iskusnih novinara koji su već izgradili svoju reputaciju. Studentima novinarstva na svojim gostujućim predavanjima ne propušta spomenuti kako je povjerenje koje uživaju u javnosti njihov najveći kapital. Takav svoj kapital uložila je u Vijeće za elektroničke medije.

Početak njezina mandata provedena je analiza učinaka Fonda za pluralizam, prva u nizu redovnih analiza koje će raditi svake tri godine. Jednako tako bit će izrađene i nove analize radijskog i TV tržišta. Redovito se objavljuju podaci o gledanosti TV programa, organiziraju radionice, Vijeće sudjeluje u međunarodnim projektima, i mo-

Prvi dio analize radijskog tržišta je programski i pokazuje da lokalni i regionalni radiji imaju postojanu slušanost od 1,8 milijuna ljudi dnevno, a u tjednu i više od tri milijuna. Ljudima su izuzetno značajne lokalne informacije i tu je radio nezamjenjiv

guće je jednako aktivno bilo i svih ovih godina, ali javnost o tome nije bila jednako dobro obaviještena.

Među nedavno objavljenim istraživanjima tako je i ono o rodnoj ravnopravnosti u medijima koje otkriva kako u srpnju 2015., od 21 praćenog HTV-ova Dnevnika, u uredničkom timu nije bila ni jedna žena. Istraživanja su provedena u sklopu suradnje s Mediteranskom mrežom regulatornih tijela, a tijekom tjedan dana u listopadu 2014. godine i ponovo u srpnju 2015. pratila se 21 središnja informativna emisija na tri nacionalne televizije u Hrvatskoj. Pokazalo se kako je informativni program Nove TV jedini rodno uravnotežen, dok je to RTL-ov to u većoj mjeri bio 2014. kada su u kreiranju informativnih emisija ravnopravno sudjelovali urednice i urednici. Taj omjer se u 2015. naglo promijenio u korist više od 70 posto urednika muškaraca.

Za siječanj 2016. Mirjana Rakić najavila je i objavu rezultata analize radijskog tržišta.

◀ *Koliko su za rad Vijeća ovakve analize korisne, što otkrivaju?*

- Učinci Fonda analizirani su za razdoblje od 2011. do 2013. godine, a 2016. u planu nam je na temelju istih parametara provesti analizu od 2013. do 2015. godine. Sljedeće godine radit ćemo i nastavak analize televizijskog tržišta koje bi se također trebalo ažurirati podacima svake tri godine. Prvi dio analize radijskog tržišta je programski i pokazuje da lokalni i regionalni radiji imaju postojanu slušanost od 1,8 milijuna ljudi dnevno, a u tjednu i više od tri milijuna. Ljudima su izuzetno značajne lokalne informacije i tu je radio nezamjenjiv. Na to će se potom nadograditi ekonomska analiza, kao i prigodom istraživanja TV tržišta. To su uvijek vrijedna istraživanja gdje vidite prije svega programski u kojem smjeru se ide, drugo, koliko su ti mediji financijski stabilni, koliko imaju zaposlenih, koji su uvjeti rada

i proizvodnje programa, te koliko je potpora Fonda važna za pojedinog nakladnika. U današnjoj gospodarskoj situaciji, za pojedine nakladnike, uloga Fonda je velika jer, prema pokazateljima, gotovo 70 % njihova financiranja dolazi iz Fonda.

▼ **Premda se nakladnici stalno žale na teške financijske uvjete, broj radijskih postaja nije se bitno mijenjao; jedne se gase, ali se i nove pokreću.**

- To je zanimljivo promatrati u usporedbi s drugim zemljama, na primjer s Irskom, koja je teritorijem i stanovništvom otprilike poput Hrvatske. Oni imaju sve skupa oko 35 lokalnih radija na cijelom teritoriju. Mi ih, bez HRT-ovih regionalnih centara i nacionalnih radija, imamo 140, oko 20 lokalnih televizija i stotinjak internetskih portala. Medijska politika trebala bi, temeljem medijske strategije, odlučiti treba li nam toliko lokalnih medija i kako to riješiti - nekom formom okrupnjavanja ili povezivanja pojedinih stanica. Kakvi su planovi za lokalno informiranje, kako da se ono dalje razvija, bi li to trebali biti "community" radiji i što to uopće znači. To ne podrazumijeva komunalni radio, nego radio zajednice; koje su to zajednice, koliko će i kako država sudjelovati u sufinanciranju takvih medija, jesu li to samo neprofitni ili se i trgovačka društva mogu preregistrirati kao neprofitna ako im to jamči stabilno financiranje? Koja je uloga lokalne sredine, lokalnih samouprava za koje bi ulaganje u javno informiranje zajednice trebala biti obaveza, a ne pitanje dobre volje?

▼ **Neprofitni mediji konkretno su rezultat medijske politike Kukuriku vlade, njihov broj raste, hoće li usporedo s tim rasti i omjer koji im je namijenjen u Fondu?**

- Kad pogledate raspodjelu sredstava Fonda,

oko 10 % izdvaja se za neprofitne elektroničke publikacije, za neprofitne proizvođače audio-vizualnih sadržaja i proizvođače radijskog programa, tako da to nije mala svota. Koliko sam pratila, u 2014., nisu čak ni povučena sva sredstva jer nije bilo dovoljno kvalitetnih programa. Posebno treba istaknuti da neprofitni proizvođači audio-vizualnog ili radijskog programa, a koji su dobili sredstva, moraju imati ugovor s nekim lokalnim ili regionalnim nakladnikom koji će to emitirati. Osobno, mislim da ni jedan zakon ne bi trebao biti diskriminirajući, pa ako u zakon stavljate jednu skupinu, a druge isključujete, onda za to morate dati jako dobro obrazloženje. Naš je osnovni krit-

erij kod raspodjele sredstava iz Fonda kvaliteta sadržaja.

▼ **Sve u svemu, niste zadovoljni rezultatima medijske strategije?**

- Tu sam relativno kratko, ali otkako se počelo govoriti o medijskoj strategiji, pratila sam taj proces s velikim zanimanjem jer potreban je dokument koji se donosi na razini države, a koji će utvrditi pravce razvoja medija. Što država želi idućih pet godina, u kojem smjeru će to ići, što će se poticati, što razvijati...? Kad imate takvu strategiju, onda gledate što stoji na putu njezinoj realizaciji, treba li mijenjati zakonodavstvo, pripadajuće akte i ostalo što je potrebno za realizaciju cijelog procesa. Nažalost, po tom se pitanju ništa nije promijenilo i tu smo gdje smo bili.

▼ **Jedan od problema nekomercijalnih proizvođača radijskog i TV sadržaja, zbog čega, kako kažete, nisu uspjeli povući ni sva sredstva iz Fonda 2014., jest to što nema dovoljno medija koji bi emitirali njihov program. Hoće li se otvarati nove frekvencije i zašto pojedini**

radiji koriste više frekvencija za isto područje?

- Sredstava iz Fonda u 2014. godini nisu dodijeljena ne zbog nedovoljnog broja medija, već zbog nedovoljno prijavljenih proizvođača ili kvaliteta ponuđenih programa. Dodjela frekvencija ne ovisi o radiju poimence, odnosno svatko se ima pravo natjecati za svaku raspisanu koncesiju ravnopravno s ostalima. Jedini kriterij su kvaliteta ponude, odgovarajući omjeri u programskoj osnovi, može li se takav program proizvesti te kakvi su financijski, kadrovski i prostorni uvjeti za budući rad. To su uvjeti koje treba zadovoljiti za koncesiju i nitko nije automatski diskvalificiran temeljem toga što već ima jednu koncesiju.

▼ **Posljednji natječaj za zagrebačku frekvenciju dobila je Radio Marija koja već koristi jednu frekvenciju za Zagreb. Nije li jednu mogla ustupiti?**

- Vijeće za elektroničke medije daje koncesije na temelju tehničkih parametara koje određuje HAKOM, a pri tome nije nužno da koncesija koja pokriva određeno područje obuhvaća samo jednu frekvenciju, već može obuhvaćati i više njih kako bi pokrivala minimalno 70 % stanovništva određenog područja. Ni jedan nakladnik, pa tako ni Udruga Radio Marija, ne mogu se odreći frekvencije temeljem vlastite odluke, već to mora biti isključivo odluka HAKOM-a.

▼ **Na području Zagreba više nema slobodnih frekvencija?**

- Za sada ne. Jedna bi opcija mogla biti digitalni radio, ali to je budućnost. Kako se radi o znatnim sredstvima, možda bi, kao i kod uvođenja digitalne televizije, država trebala financijski poduprijeti taj proces. Slušatelj bi morao kupiti novi radioprijemnik, a nakladnik uložiti u opremu i razna davanja. To su velike odluke koje se moraju dogovoriti na višim razinama i tu se vraćamo medijskoj strategiji.

▼ **Dodjela frekvencija ne ovisi o radiju poimence, odnosno svatko se ima pravo natjecati za svaku raspisanu koncesiju ravnopravno s ostalima. Jedini kriterij su kvaliteta ponude, odgovarajući omjeri u programskoj osnovi, može li se takav program proizvesti te kakvi su financijski, kadrovski i prostorni uvjeti za budući rad**

▼ **Zašto je programska osnova na temelju koje je nakladnik dobio koncesiju tajna? Kako nakladnici od Vijeća često traže odobrenja za njezino mijenjanje, stječe se dojam, kao u slučaju Radija 101, da program nema previše dodirnih točaka s programskom osnovom?**

- Programska osnova, na temelju koje je dodijeljena koncesija, nije tajna i sve se objavljuje na internetskim stranicama Agencije. Programska osnova ne može se tek tako mijenjati. Vijeće uvijek traži da se nakladnik vrati temeljnoj programskoj osnovi i samo na nju se odobravaju izmjene. Programsku osnovu ne čine imena emisija nego omjeri različitih programa i ti postoci moraju biti usklađeni. Stojedinica je više puta bila na popravnom ispitu da bi uoči ljeta uspjela realizirati odobrenu programsku osnovu. Nema popuštanja ni odstupanja i nikome se "ne gleda kroz prste". Kad čujem kritike da nismo transparentni, moram naglasiti da jedino ne objavljujemo što smo jeli za gablec, sve drugo je na našoj internetskoj stranici moguće pronaći. Mogu prihvatiti da ona nije dovoljno pregledna, i to kanimo poboljšati, ali

tko želi nešto pronaći, sve će naći na tim stranicama. Osobito što se tiče Fonda koji se provjerava do u zadnju lipu, a nadzor je temeljit. Ako je u jednoj godini, na primjer, trebalo napraviti 22 emisije i dogodi se bilo što zbog čega da dvije nisu proizvedene, nakladnik vraća novac za te dvije emisije. Ili kad čujem da smo uhljebi, na to se vjerojatno uvrijede i drugi ljudi koji rade u agencijama. Voljela bih znati po čemu je uhljebljenje s više od 200 nakladnika biti u dnevnom kontaktu, pratiti njihove programe, surađivati u svim financijskim pravnim, tematskim, analitičkim i drugim pitanjima;

ili sad kad smo otvorili natječaj za dodatna sredstva koja nam je HRT uplatio za neka prethodna dugovanja koja su, zahvaljujući uspješnom poslovanju, konačno uspjeli podmiriti. Na taj natječaj pozvali smo sve nakladnike istodobno. To je posao do krova samo za proceduru provjere dokumentacije, prije nego uopće dođe do Vijeća koje program ocjenjuje prema postavljenim kriterijima. Agenciju se redovno angažira u nadzoru, neposrednom ili posrednom, uz stalno praćenje programa, reagiranja na dojave građana da su vidjeli ovo ili ono, što se sve provjerava, utvrđuje točnost, a kako

bi Vijeće moglo donijeti odluku o daljnjem postupanju.

▼ **Što ljudi najčešće prijavljuju, koji su prekršaji najčešći?**

- Građani uglavnom prijavljuju neprimjerene sadržaje, neoznačavanje programa oznakama 12, 16, 18 godina koje moraju biti i tonske tako da nitko ne može reći da nije vidio ili čuo, neprimjerene termine prikazivanja nekih programa, pa i komercijalnih sadržaja poput reklama sredstava za mršavljenje kojima sigurno nije mjesto u dječjem programu između dva crtića. Ili ako se u programu ne razdvaja komerci-

jalni od redovnog programa, no toga je sve manje.

▼ **Vijeće navodno jako dobro surađuje s pravobraniteljicom za djecu koja često reagira u slučajevima zaštite maloljetnika od neprimjerenog sadržaja?**

- Takva je komunikacija redovita, imamo jasan pravilnik prema kojem postupamo i sve naše odluke se objavljuju.

▼ **Koliko vam se često s prijavama javlja pučki pravobranitelj?**

- Bilo je nekoliko upita, temeljenih na reakcijama gledatelja koje je pučki pravobranitelj uputio Vijeću.

▼ **Kako se dogodi da RTL-u na ime zaštite maloljetnika od neprimjerenog sadržaja Vijeće propiše kaznu od par stotina tisuća kuna, dok je za govor mržnje najteža kazna opomena?**

- Otkako je govor mržnje izuzet iz prekršajnog postupka i prebačen u Kazneni zakon, mi nemamo pravo izricati za to novčane kazne. Zato dajemo opomene ili upozorenje ako se izgred dogodio prvi put, a prije svega tražimo očitovanje zašto je to objavljeno i naputak da se sporni sadržaj ukloni. Gotovo sve do jedna prijava za govor mržnje odnosi se na objave u elektroničkim publikacijama. Kada smatramo da postoje elementi za kazneni progon, dokumentaciju šaljemo DORH-u na daljnje postupanje.

▼ **Niste razmišljali o kampanji protiv govora mržnje poput ove "Birajmo što gledamo" o medijskoj pismenosti?**

- Naravno, no treba osmisliti dobar program. Kampanju za zaštitu maloljetnika pokrenuli smo u suradnji s UNICEF-om i to se pokazalo dobrim. Sljedeća faza su preporuke namijenjene medijskih profesionalcima, a koje će izraditi stručni timovi psihologa, sociologa, pedagoga i prosvjetara. Uz preporuke, tijekom

sljedeće godine pokrenut će se i portal namijenjen prvenstveno roditeljima, nastavnicima, profesorima... Mislim da je to velik iskorak koji će se pokazati korisnim.

▼ **Koliko su korisne i posjećene radionice koje Vijeće organizira za nakladnike na teme vezane uz dodjelu sredstava iz Fonda?**

- Rezultati analiza koje smo radili bili su poticaj i za tematske radionice jer se pokazalo kako ima kategorija u kojima nedostaje kvalitetnog sadržaja. Ove godine imali smo tako radionicu o nacionalnim manjinama gdje je, na primjer, postavljeno pitanje: izbora zastupnika u Vijeće nacionalnih manjina. Ispalo je kako većina nikada nije kontaktirala niti komunicirala s tim zastupnicima, iako oni djeluju u Vijeću nacionalnih manjina i valjda funkcioniraju i između izbora. Ako ne funkcioniraju, možda ih je potrebno pristojno potaknuti, čuti njihovo mišljenje o problemima manjina koje zastupaju, neka posjete te sredine koje zastupaju, možda mogu na nekoj drugoj razini pokušati ispitati problem pa dati informaciju je li se moglo nešto učiniti ili nije i zašto nije. Tu su bili i profesionalni novinari koji su govorili o tome kako se rade prilozima, kolika su trajanja, kako neke probleme postaviti, od koje strane krenuti da bi se došlo do pravog odgovora, u krajnjoj liniji kako napraviti kvalitetan sadržaj koji će doprijeti do publike. U pravilu, pokazalo se da su to emisije u koje se vrlo često pozivaju neki od pravobranitelja, aktivisti koji se bave ljudskim pravima, a u najgoroj varijanti sve se svede na citiranje zakona. Te su radionice dobro pripremili stručnjaci koji nude objašnjenja od zakonodavstva do toga treba li novinar imati stav u pojedinim situacijama i kako obrađivati neke teme. Tim radionicama pomažemo nakladnicima da proizvode kvalitetniji sadržaj rješavajući njihove nedoumice.

▼ **Čini se da ste postigli dosta dobru suradnju s nakladnicima?**

- Tome je najviše pridonijela činjenica da Agencija služi kao otvoreni telefon, 112 za nakladnike kad god nešto žele provjeriti ili pitati, do trenutka kad više ne mogu pitati. Kad se, na primjer, natječaj za Fond zatvori, više nema pitanja jer materijali su predani i dalje sve ovisi o ocijeni programa za koji se traži potpora. Do tog trenutka vrijedi pravilo da nema glupih pitanja jer pitanje znači da postoji problem na koji sami nemate odgovor. Može jedino biti glup odgovor, to da, ali pitanje ne.

▼ **Kakav je onda stav Vijeća o najavi pokretanja HRT-ova regionalnog programa Radio Sjever?**

- Radije to ne bih komentirala jer je još u proceduri. Mišljenje Vijeća je poznato, izrekli smo ga više puta. Nisam sretna zbog toga, ali ne bih sad previše elaborirala. Činjenica je da na tom području postoje 23 nakladnika i da bi se dolazak "velikog igrača" sigurno na ovaj ili onaj način odrazio na njihovo poslovanje. Hipotetski, da ne ulazim u to hoće li HRT i dalje imati marketing ili neće, marketinško tržište je premalo i moguće je predvidjeti da će oglašivači radije zakupiti prostor na HRT-u nego na maloj, lokalnoj postaji. Tu su onda, recimo, i kvalitetni kadrovi bez kojih bi te postaje mogle ostati ako se ljudima ponudi posao na javnom servisu gdje im se otvaraju i puno veće mogućnosti profesionalnog rasta i napredovanja. S druge strane, to bi značilo novu kvalitetu u programu, apsolutno sam za to da se HRT širi i drago mi je što je sustav uspio ponovo stati na noge pa se, zahvaljujući pozitivnom poslovanju, može ulaziti u nove projekte. Ali, s druge strane, imam ljudske i novinarske dvojbe.

foto: F. Labunina/Spindler

Mediji i izbori

U medijskom prostoru pravila određuju mediji

Piše Zdenko Duka

Nije važno što tko iznosi u svojim programima kad programi ionako neće biti realizirani, kad su oni samo navođenje na krive tragove, kad su samo liste želja, kad su tek lažna obećanja

foto: Vladimira Spindler

Bili su ovo osmi višestranački parlamentarni izbori u Hrvatskoj i mediji su koliko-toliko profesionalno popratili prijeizborne kampanje, kao i pregovaranje oko toga kako će biti sastavljena Vlada. Koliko-toliko profesionalno, odnosno upravo onoliko koliko su i inače (ne)profesionalni, i onda kad nije kampanja. A medijima smo mi novinari generalno nezadovoljni, kao i politikom, a onda i društvom.

Bitno je istaknuti ovaj prilog "koliko-toliko". Jer, mediji su se malo bavili stranačkim i koalicijskim programima, ali i zato što se tim programima nisu bavile ni stranke i koalicije i zbog toga što za programe nisu zainteresirani ni građani. Nije važno što tko iznosi u svojim programima kad programi ionako neće biti realizirani, kad su oni samo navođenje na krive tragove, kad su samo liste želja, kad su tek lažna obećanja.

Uređivačke politike kao klackalice Mediji su općenito pokušavali hvatati dojmove, nastupe, prezentacije i pogotovo kontriranje dva najveća bloka - Hrvatska raste i Domoljubna koalicija. U tom dvopolnom nadvikivanju odvijala se kampanja koja je otpočela još mjesecima prije službene, i kroz medije smo se opredjeljivali ili za loš ili barem nedovoljno dobar kontinuitet politike sadašnje Vlade, ili za umjetni i nemogući povratak u nekakvu još lošiju prošlost.

Ali, kako su skoro svi bitni društveni akteri, a posebno oni najvažniji - kao što su banke i bankari, sudstvo i suci, osumnjičenici i optuženici za korupciju, nogometni mafijaši, pa onda tako i nakladnici medija, kako su svi oni nekako prema prokušanoj logici povijesne klackalice očekivali pobjedu opozicije, onda su se i glavne dnevne novine, općenito gledajući, bile nagnule na desnu stranu. Kako HDZ nije uspio pobijediti, tako se i taj novinski otklon nadesno odmah

onako, tobože neopazice, vratio na crtu sredine.

A opet razlika je u uređivačkoj politici i općem tonu uređivanja na jednoj strani naspram težine koju nekim novinama daju kolumnisti i komentatori. Tako su se u glavnom dnevnom listu u velikoj novinskoj kući, koja je promjenom vlasnika pragmatično urednički promijenila političku orijentaciju, zadržali liberalni kolumnisti i oni ipak daju ton. U drugoj velikoj novinskoj kući vrlo izbalansirano i objektivnu uređivačku politiku najutjecajnijeg dnevnika ipak donekle "narušavaju" sada već tradicionalno desno orijentirani kolumnisti i komentatori.

Hrvatska radiotelevizija je, u skladu sa svojim statusom javnog servisa, ponudila prostor i vrijeme za predstavljanje svih listi - a to već tradicionalno nitko ne gleda. Ovaj je put izostalo sučeljavanje (i pojedinačno i kolektivno) zbog već poznatih razloga. Tomislav Karamarko nikako se nije dao izvesti na megdan ni na jednoj televiziji ni radiju, a Nova TV, koja je već bila dobila suglasnost obaju velikih blokova na kolektivno sučeljavanje, morala je od njega odustati - jer je HDZ odjednom odustao.

I teško je i lako medijski pratiti izbornu kampanju kad glavna opozicijska stranka ima i strategiju i taktiku da se što manje izlaže u javnosti, jer se i nema što pametno i iskreno reći, a kako bi joj u toj ispraznoj šutnji vlast sama pala u krilo. Teško je to medijski pratiti jer na sceni nemate glavnog izazivača Vlade, i uz to velikog favorita. Nemate što od njega izvući osim glumljenog optimizma. A ujedno je i lako takvog izazivača medijski pratiti jer to nije zahtjevno.

Mediji su primjereno izvještavali o Mostu u predizbornoj kampanji. U svakim izborima jedna "treća opcija" postigne iznenađujući uspjeh, Most je ovaj put očekivanja i premašio. To je normalno jer dolazimo u vrijeme u kojem se značajnije narušava balans duo-pola SDP/HDZ.

Most je najvažniji akter poslijeizbornih dogovaranja i prego-

varanja i mediji i novinari su to, naravno, prepoznali. Ali, zasluženo zanimanje za Most i uobičajeno slavljenje najizrazitijeg dobitnika izbora nije dugo trajalo jer je Božo Petrov nudio veliku koaliciju, što za neko kratko vrijeme i u ovakvoj krizi i može biti poželjna ideja, ali naprosto nije realna i ne može nitko reći da to metkovski knez Miškin nije dobro znao. Ali, to je bio dio njegove proračunate taktike. Mediji su dobro izanalizirali pa i raskrinkali pregovaračku taktiku Mosta i mesijanstvo lidera Bože Petrova. Populizam je neodvojiv od politike, a naročito u predizbornim kampanjama, no u ovom se slučaju populizam pritajio u mesijanstvu.

Korektni mediji Posve je normalno da se o novoj Vladi, ako treba, razgovara i tri mjeseca, ali da se pregovori vode u dobroj vjeri i u pravom smjeru.

Novinari su Most, novi fenomen, solidno osvijetlili sa svih strana. Ne stoje prigovori ljudi okupljenih oko Bože Petrova i Nikole Grmoje da su ih mediji ocrnjivali i demonizirali. Onog trenutka kad Most ili tko drugi uđe i zaigra tako značajnu ulogu na političkoj sceni, novinari i mediji moraju iskoristiti sav analitičko-kritički aparat da javnosti što jasnije pokažu što ti ljudi hoće, i ne samo što hoće, nego kako to misle ostvariti.

Taj dio priče - kako to misle ostvariti, kako će sklopiti veliku koaliciju kad drugi partneri to ne žele i kako će mostovci doći na vlast sa svojih desetak posto osvojenih mandata u Saboru da bi tobože reformirali zemlju, ostaje manje-više zagonetka. Za to nisu krivi novinari nego prijetvornost glavnih ljudi iz Mosta. U svakoj struci moraš igrati po pravilima te struke, ili pak uspjeti srušiti i izmijeniti ta pravila, ako si za to dovoljno snažan. Most još ne igra po pravilima realne politike nego pretjerano spinira da bi dobio na vremenu, a koliko god se trude, nisu uspjeli izmijeniti političke uzuse.

Ostalo je nedovoljno istraženo tko je omogućio novinarima da kroz

prozor fantastično osvijetljenog Kotromanovićeve stana bez zavjesa, snime susret premijera Zorana Milanovića i Drage Prgomete. Prema Kotromanovićevoj scenografiji, reklo bi se da je to bio igrokaz SDP-a, ali postoje i priče da su sve dojavili HDZ-ovi ljudi. Moguće je (ali najmanje vjerojatno) čak i ono treće - da su novinari sami namirisali vruću scenu. U svakom slučaju - tu su bili na visokoj razini novinarskog zadatka. Od tuda ona licitacija tko će Kotromanoviću kupiti sobne zavjese - Prgomet, SDP ili novinari?

Objavljivanje neklasificiranog dokumenta Sigurnosno-obavještajne agencije o ratnom putu novoizabranog zastupnika Mirka Raškovića, koji je 2006. godine potpisao Tomislav Karamarko, potpuno je novinarski opravdano jer se lider HDZ-a usudio lagati cjelokupnoj javnosti, tvrdeći da taj dokument nije potpisao. U većini europskih zemalja zbog te bi nepotrebne pa i neinteligentne laži žestoko bio prozivan. No, ovdje kod nas ništa mu se neće dogoditi, kako je napisao jedan kolega - on je politički preživio i mnogo gore i teže stvari.

Otvoren je i problem mnogih rupa u Ustavu RH. Koliko god ustavnopravni stručnjaci koji su na njemu radili danas brane svoje djelo i tvrde kako nije problem na ispravan način interpretirati Ustav, a notorno vječiti Vladimir Šeks se zalaže za "teleološku interpretaciju", ma što to značilo, činjenica je da iz Ustava RH nije jasno - kad predsjednica može raspisati ponovljene izbore, tko raspušta Sabor kad imenuje tehničku vladu (ako se on ipak konstituira), treba li predsjedničinu tehničku vladu izglasati parlament itd.

Novinari i mediji na vrijeme su podastri javnosti sve te probleme, iako je u medijima, što se tiče ustavnopravnih zavrzlama, bilo i evidentnih, lako uočljivih grešaka. Na primjer, neki su novinari tvrdili da je ustavni rok konstituiranja Sabora 20 dana poslije proglašenja službenih rezultata izbora, a nije - to je samo rok u kojem se Sabor treba prvi put sastati.

REPORTAŽA – NEWS BAR
(Ne)ozbiljni svijet novinarstva

Tanka
granica
između
zbilje i
parodije

Piše: Saša Paparella

“Priznajem, nama s poslovnog aspekta savršeno odgovara pobjeda Karamarka i Vase Brkića jer onda možemo četiri godine raditi svoj posao bez puno truda. Tako je i američki Jon Stewart i njegov Daily Show, koji se proslavio u vrijeme Georgea Busha, pred izbore govorio da je u dilemi treba li glasati za čovjeka koji će doduše posramiti Ameriku u svijetu, ali njemu je sjajan izvor zafrkancije”, kaže Vlado Lucić, osnivač News Bara

U laziš u mračni podrum, a tamo par tipova, od kojih neki u balonima, sjedi za stolom i na laptopu glasno preslušava HDZ-ovu pjesmu “Do pobjede, do pobjede, do pobjede će samo oni hrabri”...

Ne, nije to tajno mučilište za političke oponente, nego redakcija u kojoj ekipa satiričara s portala News Bar preslušava stranačke himne, tražeći materijal za novu parodiju.

“Malo se već gubimo, naša je politička scena toliko bizarna da kad odeš na YouTube, više ne znaš što je original, a što parodija”, jada se Vlado Lucić, osnivač News Bara. U zemlji poput Hrvatske granica između politike i satire nije osobito jasna, pa je već bilo prijedloga da se News Bar ukine jer je - izgubio smisao.

Idealan materijal za satiru
“Da, često se događalo da stvarne vijesti postale luđe od naših, ali nikada u tolikoj mjeri kao na ovim parlamentarnim izborima! Toliko se sve okrenulo da su lijevi postali patrioti, a desni njih počeli optuživati za populizam. Priznajem, bilo nam je jako teško smisliti dobru foru u situaciji kad Tomislav Karamarko kritizira Zorana Milanovića zbog mahanja zastavom, a Milan Bandić napada konkurente zbog populizma. Falilo je samo da Ivo Sanader iz čelije nekoga prozove zbog korupcije i to bi bilo to”, kaže Vlado.

Za vrijeme izbora portal im eksplodira, pa ih na Facebooku prati i više od sad već standardnih milijun ljudi tjedno. Publika se u takvim situacijama ideološki podijeli čak i na satiričkoj stranici, svađaju se na Faceu, newsbarovce istovremeno nazivaju komunističkim i hadezeovskim plaćenicima.

“Priznajem, nama s poslovnog aspekta savršeno odgovara pobjeda Karamarka i Vase Brkića jer onda možemo četiri godine raditi svoj posao bez puno truda. Tako je i američki Jon Stewart i njegov Daily Show, koji se proslavio u vrijeme Georgea Busha, pred izbore govorio da je u dilemi treba li glasati za čovjeka koji će doduše posramiti Ameriku u svijetu, ali njemu je sjajan izvor zafrkancije. Na kraju je uvijek slavio kad bi Bush dobio mandat... Od domaćih favorita, drago nam je da je u Sabor ušao Ladislav Ilčić, čovjek koji se hvali da nikada nije masturbirao. Pa on je idealan materijal za satiričare!” zadovoljno će naš sugovornik.

Kad ponestane inspiracije u visokoj politici, štofa se nađe i na nižim razinama. Kad su vozači zagrebačkih tramvaja zatražili da ih se naoruža, na News Baru je odmah osvanula vijest “ZET priznao rušenje ruskog aviona u Siriji”.

U toj grupi kreativaca Vlado, kao direktor tvrtke News Bar Empire d.o.o., radi onaj ozbiljniji dio posla, bez kojeg ni njihova zafrkancija ne bi bila moguća. “Morao sam ljude razdvojiti po malim sobama jer ako bi svi bili zajedno, stalno bi

bacali fore i nitko ništa ne bi radio”, kaže. Dok smo ih fotografirali, nije trebalo puno pa da slova s natpisom News Bar premetnu u “Brena”.

I dok je satiričarima teško parirati ovakvoj zbilji, neki od čitatelja počeli su ozbiljno shvaćati objave na News Baru. Tako je Velimir Bujanec preko svog odvjetnika zatražio demanti teksta objavljenog pod naslovom “Hitna pomoć oživljavala Bujanca nakon vijesti o zapljeni kokaina vrijednog 44 milijuna eura”, tvrdeći da je “čitav članak netočan”.

Općepoznato istraživanje

Ipak, najbolja podvala dosad bila je priča o genetskom podrijetlu Hrvata. Čak 40-ak portala, uglavnom srpskih, ozbiljno je prenijelo vijest o tome da je “švicarski institut Franjo Arapović” dokazao da su Hrvati podrijetlom Srbi. U početku su se pozivali na News Bar, no s vremenom se izgubila ta veza, a Institut Franjo Arapović postao je “švajcarski institut FA”. Na beogradskoj televiziji mogao se tako vidjeti jedan tamošnji genetičar koji je čak rekao da je čitao to istraživanje i utvrdio da je ono potpuno autentično, citirao je neke dijelove teksta o haplotipu Srba i Hrvata. I

Bora Đorđević se na televiziji pozvao na to istraživanje kao “općepoznato”.

“Doduše, objavili su samo prvi dio po kojem Hrvati navodno potječu od Srba i imaju srpski genetski uzorak, no izostavili su drugi dio, gdje se objašnjava da su sami Srbi izgubili taj genetski haplotip još u srednjem vijeku jer su tada dobili turski haplotip, tako da su Srbi Turci, a Hrvati Srbi”, smije se Vlado.

Srpska agencija Tanjug nasjela je na dvije fore, koje su također kao ozbiljne vijesti prenijeli i tamošnji portali. Prvo, da se na pritisak EU mijenja tekst hrvatske himne, pa se sada umjesto Save i Drave ubačeni: “teci Majno, Rajno teći” kako bi “integrali europsko nasljeđe”.

Drugi je bilo tekst o tome da je Ustavni sud RH proglasio neustavnom odluku o raskidu državno-pravnih sveza sa SFRJ, pa da je

“Hrvatska još uvijek dio Jugoslavije”, navodeći News Bar kao izvor. Nakon dva sata Tanjug je skinuo vijest, ali bilo je kasno - vijest se već proširila kao ozbiljna.

“Mi nikad nismo skrivali svoju narav, od prvog dana transparentno nastupamo, a sve tekstove potpisujemo svojim pravim imenima. Ljudi ne vole anonimnost, jer onda misle da je sve politički instruirano. Prvo su mislili da smo nešto kao Feral, sa zadržkom su nas uzimali, a onda su shvatili da smo mi onaj satirični dio Ferala bez ozbiljne politike, jer nismo samo zabavu. Želimo da ljudi odu od nas zadovoljni, naravno osim ako su nam baš oni bili na piku”, kažu newsbarovci.

Priznaju da su za ozbiljno prenošenje njihovih šala sami krivi. “Volimo deadpan humor, s kamenim licem, koji zahtijeva da se ozbiljna novinarska forma poštuje do kraja. Ništa ne smije odvlačiti pažnju publike osim samog sadržaja. Ozbiljno napravimo satirički tekst ili videoprilog nastojeći da sve ispadne suludo”, kaže Vlado. Tako Iva Jerković mrtva-ozbiljna u prilogu govori o tome da je Unesco stavio “ličko rukovanje”, odnosno guranje prsta u anus, na popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Demanti iz UNESCO-a zasad nisu dobili.

Nadrealisti su uglavnom bez veze U videoprilozima nema mlataranja rukama kao u nekadašnjoj Top listi nadrealista, za koju Vlado kaže da su fore bile uglavnom bezvezne, osim onih 20 posto koje je smislio Nele Karajić, a i danas se citiraju, primjerice skeč o podjeli Sarajeva. Tko su, dakle, uzori News Baru?

“Većinom smo gledali strane emisije; Jon Stewart, Stephen Colbert, potom Chris Morris i njegov kontroverzni serijal koji je Channel 4 nakon rasprave u parlamentu skinuo s programa. On se sprdao s pedofilima, a to je bilo previše čak i za Britaniju”, govori Vlado.

“Uz poneki bljesak domaćeg humora, svi smo gledali Mučke, Crnu guju, ‘Allo ‘allo! Generalno nas

fura politička satira”, kaže Borna Sor koji je Josipa Manolića u intervjuu upitao kada će umrijeti, a ovaj mu mrtav-hladan počeo objašnjavati da ljudi ili umru mladi ili žive vječno.

“Urnebesan nam je bio pokojni Nikša Fulgosi koji je furao političku satiru još u Jugoslaviji 70-ih. U Hrvatskoj nemamo neki uzor. Za razliku od Zločeste djece, koja su bila dio iste ekipe i dugo su se poznavali, mi nismo frendovi iz škole, tako da nemamo interne fore i isti smisao za humor, niti smo rođeni na istome mjestu - Borna je rođen u Zagrebu, Zvonko Hrabar u Trogiru, Domagoj Zovak u Županji, a ja sam iz Babine Grede. Nije svima isto smiješno, no ako većini fora nije smiješna, nećemo je pustiti. Iako se dogodi da neka fora nikom od nas nije smiješna, a publici je genijalna”, kaže Vlado. On je studirao pravo, Borna politologiju i obojica imaju interes prema političkoj satiri. “Zvone je u malo drukčijem filmu, nije toliko jak u pisanju scenarija, ali može ono što nije smiješno učiniti smiješnim. On je neviđeni glumac koji će tek biti prepoznat. Zapravo je poznatiji od sviju nas, jedini ima fanove koji se slikaju s njim”, otkriva Vlado.

“Smisao za humor se otkrije u roku od deset minuta, treba ga samo formatirati kao disk. Svi su suradnici došli na isti način, počeli su nam slati tekstove. Puno je jako duhovitih ljudi, bitno je imati dobar scenarij, ali je problem u jazu koji nastane kad produkcija ne shvaća kako nastaje humoristički sadržaj. Srećom, ja dolazim iz produkcije i gotovo sve sam

Zbor satiričnih novinara

Iako po mišljenju Agencija za elektroničke medije News Bar nije medij, nego zabavni site, newsbarovci su pri HND-u inicirali osnutak Zbora satiričnih novinara kojem je Vlado Lucić predsjednik. “Stalno se provlači pitanje je li News Bar novinarstvo ili se mi samo igramo novinara. Ni osnivanje Zbora nije bilo lako, vodili smo s HND-om duge razgovore oko toga što se može smatrati novinarskim radom, a na kraju je presudila praksa - ispostavilo se da su karikaturisti imali svoj zbor, pa onda možemo i mi, jer satirički komentiramo, odnosno kritiziramo društvenu i političku realnost, u nekoj vlastitoj umjetničkoj formi”, kaže Vlado Lucić.

produciram. U studiju svi uključeni moraju kužiti humor. Naravno, može sve biti dobro, ali da montaža uništi materijal. Ili se pogriješi, primjerice, s tim hoće li se u show ubaciti publika ili neće”, kaže Vlado.

Multimedijalni projekt News Bar je pokrenuo 2011., još dok je radio za 24sata. Nakon prvog videa dobio je takve kritike da bi većina ljudi na njegovu mjestu odustala. Ideju mu je dao urednik, stalno je pričao o svom frendu konobaru koji ima dvije verzije stvari koje mu se događaju, onu stvarnu i onu drugu, i tako je nastalo ime News Bar. Angažirao je Peđu Bajovića i Jadranka Glavačevića da vode vijesti, bili su u konobarskim uniformama. Imalo je dobru gledanost na webu 24sata. Kad se News Bar malo uohodao, ušli su u pregovore s nekoliko portala. Na kraju su afirmirali vlastiti portal, koji im je ostao glavni kanal za plasman zafrkancije, a većina posjeta dolazi im preko Facebooka. Imaju i po 300.000 jedinstvenih posjeta mjesečno. Prije pola godine dobili su emisiju na RTL-u, a sada surađuju s HRT-om. Uskoro će dobiti emisiju na radiju, tako da News Bar postaje pravi multimedijalni projekt.

“Dobro nam je bilo na RTL-u, imali smo potpuno slobodne ruke. Radili smo još žešće nego inače, s manje suptilnosti, i sve nam je prolazilo. Neke fore su bile zbilja dobre. Recimo promocija Branka Đapića, uspješnog poduzetnika koji se obogatio u ratu, a glumio ga je Zvone. Ipak smo otišli nakon testnog perioda zbog turbo

lošeg termina: naša je emisija kasno počinjala, ponekad i iza ponoći, nikad se nije znalo kada počinjemo i to nam je dosta smetalo. Ipak, share je bio ogroman. Sprdali smo se na račun Udbe, a onda su nam se usred noći počeli javljati ljudi koji vjeruju da Udba još postoji. Iako to nismo namjeravali, tamo smo postali heroji hrvatskih nacionalista”, kaže Borna.

Iako se činilo da News Bar uglavnom prate mladi ljudi, ispostavilo se da nije tako; njihova publika većinom ima između 25 i 60 godina. “Mnogi nas umirovljenici obožavaju, razni pacijenti nas jako vole, a skužili smo da nas rado čitaju i u DORH-u. News Bar je još uvijek cool, zato treba paziti na brend i kako ga prezentirati. Ne smijemo se spuštati ispod neke razine. Nije umjetnost doći i bljesnuti nego trajati. Naša satira je reakcija na događaje, brzo reagiramo i to je publika primijetila, po to dolazi k nama u kontinuitetu. Ljudima uvijek treba dati više nego razumiju, a to je obrnuto od onog što rade naše komercijalne televizije koje samo spuštaju ljestvicu. Treba im dati više pa kad shvate foru, osjećat će se dobro”, napominje Vlado.

Borna ističe dvije prepreke u radu. Prva je kako napraviti nešto smiješno. A druga je ta da se, kad se bavite političkom satirijom, rezultat neće poklopiti sa svačijom ideologijom. “Uvijek imamo stav. Nikad ne radimo tako da stvari budu izbalansirane nego da budu smiješne, a nekad ljudi ignoriraju dobru foru jer se sprdamo s nekim koga podržavaju”, kaže Borna.

“Politička satira po svojoj prirodi ima lijevi predznak, ali to znači da podržava liberalne stavove, a ne lijevu političku opciju. Satirijom se ne može baviti netko tko vjeruje u dogme i svetinje, jer ona mora rušiti tabue. Satira odbacuje ograničenja i granice, ako je ograničena, onda više nije smiješna. Naravno, i tu postoji granica. Nikada nećemo biti Charlie Hebdo, iako mi je jasno da i takva vrsta satire mora postojati, kao zadnji dokaz demokratskog društva. Desna satira? Ona ne postoji. Pa, s čime će se oni sprdati, s

ljudskim pravima? Volio bih vidjeti neku desnu satiru. U Americi se pojavio Stephen Colbert koji je bio kvazidesničar, konzervativac, no zapravo se rugao njihovim stavovima. Dosta republikanaca to nije shvaćalo i pratili su njegov program, ne shvaćajući da se sprda s njima”, govori Vlado.

Granica dobrog ukusa Na pitanje jesu li ikada prešli vlastitu granicu dobrog ukusa, kažu: “Interno da, ali pazimo što ćemo puštati u javnost. Nikada nemamo šale o djeci. Sprdamo se i s ratom koji je najcrnja stvar, ali bez ismijavanja. Jedno smo se vrijeme stalno sprdali s fašizmom, no previše smo se zatvorili u taj krug tema pa smo uzeli nove dečke koji uče od nas, a zapravo nam daje svježju krv. Ne vidimo sebe kao zatvoreni tim, nego želimo stvoriti sustav koji će dovoditi nove talente te pomagati i stvarati oazu humora. Na News Baru je sada nekoliko stalno zaposlenih, na pojedinim projektima radi i po 15 ljudi, pred našim kamerama ih je dosad bilo gotovo 40.”

Na pitanje kako se financira toliki pogon, Vlado kaže da im je videoprodukcija glavni izvor prihoda. “Funkcioniramo i kao marketinška agencija jer ljudi znaju da možemo ponuditi zanimljivija rješenja od drugih. Radimo dosta atipične reklame za svoje klijente, ljudi ih žele u formatu skeča kao ona za Žuju kroz nerazumljive hrvatske dijalekte. Ne želimo raditi standardne reklame. Mi smo istovremeno kreativna agencija, produkcija i medij za plasman. U SAD-u i Velikoj Britaniji internet dobiva sve veći udio

u podjeli marketinškog budžeta, više nego televizija. Mi smo još jako daleko od tih trendova, kod nas televizija i dalje uzima 60 posto ukupnog marketinškog budžeta, iako tu vidimo neke pomake. Lijepo je vidjeti da tržište opet diše. Kad smo kretali 2011., recesija u medijima bila je najgora, svi budžeti su rezani na pola. Koliko puta sam uzalud kucao na razna vrata. Srećom, bio sam jako mlad, danas bih odustao”, priznaje Vlado.

“U Hrvatskoj se ne ulaže dovoljno u humor, iako je on važan za marketing i emisije. Zato se njime i ne bavi puno ljudi jer tu, barem zasad, nema dovoljno novca niti percepcije da je humor vrijedan dio umjetnosti. Naš je kriterij viši nego što je realno, jer nemamo ni blizu toliko novca kao Britanci ili Amerikanci. Mislim da smo na dobrome putu, srećom brzi internet je pomogao da se stvari brže mijenjaju”, dodaje Borna.

Sada već više od 50 posto posjeta imaju preko pametnih telefona, žele omogućiti sav sadržaj koji produciraju na svim mogućim platformama. Odsad se više okreću YouTubeu koji im je ranije uglavnom služio za arhiviranje. “YouTube nam postaje jedna od glavnih platformi. Tu nema prihoda, ali je strašno moćan za stvaranje baze fanova”, kaže Vlado.

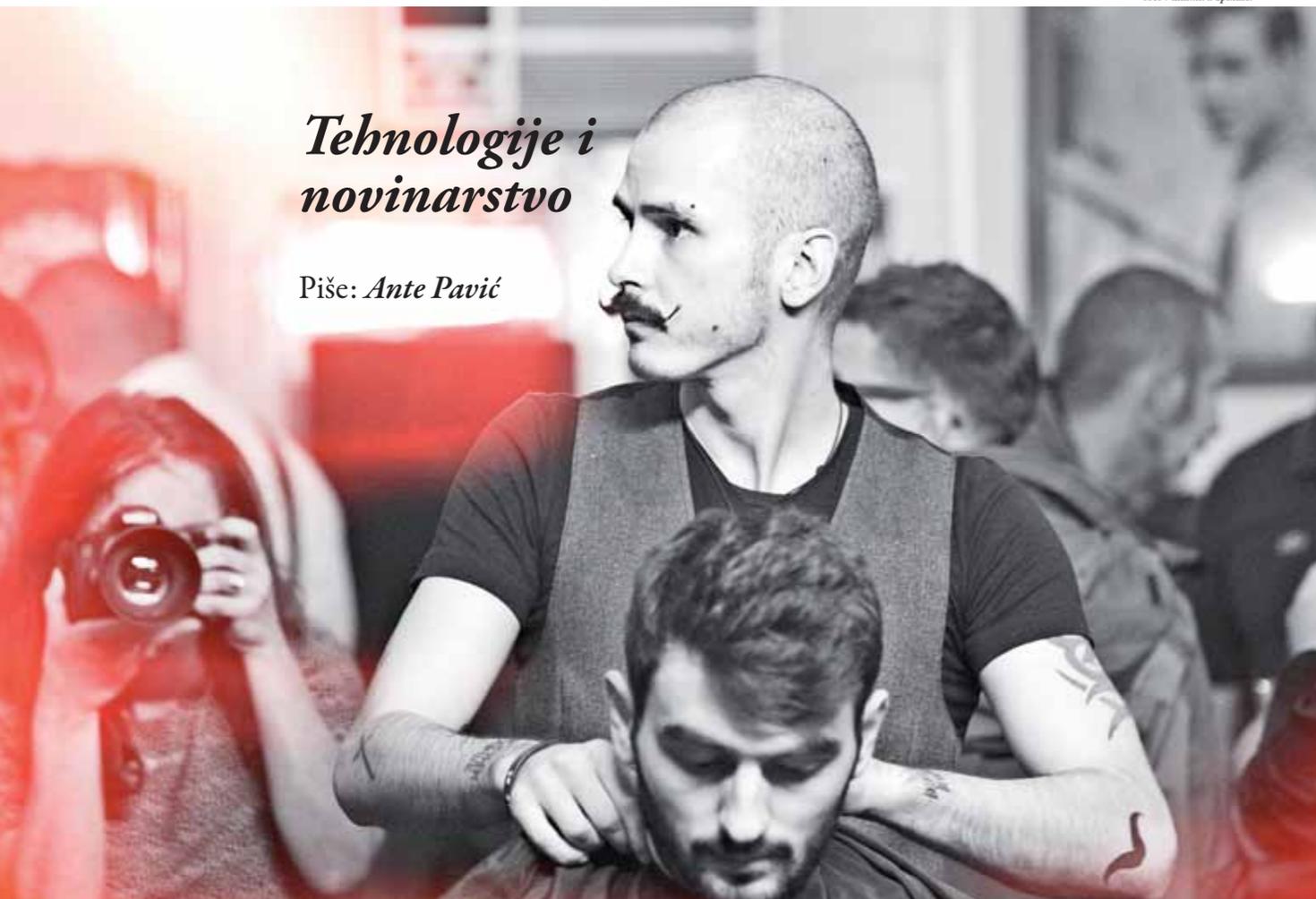
Dugo smo pričali o tome što newsbarovci veseli. A što ih ljuti? “Ne volim kad se u emisiji počne pljeskati ili kad se netko smije vlastitim forama. Evo, recimo, kod Željka Pervana mi se sviđa što njegova publika kuži humor i smije se samo onda kad je zbilja smiješno”, pohvalio je osnivač News Bara kolegu.

foto Vladimira Spindler

Tehnologije i novinarstvo

Piše: Ante Pavić

Povratna informacija u realnom vremenu

Internet je stvari još više ubrzao, protok vijesti je nezamislivo brz u odnosu na, primjerice, sedamdesete godine prošlog stoljeća. Društvene mreže ovaj fenomen samo su dodatno istaknule jer bez društvenih medija teško je očekivati da će vaš portal danas dosegnuti zadovoljavajući broj čitatelja

Tehnologija napreduje takvom brzinom da doslovno jučerašnja moderna čuda postaju zastarjela. Kao uostalom i stariji novinari, koji su u sve mlađoj dobi nepotrebni novim redakcijama kao zastarjela roba kojima je nemoguće mijenjati stavove prema vlastitoj profesiji. I nije nikakva tajna da nove tehnologije mijenjaju novinarstvo. "Klikabilnost", "reach", "sharebilnost", "user friendly", "visability" danas su "must have" vokabular svakog urednika medija koje tehnologija stubokom mijenja - pa evo - već više od stoljeća. Izumi tiskarskog stroja i telefona promijenili su novinarstvo nepovratno, a nove tehnologije i dalje mijenjaju način rada svakog

novinara. One nisu promijenile samo način rada novinara, nego organizaciju redakcija kao i sadržaj samih medija i narativnost vijesti.

Govor mržnje Adam Clayton Powell III., veteran američkog televizijskog novinarstva, svojevremeno je proveo istraživanje o utjecaju novih tehnologija na pripovijedanje vijesti. U istraživanju je pokazao kako je uvođenje video-priloga 1970. godine transformiralo pripovijedanje. Powell je u studiji pokazao da su prije uvođenja videa televizijska izvješća imala istaknuto dulje snimke, manje promjene kadra i sporiji tempo pripovijedanja. Uvođenje videosnimki snažno

je utjecalo na vijesti televizijskih mreža. Uređivanje vijesti išle su brzim tempom, snimke su se skratile, kao i pripovijedanje koje je postalo mnogo brže. Internet je stvari samo još više ubrzao, protok vijesti je nezamislivo brz u odnosu na, primjerice, sedamdesete godine prošlog stoljeća. Društvene mreže ovaj fenomen samo su dodatno istaknule jer bez društvenih medija teško je očekivati da će vaš portal danas dosegnuti zadovoljavajući broj čitatelja. Osim toga, tehnologije nepovratno mijenjaju i odnos između izdavača, novinara i njihovih čitatelja. Dok je prije samo 30-ak godina način distribucije vijesti, primjerice, tiskanih medija bio takav da je bilo gotovo nemoguće dobiti povratnu informaciju čitatelja, osim poznatih "reagirana čitatelja", internet danas omogućuje povratnu informaciju u realnom vremenu. To često znači i govor mržnje na stranica medija koji danas pokušavaju tome stati na kraj, pa i ukidanjem komentara ispod tekstova. Promjena tehnologija, međutim, ne daje odgovor na pitanje o kvaliteti današnjeg žurnalizma. Jesu li današnji mediji zbog toga bolji ili gori? Golema količina informacija koje su na raspolaganju ne samo

novinarima, nego i korisnicima u realnom vremenu, ne znači istovremeno i kvalitetnije informiranje. Brzina koja je danas postala uvjet opstanka podrazumijeva da se izvori ne provjeravaju, nema oslanjanja na provjerene izvještajne agencije, nego se vijesti koje imaju bombastične naslove uzimaju s brojnih portala bez provjere. Oni koji žele ispasti ozbiljniji u toj bespoštednoj utrci, često ispadaju smješnjiji, pa se događa da se parodirana vijest probije u srednjostrujaške medije kao "ozbiljna". Takve vijesti, jednom kad se otkrije da nemaju veze sa stvarnošću, često se ne demantiraju nego se jednostavno miču sa stranica kao da nisu ni postojale.

Tehnologija, međutim, neumorno grabi dalje pa postoji native advertising za čiju su proizvodnju i plasman već osposobljeni svi veći i ozbiljniji mediji kod nas. Računalni programi opremljeni kompleksnim algoritmima neuronskih mreža pišu članke umjesto novinara koji imaju bolji click-through ratio od autorskih tekstova. Interesantna je, naravno, i pojava krive interpretacije takvih računalno generiranih ili sponzoriranih članaka i to u medijima koji takav članak prenesu kao pravu vijest. Ovaj distopijski svijet sve je bliži i samo govori koliko je lako zamijeniti novinara u današnjem svijetu koji cijeni samo brzinu. Nove tehnologije ne znače istovremeno i da su se uvjeti rada novinara poboljšali. Štoviše, u velikim izdavačkim kućama, internetski portali i dalje su snažno vezani za tiskana izdanja jer do danas nitko nije otkrio kako dovoljno zarađivati na internetskom portalu.

Novinski portali bez zarade Čitatelji nisu pretjerano zainteresirani za pretplate na takva izdanja i pokušaji naplate čitanja tekstova do danas nisu urodili plodom. Istodobno se na tim istim portalima zapošljavaju nezaposleni novinari

koji najčešće rade u prekarnim uvjetima, obavljajući, kao na Fordovoj traci, repetitivan tehnički posao često podijeljen u nekoliko smjena. Može se reći da posao na internetskim portalima velikih medijskih kuća brzo troši novinare koji nakon nekog vremena zbog pregorenosti nestaju iz redakcija, a na njihovo mjesto dolaze neki novi, vrlo lako zamjenjivi honorarci. Zbog toga ćemo, u maniri mnogih medija, ali i prirode samog interneta, objaviti izjavu novinara koji je zbog razumljivih razloga želio ostati anonimn, strahujući da u suprotnom isti dan leti iz redakcije. "Rad na portalu izuzetno je stresan jer presudnu ulogu ima brzina. Ritam objav-

ljivanja vijesti je takav da se novinari nemaju vremena posvetiti člancima, već se njihov rad uglavnom svodi na copy/paste novinarstvo, prevodjenje agencijskih vijesti i uređivanje priopćenja. Od samog sadržaja češće su važniji naslovi koji su nerijetko 'navlakuše' koje za cilj imaju privući čitatelja da klikne na članak i često odudaraju od sadržaja samog članka. S obzirom na veliku konkurenciju i specifičnost interneta kao medija, nerijetko se objavljuju i neproverene informacije s društvenih mreža, a u većini slučajeva vrijedi pravilo: Ako su objavili drugi, moramo i mi..." Iz te se perspektive čini da novinarski posao može obavljati pojedinac, poslovna ili državna organizacija jer je internet omogućio da gotovo svatko tko to želi može imati vlastitu redakciju i iz udobnosti svoga doma plasirati vijesti. Trend zapošljavanja blogera kao uvaženih novinara i komentatora uzeo je maha i u Hrvatskoj, pa se preko marketinških kampanja izdavača najavljuju kao velike zvijezde, iako uz to najčešće rade neke druge poslove, pa putem medija kao i dalje moćnog alata, često šire vlastite svjetonazorske stavove koji im pomažu u obavljanju primarnoga posla. Novinarski posao, koji se kao zanat brusi godinama, tako u ideološkoj borbi polako gubi bitku i novinari postaju tehnički pomagači kojima je zadatak da neka internetska stranica izgleda što raskošnije i primamljivije, a za sadržaj se brinu neki drugi ljudi. Stoga se postavlja pitanje - tko se među milijunima ljudi danas može nazvati novinarom? Čitatelji i dalje vjeruju da bi novinarstvo trebalo imati ulogu čuvara demokracije čije poimanje tehnologije također mijenjaju, iako ne znaju točno što bi novinar trebao raditi. On bi, prema nekima, trebao znati što je prava vijest i objasniti pozadinu gomile informacija koje se objavljuju. Novinari će sami morati definirati vlastitu ulogu u današnjem svijetu i to neće učiniti nitko umjesto njih. Tržište za sada nije dalo odgovor na pitanje o ulozi novinara i oni sami morat će potražiti neki drugi način da se ili prilagode ili obrane profesiju kojoj se sve manje vjeruje.

Djeca u medijima

Tko odlučuje što je previše

Piše: Ankica Tomić

Ako se uz tekst o zlostavljanju djeteta njegovo ime zaštiti, fotografija ne objavi, ali vidimo mjesto zločina, kuću u selu, velika je vjerojatnost da će okolina pretpostaviti o kome je riječ. Pritom, djetetovu privatnost treba zaštititi upravo od sredine koja ga prepoznaje, jer netko, udaljen stotinama kilometara, zagonetku neće ni pokušavati riješiti

Plasirati informaciju o nekome, a ne podcrtati autentičnost imenom i prezimenom. Stići prvi na mjesto događaja, ali sakriti aktere. Pronaći aktovku punu novca pa je vratiti vlasniku. Ovaj treći primjer nema veze s novinarstvom, takva se iznenadna sreća u ovoj profesiji rijetkima događa, ali - ima veze sa stajanjem na loptu, grižnjom savjesti, povlačenjem ručne kočnice i promišljanjem o tome jesmo li altruisti ili makijavelisti.

Kodeks časti Pođemo li od pretpostavke da su protagonisti crnih kro-

nika sami krivi za situaciju u kojoj su se našli (iako nije uvijek tako), sve je transparentno. Javnost o tome treba, ili želi, biti obaviještena. No, djeca - najnezaštićeniji članovi društva - teško mogu sagledati potencijalne posljedice "nastupa" u medijima. Za njih se mora pobrinuti netko drugi. Roditelji ili novinari sami. Budući da roditelj može biti svatko, njegove bi procjene možda trebalo uzeti s rezervom. Za sve ostalo tu je Kodeks časti hrvatskih novinara, koji kaže:

"Objavljivanje podataka koji narušavaju nečiju privatnost, bez nečije privole, mora biti opravdano interesom javnosti."

No, je li interes (znatiželja) doista dovoljan (viši) interes?

Ako se uz tekst o zlostavljanju djeteta, njegovo ime zaštiti, fotografija ne objavi, ali vidimo mjesto zločina, kuću u selu, velika je vjerojatnost da će okolina pretpostaviti o kome je riječ. Pritom, djetetovu privatnost treba zaštititi upravo od sredine koja ga prepoznaje, jer netko, udaljen stotinama kilometara, zagonetku neće ni pokušavati riješiti. Identificiranje odrasle osobe pritom je također dvojbeno. Ako je riječ o susjedu ili stricu zlostavljaču, vjerojatnost da će se dijete osjećati obilježeno i osramočeno prilično je velika. Nitko ne dvoji je

li ono žrtva, ali se zanemaruje da i sažaljenje, javna sućut, može biti invazivna i pogubna po sliku koje dijete kreira o sebi.

Gordana Vilović, nositeljica kolegija Mediji i pravo djeteta na studiju novinarstva Fakulteta političkih znanosti, po tom je pitanju prilično rezolutna.

"Kratko i jasno - mediji ne poštuju privatnost djece, osobito kada je kontekst negativan. Vjerojatno neće napisati ime i prezime djeteta, no učinit će sve da se po mjestu događaja, zaposlenju roditelja, školi, vrtiću prepozna otkuda je dijete. Time se identitet otkriva na rafiniraniji način. Ne mogu zaborav-

iti slučaj kada su se dva brata umrla u kupaonici jer je fen upao u vodu i ubio ih. Jedna je nakladna novina na naslovnoj stranici objavila osmrtnicu na ulazu u zgradu u kojoj su djece živjela. A u samom tekstu - gle čuda - zaštitili su identitet djece. To je licemjerno i neodgovorno."

Ipak, tendencioznost medija trebalo bi apostrofirati s oprezom. Jer, pokušavajući pomoći, bolesnom, socijalno ugroženom djetetu, ponekad se nehotice radi medvjeda usluga.

"Kad se izvještava o djeci koja žive u neimaštini, u teškim socijalnim prilikama, i djeci koja su teško bolesna, novinari vrlo često

teško održavaju potrebnu razinu profesionalnosti. Uvijek im savjetujemo da o djeci koja su bolesna ili imaju teškoće u razvoju izvještavaju s poštovanjem i suosjećanjem, a ne da izazivaju sažaljenje prema njima jer ih to vrijeđa i ponižava", kaže pravobraniteljica za djecu Ivana Milas Klarić te dodaje kako su, upravo zbog toga, humanitarne akcije veliki izazov. Teško je pronaći balans: animirati ljude da pomognu i pritom ne nanijeti štetu djetetu i ne učiniti ga još ranjivijim.

Tanka granica "Tanka je granica između onoga što je građanski prihvatljivo i onoga što mediji objavljuju u želji da potaknu čitatelje i gledatelje na humanitarnu akciju. Toliko su puta pomogli u takvim prilikama i na tome im treba odati priznanje, ali sve ima svoju cijenu. Roditelji/staratelji otvaraju širom vrata svojih domova, ali i duše svoje bolesne djece samo da pronađu izlaz iz apsurdne situacije. Često bez teških fotografija, priča o djetetu ne bi djelovala dovoljno uvjerljivo", slaže se i Gordana Vilović. U slučaju djevojčice pronađene u parku u Velikoj Gorici, dodaje, mediji su inicijalno dobro reagirali. "Sve do trenutka kad se nisu raspisali o njezinu identitetu - od narodnosti, do opisa upitnih osobnosti nemarnih roditelja i činjenice da je djevojčica rođena u zatvoru. Ovo zadnje upamtili su svi! To je postalo najvažnije mjesto u njezinoj biografiji. Dobila je naslovnicu na kojoj je pisalo njezino ime i prezime, i svakako - Romkinja. A tako nije trebalo biti. To je senzacija i pojačavanje predrasuda prema pripadnicima jednog naroda. Da skratim, mediji su u prvoj fazi djevojčici pomogli, no u drugoj su dobro naplatili uslugu."

Svatko civiliziran zgrozit će se nad djecom prošnjacima uvjeren da teško i u ponižavajućim uvjetima zarađuju novac za roditelje, najčešće i same socijalne slučajeve. No, jednako tako, divit će se (ili zavidjeti) onima

čija djeca od najranije dobi nastupaju u medijima kao zaštitna lica ili tek "slatka kulisa" proizvoda za široku potrošnju, ne razmišljajući kome zarađeni novac pripada (barem do djetetove punoljetnosti).

"Strašno je kad se u reklamama za odrasle pojavljuju djeca. Zloupotrebe su velike u ovo predblagdansko vrijeme gdje se silno potiče konzumerizam tako da su uz božićno drvce okupljeni članovi obitelji i obavezno dvoje, troje 'slatke djece'. Pojava djece u reklamama uvijek ima jaku poruku - naoko je sve tako nevino i bezazleno, a djeluje jako privlačno", primjećuje Vilović.

"Djecu se ponekad zloupotrebljava i kada se želi uljepšati imidž javne osobe ili političara i slično", dodaje pravobraniteljica Milas Klarić.

"Što je dopušteno Jupiteru, nije dopušteno volu" - kaže latinska izreka. Što je dopušteno eliti koja će djecu gurnuti u prvi plan radi vlastite promocije ili zarade, ne oprašta se lako socijalnim slučajevima, od kojih i ne bi trebalo očekivati da se, pored egzistencijalnih problema, fokusiraju i na mentalno zdravlje. Kako će za desetak godina reagirati dijete čija se guza u televizijskome prime timeu svakodnevno pojavljuje u reklamama za pelene? I je li ono manje poniženo od djeteta čija majka prosi na ulici (ali njegovu stražnjicu prolaznici ne gledaju)?

Što, dakle, poduzeti kad je priča "sočna", javnosti atraktivna, a sezona

je "kiselih krastavaca"? Objaviti logoreični ispad roditelja koji će, primjerice, prljavo rublje brakorazvodnih parnica lakonski podebljati pričama o tome kako bivši partner zanemaruje dijete, ne plaća alimentaciju ili na bilo koji drugi način ugrožava dignitet zajedničkog djeteta. A to dijete ima ime i prezime, te ga javnost prepoznaje kao sina/kćer poznate osobe. Je li dovoljno apelirati na savjest roditelja, oslanjati se na njegovu osobnu procjenu, bez obzira na razinu informiranosti i zdrave logike? Čini se, dakle, da su zamke nepoštivanja djetetove privatnosti posijane mnogo gušće nego što se na prvi pogled čini.

Odgovornost roditelja

"Nažalost, roditelji ponekad iz neznanja ili vođeni vlastitim interesima, ne prepoznaju rizik od medijskog eksponiranja djeteta. Putem društvenih mreža, mnogi korisnici svakodnevno dijele obilje podataka o sebi i djeci s vrlo širokim krugom nepoznatih ljudi, što upućuje na nepoznavanje ili zanemarivanje zaštite privatnosti i zaštite prava djece općenito", kaže pravobraniteljica za djecu.

A Gordana Vilović ističe: "Ako se dijete pretjerano eksponira u javnosti, što može štetiti njegovu odrastanju, onda se u razrješnje uključuju i sudovi, centri za socijalni rad i pravobraniteljica za djecu. Upozorenje ne

treba biti javno (u pravilu nije) niti medijski pompozno, ali svako dijete zaslužuje zaštitu..."

I to zaštitu koju propisuju zakoni. Pravobraniteljica pak smatra da se propisi nedovoljno primjenjuju, "osobito u tiskanim medijima", pa dodaje: "Ako nitko ne prijavi kršenje prava djeteta, ništa se neće dogoditi. S druge strane građani, a osobito roditelji, nisu skloni ulaziti u bilo kakve postupke protiv medija, pribojavajući se još veće štete za dijete. Državno odvjetništvo vrlo rijetko reagira u takvim slučajevima." Nažalost, čak i kad se reagira, sankcije su vrlo blage, ističe Milas Klarić: "Nemamo informacija o eventualnim privatnim tužbama protiv medija u vezi s povredom prava djeteta na privatnost. Također nemamo saznanja da je ikada neki nakladnik kažnjen propisanom novčanom kaznom iz Zakona o medijima koja može biti do milijun kuna. Vijeće za elektroničke medije reagiralo je više puta izricanjem upozorenja nakladnicima koji su objavili identitet djece žrtava nasilja. Premda upozorenja pravobraniteljice za djecu nisu sankcije u pravom smislu, neki mediji su reagirali i na naše reakcije i uklonili štetne podatke o djeci iz svojih online izdanja. Također, u brojnim slučajevima koje smo prijavili Novinarskom vijeću časti (NVC) izrečene su opomene ili teže opomene novinarima i urednicima."

U cijeloj priči, udario zakon odgovorne po džepu ili ih samo prozvao pred javnošću, najveće žrtve ponovno su djeca. Čak i kad ostanu bez oba roditelja, ona su u prvome redu medijska senzacija, atraktivni mamac za jeftinu sućut nacije koja, naravno, ponovno najbolje zna što bi trebale poduzeti "institucije koje rade svoj posao", zaboravljajući pritom da i naše naslađivanje, osjećaj "da smo bolji", popovanje i njuškanje po privatnosti može trajno oštetiti krhku dječju psihu. Bez obzira na sankcije koje će uslijediti, kad za zadovoljštinu bude prekasno.

foto: Vladimira Spindler

Deset godina nakon odlaska sa Stojedinice Silvija Šeparović Bushill i Nataša Magdalenić Bantić odlučile su se upustiti u novi zajednički projekt, knjigu koja je, prema originalnoj zamisli, trebala izaći na 20. obljetnicu proglašenja neovisnosti Hrvatske

Povijest pisana novinarskim perom ima boju, okus, miris i pregršt detalja koji čitatelja uvlači u opisano doba, dok one koji su ga proživjeli poput vremeplova vraća u prošlost. Upravo takav, Madeleinin kolačić, servirale su Silvija Šeparović Bushill i Nataša Magdalenić Bantić svojom knjigom "Njenih prvih 20-ak" gdje je na 620 stranica opisana kronologija nastajanja samostalne Hrvatske. Njihova imena na ovim su prostorima neizbježna asocijacija na Week Report, političko-satirički tjedni pregled koji je postao zaštitnim znakom Stojedinice u najboljim danima tog lokalnog, zagrebačkog radija.

Jingle emisije "We Shall Never Surrender" postao je slogan koji je obilježio turbulentne devedesete i ostao profesionalni moto novinarki koje su svoje karijere, nakon odlaska sa Stojedinice 1998. godine, nastavile graditi daleko - ne samo od radija na kojem su se upoznale, već i od domovine u kojoj je novinarstvo kakvim su se bavile odavno prestalo biti uobičajenom praksom.

Knjiga o licu i naličju stvaranja Hrvatske

Piše: *Melisa Skender*

foto: Vladimira Spindler

Silvija je tako neko vrijeme živjela u Sarajevu gdje je radila na eksperimentalnom TV programu Test kanal, bila autorica radijskog dijela javnih kampanja Ureda visokog predstavnika "Ovaj i onaj u borbi protiv korupcije" i "Bit će u BiH". Po povratku u Hrvatsku uređivala je vijesti za hrvatsku redakciju BBC-ja nakon čijeg je gašenja s grupom kolega pokrenula udrugu za proizvodnju radijskog programa Radio mrežu. Brojne emisije radila je i za 3. program Hrvatskoga radija, a autorica je i urednica Aftershocka, emisije za koju je 2013. dobila nagradu Hrvatskog novinarskog društva.

Nataša Magdalenić Bantić ostala je u Londonu gdje je radila za hrvatsku redakciju BBC-ja i američki CBS News, a trenutno radi za Associated Press Television News. Britansko medijsko tržište činilo se logičnim izborom budući da je za vrijeme rata radila za britanski ITV, Channel 4 News i British Satellite News te kao producentica na dokumentarcima britanskih televizijskih kuća BBC-ja i Channela 4. Za sve te godine ostala je prisutna i u brojnim hrvatskim medijima za koje je pisala kao dopisnica iz Londona.

Deset godina nakon odlaska sa Stojedince odlučile su se upustiti u novi zajednički projekt, knjigu koja je, prema originalnoj zamisli, trebala izaći na 20. obljetnicu proglašenja neovisnosti Hrvatske. Sortiranje događaja prema njihovoj relevantnosti izbrusile su još za mladih novinarskih dana na radiju, pa iako se ovdje ne radi o tjednom već o pregledu događanja kroz više od dva desetljeća, princip je isti, samo je posla bilo znatno više. Pritom su se najviše oslanjale na novinske dokumentacije, prvenstveno onu HRT-ovu i Hininu, ali i na vlastita sjećanja i dio spašene arhive Week Reporta.

"Pisala sam u Londonu i nisam imala arhivu pri ruci, ali su me podaci koje sam skupljala po drugim izvorima sasvim uspješno katapultirali u to vrijeme. Hodajući unatrag po prošlosti moram reći da smo došle do zaključka kako su se neki dojmovi - koje smo imali u

danom trenutku - samo potvrdili kad smo se arhivom vratili u taj trenutak. Silvija je, recimo, oduvijek onu Sanaderovu odlazeću pressicu doživljavala kao kazališnu predstavu s didaskalijama i mizanscenom. Te ju je tako i napisala. Priča o počecima srpskih nemira, a i šire, i tada nas je i sada opet podsjetila na legendarnu TV seriju Davida Lyncha 'Twin Peaks'. Račanovu vladu sam od početka doživljavala kao neke nove klince, unatoč činjenici da se radilo o prekaljenim političarima. Te smo se tom zaključku vratile kada smo smišljale naslove za poglavlja...", kaže Nataša Magdalenić Bantić pa objašnjava kako arhiva Week Reporta postoji, ali je prilično rastrkana s obzirom da su sve tri autorice, Zinka Bardić, Silvija Šeparović Bushill i ona sama, godinama bile podstanarke i u brojnim selidbama izgubile dio snimki što su ih godinama vukle za sobom s adrese na adresu.

"Mislim da bi nam napisati ovo što smo napisale bilo gotovo nemoguće da to nismo proživjele,

profesionalno proživjele. I to onako kako smo proživjele... Jer postojalo je, je li, različitih karijera. Skupile smo sve vrlo detaljno i to je prilično dragocjeno, a mi smo time - dale putokaz", govori Silvija o knjizi koja sigurno neće skupljati prašinu na polici nakon prvog čitanja. Pored britkog žurnalističkog stila kojim je pisana, "Njenih prvih 20-ak" je i svojevrsan leksikon događanja i ljudi koji su obilježili tranzicijsko doba, zbirka cveba i citata koji plastično dočaravaju transformaciju kroz koju je društvo prolazilo, fotografija i grafičkih rješenja za pojedine vrste podataka. Prikupljajući tu, kako joj tepaju "mamu utsku arhivu", iznova su svjedočile i o novinarstvu tog razdoblja.

Dugo pamćenje "Osobno su mi najviše, kao baza, pomogli portali - index.hr ima najlakši dnevni pregled, tportal.hr odlično kreira stranice po temi. Novinski portali su nešto kaotičniji, ali svi su dragocjeni kada se kopa dublje po temi. Iako treba reći - odmah je

jasno tko za koga navija, tko je kome politički naklonjen. Devedesete su svakako fascinantne godine jer smo istovremeno dobili Slobodni tjednik - ja se do tada s takvom vrstom novinarstva nisam susrela - ali i Feral Tribune. Imali smo redovna naručena pitanja, a s druge strane izvrsno istražene ili hrabro napisane teme po raznim medijima - tako da nema jednoznačne ocjene. Neki su tih 90-ih sijali, a neki... neka sami izaberu glagol kojim bi opisali to što su radili. Ja sam prepristojna", ocijenila je Nataša, dok je Silvija, koja je svakodnevno hodočastila u čitaonicu Nacionalne i sveučilišne knjižnice, najviše znakovitih sitnica iz proživljene svakodnevice pronašla listajući Večernji list i Vjesnik:

"Večernji je bio korisniji u onom dnevnom smislu, a Vjesnik, kao tada cijenjeno glasilo, dobar je da se prisjetimo tadašnjih analiza i komentara. Što se tiče novinarstva u to doba, puno se stvari i tekstova bolje ne sjetiti. No, proklete smo pa pamtim. Jako je zabavno, a i frustrirajuće, znati da su autori nekih legendarnih uslužnih, služinskih, propagandnih tekstova pa i potpunih konstrukcija danas teški profesionalci." Izdavača za knjigu pronašle su vrlo brzo, ni par mjeseci nakon što su se odlučile upustiti u ovaj višegodišnji projekt, pa ipak, od ideje do konačne objave "Njenih prvih 20-ak" prošlo je sedam i pol godina. Najteže su se, kažu, nosile s gotovo tri godine hibernacije nakon neuspješnog izdavanja knjige koja se u originalu trebala zvati "Njezinih prvih 20" i biti objavljena uoči te okrugle obljetnice mlade hrvatske države. No, izdavač s kojim su potpisale ugovor odustao je u posljednji tren kad je knjiga već bila spremna za promociju. Nikada nisu doznale zbog čega.

"Knjiga je tako ušminkana, spremna za bal, ostala sama i uciviljena, ostavljena u našim kompjutorima", opisala je Nataša Magdalenić Bantić kako je objema, nakon tolikih godina rada, prisjelo i izdavaštvo i knjiga. Prijelomni trenutak dogodio se kad su, ne očekujući previše, odlučile prijaviti se na natječaj Ministarstva kulture

i dobile financijsku potporu. Pored toga, još im je nedostajalo nešto sredstava kako bi rezultat višegodišnjeg truda i objavile kad se konačno, pojavio i ozbiljan izdavač - diskografska etiketa Aquarius Records.

"S direktorom Aquariusa Borisom Horvatom višegodišnje smo prijateljice i on je bio upućen u sve naše probleme oko izdavanja knjige. Ponudio se da bude suizdavač i da time naše čedo - nakon gotovo tri godine ležanja u prašini naših kompjutorskih hard discova - ugleda svijetlo dana", kaže Nataša Magdalenić Bantić.

"Sudbina knjige pokazala je da nije nevažno u nekim trenucima u životu raditi zanimljive i kreativne stvari s nekim isto takvim ljudima. Baš je knjiga pokazala da je ipak svakoga od nas takvo iskustvo obilježilo i da među takvima postoji i neka vrsta neobjašnjive solidarnosti", dodala je Silvija Šeparović Bushill.

Drugi dio.... Već ovog proljeća autorski dvojac planira objaviti i drugi, tematski dio knjige. Po uzoru na hrvatski grb, nakon crvenih, sljedeća će knjiga imati bijele korice, a među njima temeljito obrađene teme koje su se pokazale ključnima za hrvatsku budućnost.

"Nema toga što se u tih 20-ak godina ne bi moglo detaljnije obraditi, ali ipak - morale smo napraviti selekciju pa smo se fokusirale na ono što smatramo ključnim. U tom drugom dijelu temeljito smo preorale ratne zločine - haške, a i mnoge koji nisu završili pred međunarodnim pa i sudom uopće. Bavimo se veteranima i povijesti njihove 'stvari' u ovoj zemlji - od ratnog puta do pretpranog registra branitelja i pripadajućih prava. Pratimo put uključivanja u NATO i EU, raščlanjujemo dosadašnje predsjednike nakon Tuđmana, odnose sa susjedima, češljamo po političkoj sceni, novinarstvu i medijima. U takozvanom dijelu za entuzijaste i one koji žele znati više prošli smo kroz pojedine događaje i fenomene, skupile niz neobičnih i posve običnih podataka koji se nikad nigdje neće naći tako okupljeni, a ponajmanje u nekoj povijesnoj

"Njenih prvih 20-ak" je i svojevrsan leksikon događanja i ljudi koji su obilježili tranzicijsko doba, zbirka cveba i citata koji plastično dočaravaju transformaciju kroz koju je društvo prolazilo, fotografija i grafičkih rješenja za pojedine vrste podataka

čitanki ili udžbeniku", opisuje "bijelu knjigu" Silvija.

Doći do podataka, tvrdi Nataša, ipak nije zahtijevalo toliko umijeća koliko je bilo potrebno da sve što su skupile sortiraju i poslože: "Naći za svaki podatak pravo mjesto, odvagati koji je važan, a bez kojega se može čak i u knjizi kao što je naša - puna cveba, citata, sitnica koje trenutak znače. Jer, staviti sve na jedno mjesto i nadati se da će čitatelj iz toga dobiti osjećaj vremena o kojemu pišemo, jednako je kao i napisati samo jednu suhu rečenicu... Kontraproduktivno za ono što smo mi željele postići. Naći pravu mjeru i pravu vrstu informacija da se dočara trenutak, to nam je bio glavni cilj."

Nakon kopanja po arhivama i sjećanjima te višegodišnje potrage za izdavačem, knjiga koja je autorski i pomalo drukčiji pogled na sve ono što je Hrvatsku snašlo u njenih prvih 20-ak konačno je pred čitateljima. Napisale su je novinarkе koje su svjedočile svim njezinim dječjim bolestima, od ratnih razaranja do bujanja korupcije i trnovitog puta prema demokraciji, prošle njezin pubertet prema vladavini prava i neovisnom pravosuđu i imale priliku i osobno se upoznati s pojedincima u galeriji likova koji su se izvrtjeli na tom ludom vrtuljku.

"Hrvatsku smo od početka htjele promatrati kroz oči dobronamjerne starije prijateljice", kaže ovaj autorski dvojac, a takve vam nikada neće prešutjeti kad primijete da ste zastranili.

Foto: Vladimira Spindler

Cvijeće za poginule kolege

Povodom obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara, predstavnici Hrvatskog novinarskog društva položili su vijenac uz spomen-ploču hrvatskim novinarima ubijenima u Domovinskom ratu, na zgradi Hrvatskog novinarskog doma u Perkovčevoj 2, u Zagrebu. Uz Sinišu Glavaševića i njegova kolegu Branimira Polovinu, koji su ubijeni na Ovčari, na spomen-ploči nalaze se imena ostalih hrvatskih novinara, snimatelja, fotoreportera i tehničara ubijenih u Domovinskom ratu, a to su: Tomica Belavić, Žarko Kaić, Živko Krstičević, Gordan Lederer, Ivan Maršić, Stjepan Penić, Đuro Podboj, Zdenko Purgar, Željko Ružičić, Nikola Stojanac, Tihomir Tunuković i Pavo Urban. Godišnjica ubojstva Siniše Glavaševića dosad je bila dio službenog programa u sklopu obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. kao novinarsko-književnički susret "Grad - to ste vi", no ove je godine priredba izbačena iz službenog programa. Hrvatsko novinarsko društvo, kao jedan od suosnivača priredbe, tu je informaciju doznalo iz medija, rekao je prilikom polaganja vijenca predsjednik HND-a Saša Leković. "Pitamo se je li slučajnost da je prošle godine odgođen govor, a ove cijela priredba. Njihov rezervni plan bio je da Hrvatski Radio Vukovar cjelodnevni programom posvećenim Glavaševiću nadomjesti propust, no taj program se tradicionalno održava. Mislimo da se tim potezom samo želio izbjeći politički skandal", rekao je Leković. Glavni tajnik HND-a Vladimir Lulić pročitao je u čast poginulim novinarima Glavaševićev esej "Pisma iz Vukovara" od 18. studenoga 1991. godine. "Odustajem od svih traženja pravde, istine, od pokušaja da ideale podredim vlastitom životu, od svega što sam jučer smatrao nužnim za dobar početak ili dobar kraj. Vjero-

jatno bih odustao i od sebe sama, ali ne mogu. Jer, tko će ostati ako se svi odrekne sebe i pobjegnemo u svoj strah? Kome ostaviti grad? Tko će mi ga čuvati dok me ne bude, dok se budem tražio po smetlišcima ljudskih duša, dok budem onako sam bez sebe glavinjao, ranjiv i umoran, u vrućici, dok moje oči budu rasle pred osobnim porazom?" (n)

Presuda protiv Novog lista i Ciglenečkog novi je napad na slobodu medija

Osuđujuća presuda protiv Novog lista i Dražena Ciglenečkog po tužbi suca Turudića novi je napad na slobodu medija i slobodu javnoga izražavanja. Hrvatsko novinarsko društvo smatra kako je nepravomoćna presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu da Novi list i njegov novinar Dražen Ciglenečki moraju solidarno platiti 150 tisuća kuna sa zateznom kamatom Ivanu Turudiću novi napad na slobodu medija i slobodu javnoga izražavanja. Utuženi tekst pod naslovom "Turudić nanosi veću štetu nego Šešelj", objavljen 27. studenoga 2014. godine, autorska je kolumna u kojoj je novinar, dugogodišnji pratitelj i komentator političkih zbivanja u Hrvatskoj, iznio osobno mišljenje. Novinar u tom tekstu tvrdi da javno iznesene političke ocjene utjecajnoga suca imaju daleko veći i štetniji utjecaj na domaću javnost od izjava optuženika za ratne zločine iz susjedne države, a nije usporedio Ivana Turudića s Vojislavom Šešeljem. Zabrinjava nas i činjenica da je tužitelj predsjednik Županijskog suda u Zagrebu, dakle suda koji bi trebao odlučivati po žalbi na odluku suda koji je donio presudu u ovome slučaju. Također, dan nakon objave utužene kolumne Udruga hrvatskih sudaca (UHS)

uputila je javni poziv HND-u da osudi taj tekst, a iako je sutkinja Perica Norac Kevo, koja je donijela prvostupanjsku presudu, članica UHS-a, nije prihvaćen zahtjev obrane za njenim izuzećem. Na kraju, ali ne najmanje važno, nakon donošenja osuđujuće presude protiv Novog lista i Dražena Ciglenečkoga sutkinju koja je tako presudila Državno sudbeno vijeće unaprijedilo je imenovanjem za sutkinju Županijskog suda u Velikoj Gorici. HND će o ovom slučaju obavijestiti novinarske međunarodne organizacije kao i one koje se bave zaštitom slobode izražavanja, a u nastavku procesa kao prijatelj suda (amicus curiae) podržat će Novi list i kolegu Ciglenečkog, koji u priopćenju koje potpisuje predsjednik HND-a Saša Leković. (n)

HND pozdravlja odluku suda da je Karolina Vidović Krišto nezakonito dobila otkaz

Hrvatsko novinarsko društvo izražava zadovoljstvo nepravomoćnom odlukom Općinskog radnog suda u Zagrebu kojom je utvrđeno da je glavni ravnatelj HRT-a Goran Radman u siječnju ove godine nezakonito dao izvanredni otkaz novinarki Karolini Vidović Krišto te da novinarka treba biti vraćena na staro radno mjesto. Karolina Vidović Krišto otkaz je dobila s obrazloženjem da je počinila osobito tešku povredu radne obveze jer je 22. prosinca e-poštom na 82 adrese novinara i kreativnog osoblja HRT-a uputila poruku s uvredljivim komentarima na račun glavnog ravnatelja HRT-a. Podsjećamo da se Ogranak HND-a na HTV-u, zajedno sa Sindikatом novinara Hrvatske, tom otkazu protivio, kao i na to da ovo nije jedini slučaj otkaza novinara HRT-a zbog interne

Obavijest

HND priprema bazu podataka sa svim članovima koji govore strane jezike i spremni su povremeno pomagati stranim novinarima koji dolaze raditi u Hrvatsku. Pozivamo sve zainteresirane da se prijave na adresu:

translator@hnd.hr
sa sljedećim podacima:

Ime i prezime
grad
broj mobitela
e-mail adresa
jezik kojim vladaju
imaju li automobil

Očekujemo da će prikupljanje podataka potrajati nekoliko mjeseci, a onda ćemo formirati bazu podataka koja će biti na raspolaganju stranim novinarima koji u Hrvatskoj trebaju stručnu pomoć. Kada baza podataka bude pripremljena, svi sudionici će biti informirani o načinu rada kao i o naknadama koje mogu očekivati. Većina stranih novinara treba u prvom redu prevoditelja, ali i asistenta koji će mu pomoći u kontaktima s izvorima informiranja, dogovarati sastanke, objasniti hrvatske propise, političku situaciju i stanje u društvu te pozadinu nekog događaja. Ova akcija je u prvom redu namijenjena nezaposlenim novinarima, slobodnim novinarima i umirovljenicima koji govore strane jezike, ali dobrodošli su i zaposleni novinari koji imaju mogućnost povremeno raditi za strane novinare.

komunikacije, te da se i ostalim takvim otkazima HND usprotivio, a suđenja po tužbama su u tijeku, stoji u priopćenju koje potpisuju predsjednik HND-a Saša Leković i predsjednica Ogranka HND-a na HTV-u Sanja Mikleušević Pavić. (n)

Predsjednik HLK optužuje druge za ono što zapravo sam radi

Nakon što su Hrvatsko novinarsko društvo i Zbor zdravstvenih i medicinskih novinara HND-a objavili priopćenje o tome kako su neugodno iznenađeni tekstovima objavljenima u posljednja dva broja Liječničkih novina, glasila Hrvatske liječničke komore, koje potpisuju predsjednik HLK mr.sc. Trpimir Goluža i glavni urednik Liječničkih novina prof. dr. Željko Poljak, jer ti tekstovi pokazuju kako njih dvojica ne razumiju društvenu zadaću medija, predsjednik HLK odgovorio je priopćenjem kako zapravo HND ne razumije društvenu zadaću medija niti svoju ulogu. No, sadržaj tog priopćenja pokazuje kako ne samo da predsjednik Hrvatske liječničke komore zaista ne razumije društvenu ulogu medija, nego ne razumije ni kako funkcionira HND, ali ga to ne sprečava da i dalje bahato dijeli lekcije. Za novinare Večernjeg lista u Liječničkim novinama korišteni su epiteti "glup i podao" te se pozivalo da im se "s prezirom okrenu leđa". Zbog toga je HND i reagirao, a potpisnike priopćenja HND-a čelnik HLK-a optužuje da "sektaški brane ono što je neobranjivo". Dakle, dr. Goluža smatra da je u redu nazivati novinare glupima i podlima te pozivati da im se "okreću leđa", optužujući tako druge za ono što zapravo sam radi. Također, kao grijeh HND-a predsjednik HLK-a navodi kako mu predsjednik HND-

a nije odgovorio na pritužbe koje je zbog objavljenih novinskih članaka slao u više navrata. Time dr. Goluža pokazuje da ne razumije kako funkcionira HND. Naime, za pritužbe na rad novinara nadležno je Vijeće časti HND-a (što piše u dokumentima o radu HND-a koje je moguće naći na web stranici Društva), a ne predsjednik, pa se sve pritužbe koje stignu na adresu predsjednika prosljeđuju Vijeću časti. Tako je učinjeno i s pritužbama iz HLK-a. Ponovno pozivamo vodstvo HLK-a i glavnog urednika Liječničkih novina da se suzdrže od stvaranja negativnog ozračja i poticanja na kršenje Kodeksa časti hrvatskih novinara, te da se klone neprimjerenih načina komuniciranja. Vijeće časti HND-a će u primjereno vrijeme razmotriti njihove pritužbe, kao i sve druge koje dobije, te ih o tome obavijestiti, stoji u priopćenju HND-a koje potpisuju Selma Mijatović, predsjednica Zbora zdravstvenih i medicinskih novinara HND-a, te Saša Leković, predsjednik HND-a. (n)

Dodijeljene nagrade i priznanja Marco Polo

Hrvatski ogranak Svjetske federacije turističkih novinara i pisaca o turizmu FIJET u dodijelio je nagrade i priznanja Marco Polo za najbolje putopise te na okruglom stolu o terorizmu i turističkom novinarstvu upozorio na važnost biranja riječi pri pisanju o destinacijama pogođenim terorizmom. Nagrade i priznanja Marco Polo ove su godine dobili američka novinarka Maria Parades, Španjolac David Rey, iz Srbije Kamenko Milenković i Gordana Pašin te domaći novinari, putopisci i pisci Matej Perkov, Darko Halapija, Marina Kelava, Slobodan Kadić, Paulina Peko Šalja i Biserka Rajković Salata. Dodjelu nagrada Marco Polo, petu po redu, FIJET je organizirao u suradnji sa Zborom turističkih

novinara Hrvatskog novinarskog društva i brojnih sponzora nagrada, hotelijera i drugih partnera. Nagrade Marco Polo, kako je kazala predsjednica hrvatskog FIJET-a Tina Čubrilo, potiču biranim riječima pisanje o odredištima u svijetu i u Hrvatskoj te onima koji promiču i afirmiraju hrvatske krajeve. Time im odajemo priznanje, a žalosno je da, kako je komentirala na skupu, nacionalna turistička organizacija HTZ ne prepoznaje i ne vrednuje domaće turističko novinarstvo. (Hina)

Središnji odbor HND-a prihvatio izvještaje o radu i podržao nove projekte

Središnji odbor Hrvatskog novinarskog društva jednoglasno je usvojio Izvještaj o radu predsjednika i Tajništva HND-a za razdoblje od prošle sjednice, održane 22. rujna, do 18. prosinca 2015. godine. Poseban naglasak izvještaj stavlja na nove projekte Društva. Riječ je o trogodišnjem međunarodnom projektu "Regionalna platforma za zagovaranje medijskih sloboda i sigurnosti novinara", koji je dobio sredstva Europske unije i koji službeno počinje 1. siječnja 2016. godine, zatim o projektu Faktograf.hr, kojeg HND provodi u suradnji s GONG-om, te projektu na kojem HND radi u suradnji s Fakultetom političkih znanosti i GONG-om a cilj mu je uvođenje novih programa obrazovanja studenata novinarstva i politologije. Podržan je i razvoj samostalnog projekta HND-a, internetskog portala Hnd.hr. Članovi Središnjeg odbora pozdravili su projekte i ocijenili da je riječ o značajnom napretku u radu Društva. Dio članova izrazio je bojazan da će projekti financijski opteretiti poslovanje HND-a, no

Foto: Vladimira Spajder

*Jednom novinar,
zauvijek novinar*

Novinarima veteranima omogućiti da rade

Piše: *Nenad Unukić*

prijedlog Izvršnog odbora da se za 2016. godinu ne smanjuju iznosi za novinarske nagrade za koje je u proračunu Društva za 2016. godinu osigurano 100 tisuća kuna. Ostavljena je mogućnost da se u 2016. godini odlučuje o povećanju broja nagrada, uvođenju novih kategorija, kao i da se na nekoj od idućih sjednica Središnjeg odbora temeljito rasprave moguća poboljšanja u Pravilniku o nagradama HND-a. Ujedno, Središnji odbor prihvatio je raspisivanje natječaja za iduću godinu, koji će trajati od do kraja veljače 2016. godine te potvrdio nekoliko odluka Vijeća časti HND-a ocijenivši žalbe na njih neopravdanima. Izvršni odbor HND-a je prethodno podržao sve izvještaje o kojima je odlučivao Središnji odbor.

predsjednik Društva objasnio je da su sredstva za sve projekte već osigurana iz natječaja na koje je HND aplicirao te da niti jedan projekt neće dodatno opteretiti proračun Društva. Središnji odbor usvojio je dokumente koji se tiču financijskog poslovanja HND-a u 2015. i 2016. godini: Izvršenje proračuna od I – IX/2015., Plan prihoda i rashoda za 2016., Obrazloženje financijskog plana za 2016. i Plan zaduživanja i otplata za 2016. godinu. U raspravi je istaknuto da su uštede u prvih 9 mjeseci 2015. vidljive na svim razinama te da je u istom razdoblju nastavljena politika dobrog upravljanja pristorom Društva, međutim, istaknuto je da je prihod od članarina manji od planiranoga. Nakon rasprave o izmjenama i dopunama Pravilnika o nagradama HND-a, prihvaćen je

Emo Tarabochia

Neki dan sam pitao mladog kolegu: Koliko ljudi poznaš? Odgovorio mi je: oko 5000. Na to sam mu ja rekao da u 35 godina rada znam barem 25.000 ljudi, ali ja sam u mirovini, a on je aktivni novinar

Kad čovjek napuni 65 godina, ide obično u mirovinu. Ali ne i novinar! Jednom novinar – uvijek novinar. Sa 65 + mozak još radi, ruke i noge također. Ali vlasnik medija ne misli tako. Prvo na čekanje, pa onda otkaz sa ili bez otpremnine. I danas je više od 700 novinara bez posla i najmanje još toliko u mirovini. Zašto se, primjerice, ne osnuje Veteranski servis u kojem će se moći naručivati tekstovi iskusnih novinara?

Lista kontakata Dragi mladi kolege, gotovo da je jača ekipa po znanju, iskustvu i kapacitetima u mirovini nego u medijima. Osim po ljepoti... Neki dan sam pitao mladog kolegu: Koliko ljudi poznaš? Odgovorio mi je: oko 5000. Na to sam mu ja rekao da u 35 godina rada znam barem 25.000 ljudi, ali

ja sam u mirovini, a on je aktivni novinar. On radi u medijima, a mi penzići smo aktivni u Aktivu umirovljenih novinara. Razgovor smo počeli s Brankom Starčević, predsjednicom Aktiva umirovljenih novinara i predsjednicom Udruge umirovljenika HRT-a. Udruga umirovljenika HRT-a radi ono što bi trebao Aktiv umirovljenika HND-a. HND je takav kakav je, a Udruga je takva kakva je; mi smo povezali program Udruge umirovljenika HRT-a s Ogrankom HND-a. Sad imamo i Ogranak i Udrugu i to jako dobro funkcionira. Dosta ljudi iz Udruge umirovljenika HRT-a, u Izvršnom je odboru Ogranka HND-a. Zajednički nam je, glavni problem što Zakon ograničava rad do 65 godina. Ustav jamči pravo na rad svima. Poslije izmjena Zakona o mirovinskom osiguranju, nakon

65. godine možete raditi i primati za svaki mjesec, za određeni postotak veću mirovinu, naknadu za svoj rad, ali tu volontiramo - plaćamo članarinu HND-u i Udruzi umirovljenika HRT-a. Ne dijelimo se, želimo isto - da se omogući novinarima da rade i poslije 65. Čovjek bez rada nije čovjek, on mora raditi, ali se ne mora ubijati od rada. Svako doba ima svoje radosti. Pogledajte Japan i Švedsku koja radi 6 sati, treba raditi ono što te veseli. Japanci nerijetko rade do 80. godine, a žive još dulje. Zašto ne? Švedski je sustav: ako vas veseli, šest sati rada, zašto ne? Evo, vi ste umirovljeni novinar i radite li 6 sati, nemate radnog vremena i još stvarate, a to vas veseli... Naš je cilj da nam se omogući rad i poslije 65. Najbrojniji Ogranak umirovljenih novinara u HND-u ima oko 600 članova, a Udruga je sa 175 članova narasla na nekoliko stotina u četiri godine. Kolika je članarina? U Udruzi 90 kuna, a u Ogranku HND-a 180 kuna. U dosadašnje rezultate ubraja se činjenica da naš ogranak umirovljenika Zagreba u HND-u buja. U Izvršnom odboru Ogranka umirovljenika HND-a Branka Starčević je predsjednica, Neda Ritz zamjenica predsjednice, a članovi su Tomislav Radić, Anamaria Šnajder, Tomislav Kurelec, Stipe Jolić, Vladimir Matek, Luka Mitrović i Dražen Vuković Colić. Prije pet godina održani su međunarodni susreti novinara, pisaca i diplomata na Hvaru, a u povodu sjećanja na Nikolu Budrovića, prvog novinara koji je pisao na hrvatskom jeziku i prvi urednik Kraljskog Dalmatina. Naime, Nikola Dominik Budrović bio je dominikanac, a po struci teolog, filozof i pravnik. Susreti su se održali zahvaljujući članovima Udruge umirovljenika HRT-a. Dovedi smo Florence Hartmann iz Pariza, Miljenka Bogdanića s baletom Splitskog kazališta, klapa i KUD-ove, Glazbeni zavod iz Zagreba, novinare iz Kine i svijeta, uz teme Mediji i politika Mediji i etika, Mediji i baština, Mediji i kultura. Obično bude 70 – 80 sudionika na tim skupovima koji

se svake godine u srpnju održavaju u Starom Gradu na Hvaru. Uveli smo diplomate u HND na tribine i predavanja o Japanu, Kini, Iranu, Azerbajdžanu, Ruskoj Federaciji, Ukrajini, Švedskoj, Bugarskoj i Makedoniji. Pritom imamo užasan problem - nema dovoljno stolica. Nama publika sjedi na podu. Razglas je preslab da bi svi čuli o čemu se govori i tu će nešto HND trebati napraviti. Našim su članovima, osim tog informativnog i međunarodnog dijela programa, itekako zanimljivi zdravstveni, obrazovni, kulturni programi i druženja.

Bogat zdravstveni program

U zdravstvenom programu s fizioterapeutom i na masažama okupljamo nekoliko desetaka ljudi, a tu su još mjerenje šećera u krvi, kontrola tlaka i venske cirkulacije. Imamo ugovor s klinikom Svjetlost sa 20 posto popusta na sve usluge, a u pregovorima smo sa stomatolozima. S Croatijom osiguranje u pregovorima smo za 75 kuna za sve lijekove s A i B liste. Imamo bazen i saunu za 1500 kuna godišnje, neograničeno. U obrazovnom programu imamo grupe likovnjaka koji otkrivaju svoje talente bez obzira na godine, tri grupe engleskog, njemačkog i talijanskog, tu je i program informatike, a krećemo i s dramskom grupom. Hoće ljudi glumiti pod stare dane. Organiziramo posjet kazalištima i koncertima, do ljeta smo ove godine imali 4000 posjetitelja koji za ulaznicu daju samo pet kuna da bi se pokrili manipulativni troškovi. Poslije svakog događaja je domjenak, skroman, kao i poslije skupština. Svakog mjesec prvi petak poslije 10. slavimo rođendane, za Božić i Novu godinu su redovni domjenci. Tu su i izleti, ali ih je sve manje, zbog nesigurnog vremena i previše terapija. Veseli plaćanje American karticom za 50 kuna godišnje. Održana su predavanja o Litvi i Latviji, a Ogranak je u dogovorima i s drugim veleposlanstvima. Iduća godina nam je posebna. U svibnju se obilježava 2400 godina postojanja Starog Grada na Hvaru. Tema susreta je

Pored 800 nezaposlenih i 700 umirovljenih novinara, Fakultet političkih znanosti svake godine bez ikakvog programa izbacuje stotinjak diplomiranih novinara. Za koga? Za Burzu rada!

Mediji i povijest. Možda uspijemo do Visa i Crvenih stina, gdje je osnovan Tanjug. S Ministarstvom kulture dogovaramo postavljanje izložba, medijsko pokroviteljstvo je HRT, a očekuje se dobar odaziv kolega i veleposlanika.

Akademici u HND-u

U HND-u pripremamo razgovore s predstavnicima stranaka na temu: Sto stranke nude umirovljenicima dobroga? A poslije izbora dovodimo HAZU u HND. Dražen Vukov Colić će pozivati akademike da na tribinama govore o određenoj temi. U Biankinijevoj, u kojoj je HTV počela prije 60 godina, gradimo spomen-kuću. Nadam se da ćemo je otvoriti 15. lipnja, na 80. obljetnicu Radija i 60. Televizije, u pregovorima smo s HRT-om da se na jednom od programa odskrinu vrata i HND-u. To znači da 1,300.000 umirovljenika ima pravo na bolji program, Studentska televizija bi odradila tehniku, a novinari HRT-a napravili bi zanimljiv program. Počeli smo s mandarinama kao pomoć izvoznicima, poslije mandarina stiglo je ličko zelje, krumpir zimnica, sve po proizvođačkim cijenama. Imamo najmanje 10 - 15 članova IO i sve dogovaramo. A sve što dogovorimo, ide. Imamo i dežurstva svaki dan od 15 do 18 i po potrebi. Članovi doniraju materijal, radove, karticama smo kupili radijatore i boiler, a onda nam je HRT dala 30.000 kuna za parkete pa još 10.000... Od Grada (Švaljekica) za međunarodne susrete dobili smo 50.000 kuna, a HND ni lipu. Tko god dođe, svi se čude. Na hrani ne zarađujemo, to su sve

OPG-proizvodi koji se prodaju po nižim cijenama od tržišnih. Javlja se sami. Hrvatske šume su se javile s ponudom meda, a molimo ih i da nam doniraju građu za kućicu. Na Hvaru ljetujemo za 150 kuna i sve nam je uključeno u hotelskom smještaju. Novinar i dugogodišnji urednik u Večernjem listu te diplomat Vladimir Matek član je Izvršnog odbora Ogranka umirovljenih novinara. Na pitanje kako to da sve akcije i ideje dolaze iz redova Aktiva umirovljenika HRT-a, odgovara da je to prirodno, jer Aktiv umirovljenika ima više novca i više članova.

Osnovati veteranski servis tekstopisaca

Drugi član Izvršnog odbora Ogranka u HND-u, dugogodišnji radijski novinar i urednik, Tomislav Radić, vrlo je kritičan prema smjerovima aktivnosti umirovljenih novinara. Zašto se ograničava rad poslije 65. godine? Zar ne bi i novinari, kao i liječnici, mogli obavljati neke poslove, od redaktorskih do mentorskih? Kakva je obrazovna politika, pita se Radić, da pored 800 nezaposlenih i 700 umirovljenih novinara, Fakultet političkih znanosti svake godine bez ikakvog programa izbacuje stotinjak diplomiranih novinara. Za koga? Za Burzu rada! A među novinarima ima i onih koji imaju golemu arhivu, iskustvo i znanje iz određenih područja i htjeli bi pisati, ali im se to brani. Pa pogledajte, primjerice, o cestogradnji ili medicini; tko će napisati kvalitetniji tekst: novinar početnik ili novinarski veteran? Ne treba odbaciti ni ideju o osnivanju svojevrsnog seniorskog servisa u kojem se može naručiti tekst o određenoj temi. I riječ-dvije o novinarskom sindikatu. Njegov posao nije samo organizirati skupove i izlete. Zašto oni ne organiziraju zdravstvene preglede za umirovljene novinare, zašto ne pokrenu promjenu ovog diskriminatornog zakona, zašto ne pokrenu tečajeve? Ako mozak radi i aktivan je - zadržat će kondiciju, ako stane - čovjek je gotov. Ne kaže se uzalud: jednom novinar - uvijek novinar.

Piše: Ante Gavranović

Trendovi koji su već stvarnost u europskom novinarstvu

Budućnost novinarstva stalna je tema vrhunskih stručnjaka. To je i razumljivo jer je upravo novinska pozornica doživjela korjenite, možda i najveće promjene u eri globalizacije, internacionalizacije i komercijalizacije pojedinih društvenih segmenata. U Njemačkoj je u tijeku široka rasprava na ovu temu. Pokušavamo prenijeti neka zanimljiva stajališta sudionika različitih novinarskih profila kako bismo ocrnali svu složenost samog pitanja: kuda ide novinarstvo?

Norbert Küpper, dizajner novina i osnivač prestižnog European Newspaper Awards (koji se dodjeljuje u sklopu Europskog kongresa novinskih izdavača), smatra da su reducirani elementi i jasan layout novina središnji trendovi unutar europske novinarske branše u 2015. godini. Prozirnost i oblikovanje slično uređivanju časopisa neće obilježiti samo tiskovna izdanja. Tu formulu sve više koriste i on line izdanja. Küpper je oblikovao pet trendova koji će prevladavati u europskom novinarstvu:

U oblikovanju novina koriste se samo bitni elementi, čime se postiže "velika vizualna jasnoća" u naslovnica-ma, ali i u strukturi pojedinih stranica.

Novine se sve više oslanjaju na naslovnice i "cover story" koje se u

nastavku lista razrađuju. Time se dnevne novine sve više približavaju pojmu "dnevnih časopisa" ili dnevnim magazinima. Upotunjene su fotosima koji osiguravaju i optičku zainteresiranost čitateljstva.

Dnevne novine iskušavaju multimedia - storytelling na predlošku uspješno provedene konvergencije New York Timesa. To znači prošireni repertoar vizualnih, grafičkih i sadržajnih oblika prezentacije. Tako velik broj europskih novina predstavlja dulje tekstove na svojim web stranicama, upotunjene filmovima, animiranim grafičkim rješenjima i audio slideshowom.

Novine pojačavaju vizualni storytelling. On line trendovi mijenjaju temeljni proizvod, tiskane

novine. U novinama se ne prikazuje "samo" tekst, već se upotpunjuje širokogrudnim ilustracijama, slikama ili infografikama.

Novinarstvo činjenica postaje nezamjenjivo. Infografike nisu više važne samo za layout novina, već postaju nasušni sastavni dio izvještaja, jer na jednostavan način prikazuju činjenice.

Prestati s jadikovkama Jan Bayer, član Uprave velikog novinskog izdavača Axel Springer, također predlaže pet teza za budućnost tiskanih izdanja. On smatra da je došlo vrijeme da nakladnici ponovno uspostave svoje temeljne kompetencije u core businessu, a ne da samo razmišljaju o brojkama. "Ne smijemo se svesti na to da razmatramo

samo naklade, dosege i prihode od oglasa". Evo njegovih pet teza:

Dokrajčiti "print alarm". Novinski izdavači trebali bi prestati o sebi govoriti u lošem ozračju, već naglašavati svoje prednosti. Povezivati učinkovitost ljudi i tehnologije. Novinarski učinak još je uvijek ključni element uspjeha proizvoda. No, sve je važnije različite tehnologije ispravno iskoristiti. Inteligentno povezivanje ljudi i tehnologije danas je u novinskoj branši dobitna kombinacija. Važno je pratiti anticikličko ponašanje. Izdavačka poduzeća nalaze se u kritičnoj fazi. Nakon godina gdje se razmišljalo samo o smanjivanju troškova (cut the cost) ne bi smjeli propustiti pravi trenutak da se okrenu ponovno prema ulaganjima. Ako se nakladnici okrenu samo štednji, a zapostave ulaganja, prijete opasnost urušavanja poslovnih modela izdavaštva novina. Teško opstaju mali nakladnici. Potrebne su i nužne integracije u veće cjeline kako bi se smanjio pritisak na međusobne konkurentske odnose koji razaraju srž i opstanak manjih novinskih izdavača. Tiskana izdanja nisu dovoljno agresivna u pogledu marketinga. Ona nose sa sobom mnoge pozitivne poruke, a nisu dovoljno naglašene.

"Kvalitetno" ili "dobro" novinarstvo? Oliver Havlat, urednik digitalne redakcije lista Rheinische Post, smatra da se "broji samo dobro novinarstvo, bez obzira na kojem se kanalu ili mediju nalazilo". On ujedno objašnjava zašto ne prihvaća termin "kvalitetno novinarstvo" i zašto više nema vremena za "dobre tekstove". U isto vrijeme upozorava na neka kretanja i trendove za koje smatra da su važni: Pojam "kvalitetno novinarstvo" nije potreban. Govorimo jednostavno o "dobrom" novinarstvu. Dobro novinarstvo informira i analizira, procjenjuje i komentira transparentno te ujedno zabavlja. Štete nastaju ondje gdje mediji nisu iskreni. Kupljeni sadržaji u tiskanim medijima, native oglašavanje i content

marketing koji kako takvi nisu jasno označeni, nanose štetu novinarstvu jer smanjuju povjerenje koje publika ima u medije. A povjerenje je teško povratiti. SoMoLo su trendovi narednih godina. Socijalno, mobilno i lokalno nameću se već određeno vrijeme kao glavne odrednice novinskih sadržaja. Posebno mjesto pripada mobilnom jer pametni telefoni postaju sve više središnji komunikacijski instrument za mnoge korisnike. Novinari moraju stoga pronalaziti putove - bez obzira čine li to kao blogeri ili klasični novinari - kako sadržaje na mobilan način što točnije prenijeti do korisnika. I ne mogu to više činiti samo tekstem, već upotrijebivši videozapise ili drugim interaktivnim formatima. Što novinari ubuduće moraju činiti da bi ih se čitalo i uvažavalo? Nije dovoljno samo dobro pisati. Važno je kako emitirane sadržaje približiti korisnicima i to na različite načine, uključivo i korištenje videozapisa. Važno se "probati" kroz oluju novosti, udarnih vijesti, sadržaje, mailove, tweetove i biti zapažen. Novinarstvo sve više prerasta u umjetnost da se novinari samo reklamiraju - svoje teme, svoj medij i svoje sadržaje iznose na tržište, koje vrednuje učinak. Potrebna je određena samoinicijativa. Svaki bi novinar trebao koristiti vlastite blogove, sudjelovati u društvenim mrežama, umrežavati se. Istodobno treba voditi računa da bude prisutan u javnom životu, sudjelovati na raznim priredbama, panelima, držati predavanja. Jedino se tako postaje "marka". Upravo to postaje sve važnije, posebno kad je riječ o slobodnim novinarima.

Mobilni internet, sve učinkovitiji pametni telefoni, nove usluge vijesti, zapravo ukupna medijska pozornica mijenjaju se strelovito, a usporedo s tim i samo novinarstvo. Otvorena su pitanja jesu li su tiskane novine na izdisaju jer mlade generacije aktualne vijesti konzumiraju gotovo isključivo na drugim medijima? Hoće li pisci roboti uskoro na-

domjestiti rutinske zadatke u redakcijama? Hoće li time određeni broj novinara postati suvišan? Kojim novinarskim uracima "osvajati" ljude koji sve manje čitaju, a sve učestalije razgledavaju slike ili grafove? Očito se u svim promišljanjima o budućnosti novinarstva premalo misli na mlade generacije, posebno na maloljetničku populaciju. Oni se ne zadovoljavaju videozapisima o običnim vijestima ili onima na TV-u, već traže vlastite videozapise na You Tubeu - originalne, brze i autentične priloge.

Povećana samostalnost novinara Lars Wienand glasi za prvog njemačkog urednika društvenih medija na desku vijesti jednih regionalnih novina - Rhein-Zeitung u Koblenzu. Ujedno u novinama povezuje print, on line i društveni web. Zanimljiva su njegova zapažanja o ulozi kvalitetnog novinarstva u budućnosti i što mu nanosi štete. Novinarstvo uvijek ima određenu kvalitetu, definiranu kroz određeni medij. Pojam kvalitetnog novinarstva javlja se uvijek kad čitatelju nešto smeta u mediju, kad su očekivanja i sam doživljaj različiti i počesto suprotstavljeni. Čitatelji su posebno osjetljivi na skandalizaciju tema i nekonzistentnost u njihovu praćenju. Očekuje se više samostalnosti u pristupu i obradi pojedinih tema. Manje copy/pastea svakako je preporučljivo. Trećinu vijesti na društvenim mrežama čine vijesti koje su već objavljene i samo se dalje prenose. U vrijeme paywallsa mnogi će mediji (morati) voditi o tome više računa. Obveza novinara je da prikupljaju zanimljive i aktualne sadržaje, a na menadžerima je da taj proizvod prodaju i, po mogućnosti - zarade potreban novac. Tim više što se i dalje traže prikladni poslovni modeli koji bi omogućavali priljev više sredstava kroz on line izdanje. U tom pogledu tiskana izdanja i e-novine još će dugo zajednički tražiti prostor za "crne brojke" i - financijski opstanak. No, istodobno valja

tražiti modele pretplate na sadržaje na mrežama i tu leži budućnost.

Kako uspjeti u digitalnom svijetu? "Tko u digitalnom svijetu želi rasti, mora si postaviti jasne ciljeve. Odlučujuća je veličina, snaga inovacija, ali i činjenica da se ne smije zaboraviti budućnost nakladnika", tvrdi Mathias Dopfner, čelni čovjek najvećeg njemačkog novinskog koncerna, Springera. Kroz osam teza nameće promišljanje da ne treba gubiti vrijeme na gubitke u proteklom razdoblju, nego se treba okrenuti budućnosti. Ken Doctor, u svom djelu "Politico - sestra New York Timesa", podržava spomenute teze na putu prema digitalnom novinarstvu. "Kapetan njemačkog medijskog krajobraza", kako zovu Dopfnera, smatra da samo veliki dometi donose medijima profit. To označava bespoštednu konkurenciju u kojoj nema mjesta malima i

foto: T. Andrus Springer

slabima. Mjesta ima samo za broj 1 i broj 2 na medijskoj pozornici. Pritom se postavlja pitanje: kupiti ili sam stvoriti? Organski rast je važan i čak potreban, ali naglasak treba stavljati na ulaganja u nove medije. Dopfner se zalaže za reduciranje ovisnosti o prihodima iz tiskanih medija. Čak 72 posto ukupnih prihoda izdavačke kuće Axel Springer trenutno dolazi iz digitalnoga poslovanja. Prije samo šest godina taj udio iznosio je 13 posto. Prodajom nekih svojih izdanja (Hamburger Abendblatt, Berliner Morgenpost i časopisa Horzu) stvoreni su preduvjeti za širi prijelaz na digitalno novinarstvo i stvaranje povećanih prihoda iz tih izvora. Po njemu, Bild ima 250.000, a Die Welt oko 60.000 digitalnih pretplatnika. Broj pretplatnika je u usponu. U starom svijetu su područja koja odlučuju o profitabilnosti novina bila objedinjena u jednom proizvodu: kroz prodaju, prihode od velikih oglašivača i lokalne male oglasnike. Danas su to tri samostalna tržišta, koja se pojedinačno moraju i opsluživati. Pozornost čitatelja može se kroz različite metode mnogo neposrednije usmjeravati i prilagođavati ponudi oglašivačkih partnera. Ujedno se oglasne ponude mogu individualizirati i prilagoditi čitateljima, što u starim uvjetima nije bilo moguće. Dopfner smatra da novinarstvo kao biznis mora biti profitabilno ili će izumrijeti. Po njemu, ako novinarstvo ne uspostavlja profitabilan poslovni model i ne pridonosi razvoju drugih poslovnih modela, ono nema budućnosti. Posao "iz nostalgije" ne dolazi u obzir. Novinarstvo mora biti potreba društva koje financiraju potrošači, oglašivači i drugi izvori prihoda. "Ako izostaje financiranje, možemo zaboraviti na novinarstvo", smatra čelnik najveće novinskog koncerna u Njemačkoj, pa i šire. Zanimljiva je i njegova percepcija oko uloge engleskoga jezika u medijima. Kako kaže, onaj tko "želi da ga se čuje" piše na engleskom jeziku. U skoroj

budućnosti vjerojatno će najveći udio prihoda kod Springera proistjecati iz medija na engleskom. Već danas 43 posto prihoda koncerna dolazi iz inozemstva. Njemačko govorno područje obuhvaća oko 100 milijuna stanovnika, a to je danas preusko područje za proširenu ekspanziju.

Dnevna snaga algoritma Trebaju li mediji sudjelovati u "instant člancima" na Facebooku? To je jedno od najčešćih pitanja o kojem se raspravlja posljednjih tjedana, bez jasnog odgovora. Jedni tvrde da je to budućnost; drugi to žestoko osporavaju. Činjenica je, međutim, da su Facebook i njegovi algoritmi već spremni da preuzmu kontrolu svega što korisnici čitaju. Kritičari smatraju da se novinarstvo time "predaje" gigantu kojem uspijeva da svojom tržišnom dominacijom i svojim algoritmima, više nego ostali, nameće sliku svijeta kroz prijenos informacija. Pragmatičari gledaju na taj proces drukčije: dominantnu ulogu ova mreža već i onako ima, pa ju je bolje usmjereno koristiti, a pritom (po mogućnosti) zaraditi i dio prihoda. Neosporna je činjenica da uspješnost u korištenju mreža nikad nije bilo toliko ovisna o proširenju umrežavanja na društvene mreže, posebno kad je riječ o Facebooku upravo zbog njegova dosega. No, to ima i svoju dosta visoku cijenu. Facebook predstavlja dilemu s kojom se danas bore mnoge redakcije. Na prilog koji se mnogo čita redakcija može samo marginalno utjecati. To dovodi ili do demokratičnosti (jer korisnici odlučuju što će čitati) ili monopolizacije (jer Facebook ne prikazuje svojim korisnicima sve što se nudi, već svojim algoritmima obavlja izbor). O Facebooku se može misliti svašta, ali je on neosporno postao najvažnija platforma za promet. To potvrđuje činjenicu da redakcije gube u međuvremenu utjecaj na to koliko će se njihovi članci čitati ili dijeliti. Sve su ovisniji o tome u kojoj su se mjeri uspješni nametnuti strategijama društvenih mreža.

S obzirom na populaciju od 11 milijuna, Grčka ima najviše sportskih dnevnika po glavi stanovnika, više od tuceta. No, u Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj, Nizozemskoj, Ujedinjenom Kraljevstvu i Sjedinjenim Državama nema sportskih dnevnika

Sportski su dnevnik uobičajeni u južnoj i jugoistočnoj Europi, no nemaju prođu u germanskim državama, gdje opći dnevnik donose sve sportske informacije koje zanimaju čitatelje.

U Hrvatskoj je specijalizirani sportski dnevnik bitan dio medijske scene od Drugog svjetskog rata. U početku zvane Ilustrirane fiskulturne novine i Narodni list, Sportske novosti izlaze od kolovoza 1945. U prosincu 2009. Sportskim se novostima pridružio riječki Sport plus, dok nije pokleknuo u ožujku 2011.

U Srbiji je 1990. tradicionalni Sport dobio konkurenciju u Sportskom žurnalu, koji se održao na tržištu unatoč višegodišnjoj međunarodnoj sportskoj suspenziji Srbije i Crne Gore. Vlasnik Kurira je 2007. plasirao i treći dnevnik, Kurir Sport, no on je nakon pola godine propao.

Većina država iz bliže regije diči se barem s jednim dnevnim sportskim listom. U Mađarskoj je to Nemzeti sport, u Rumunjskoj Gazeta Sporturilor, u Bugarskoj 7 dni sport, a u Albaniji Sporti shqiptar. Mala Makedonija ima čak dva sportska dnevnika – Makedonski sport i Sport press, dok se Slovenija zadovoljava Ekipom.

Moć sportskih medija

Kako televizijski novac oblikuje europski nogomet

Piše: Ozren Podnar

Južnjaci vole sportske novine Sportski su dnevnik neizostavna ponuda na kioscima zemalja čije stanovnike stereotipno nazivamo temperamentima. Francuski L'Equipe, medijska institucija od četrdesetih prošlog stoljeća, drži pristojnu prodanu tiražu od 238.000. Italija nudi tri sportska dnevnika – ružičastu milansku La Gazzetta dello Sport, rimski Corriere dello Sport i torinski Tuttosport.

Najkomercijalniji sportski list kontinenta, Gazzetta, dnevno se prodaje u prosječno 400.000 primjeraka, a najviše u ponedjeljak, kad se čitatelji informiraju o događajima od vikenda. Dok je Corriere snažno orijentiran prema Romi i Laziju, a Tuttosport prema Juventus i Torinu, Gazzetta je prilično neutralna,

vrlo diskretno naginjući prema lokalnima Interu i Milanu.

Još je bogatija sportska novinska scena u Španjolskoj. Navijači Reala i Atlético čitaju madridske dnevnike Marcu i As, dok se sljedbenici Barcelone napajaju na Sportu i Mundo Deportivo. Sva četiri medija služe kao neformalni klupski fanzini, neuvijeno podržavajući svoje miljenike i podbadajući (ili ignorirajući) one s druge strane "ograde".

Etničko suparništvo diže tiraže Marca je najčitaniji španjolski dnevnik uključujući i općeinformativne poput El Paisa. Marcina je dnevna prodaja 181.000, a Asova 158.000, što ih svrstava na prvo i četvrto mjesto državne ljestvice najprodavanijih dnevnika.

Istraživanja pokazuju da Marcino tiskano izdanje svakodnevno čita 2,8 milijuna ljudi, a internetsku verziju 3,1 milijun – dvostruko više od prvog suparnika, Asa. Oba medija imaju i engleske verzije svojih internetskih izdanja i dijele godišnje nagrade u raznim sportskim kategorijama. Marca ima i sportsku radijsku stanicu i sportski bar u Madridu.

Katalonski Sport i Mundo Deportivo također su među deset najprodavanijih dnevnika u Španjolskoj. Postoje još tri sportska dnevnika regionalnog karaktera – Valencia Superdeporte u Valenciji, Estadio Deportivo u Sevilli i DXT Campeón u La Coruñi. Brojnost sportskih medija u Španjolskoj posljedica je dinamične navijačke kulture, koja pak izvire iz nacionalističkih i regionalnih suparništava.

Španjolska je multietnička država čije se etničke zajednice (Katalonci, Valencijanci, Balearci, Galicijci i Baski) ogorčeno suprotstavljaju centralističkoj vlasti u Kastilji. Tako u Španjolskoj sport, posebno nogomet, odražava politička i etnička trvenja, nakladnika.

I Portugal je solidno opskrbljen sportskim dnevnicima. U Lisabonu izlaze A Bola i Record, posvećene ponajprije divovima iz glavnoga grada Benfici i Sportingu, dok im sjevernjački Porto suprotstavlja O Jogo, koji pokriva domaće Porto i Boavistu.

S obzirom na populaciju od 11 milijuna, Grčka ima najviše sportskih dnevnika po glavi stanovnika. Na krilima strastvene netrpeljivosti između navijača klubova, što unutar istoga grada, što na relaciji Atena/Pi-

rej – Solun, grčki nakladnici izdaju više od tuceta dnevnika.

Grčki vrhunac fanatizma

Većina ih je, dakako, klubaški nastrojena. Tako Athlitiki Echo, Derby i Prasini podržavaju Panathinaikos, Fos ton Sport, Protathlitis i Gata zastupaju Olympiacos, a Score i Oragia Sport obraćaju se navijačima AEK-a. Match Thessalias stoji iza Larise, Athlitika podupire Aris, dok je MetroSport namijenjen ljubiteljima PAOK-a, Arisa i Iraklisa. Nekoliko je dnevnika neutralno – Goal News, Sport Day i Filathlos. Sedam puta mnogoljudnija od Grčke i ništa manje sportom opsjednuta Turska ima iznenađujuće malo čistih sportskih dnevnika – samo tri: Pas Fotomaç, Fanatik, AMK.

Naše bi čitatelje mogao začuditi podatak da u Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj, Nizozemskoj, Ujedinjenom Kraljevstvu i Sjedinjenim Državama nema sportskih dnevnika. Jedna teorija o tom fenomenu govori da prosječnog konzumenta sportskih sadržaja u germansko-anglosaksonskim državama podjednako zanimaju i drugi sadržaji, pa mu je potreban opći dnevnik da bi si zadovoljio sve svoje interese.

S druge strane, južnjački ljubitelji sporta daleko su više okrenuti sportu nego bilo kojoj drugoj tematici, pa im sportski dnevnik utajuje svu glad za informacijama. Umjesto sportskih dnevnika, u Zapadnoj i Sjeverozapadnoj Europi te u SAD-u prisutni su tiražni sportski, ponajviše nogometni magazini. Takvi su Sport Illustrated u SAD-u, World Soccer i Four Four two u UK-u, Voetbal International u Nizozemskoj te Sport Bild i Kicker u Njemačkoj.

Kicker, koji će 2020. napuniti sto godina, izlazi ponedjeljkom i četvrtkom, izdaje popularni godišnjak Kicker Almanach i dodjeljuje godišnju nagradu najboljem strijelcu Bundeslige. Njima je uz rame francuski dvotjednik France Football, koji je do 2009. dodjeljivao godišnju nagradu Zlatnu loptu (Ballon d'Or)

za najboljeg nogometaša u Europi. Od 2010. nagrada je preimenovana u FIFA Ballon d'Or te je dodjeljuju zajednički FIFA i France Football.

Zlatni rudnik tv-prava Dok su sportski dnevnik i magazini nezaobilazna zanimacija navijača, njihov je učinak na odnos snaga u sportu neznatan. Današnji se profesionalni sport - u Europi ponajviše nogomet - hrani bujicom novca od televizijskih kompanija, a najveći zalogaži pripadaju klubovima i ligama s najvećih i jezično najpristupačnijih tržišta.

Utjecaj televizije na profi-nogomet zakoračio je u višu dimenziju u veljači 2015., kad su dvije britanske medijske kompanije kupile trogodišnja prava na prijenos engleskog Premier Leaguea za približno sedam milijardi dolara. Taj je fantastičan iznos za 70 posto nadmašio vrijednost prethodnog trogodišnjeg ugovora. Svota koja je do prije par godina bila nezamisliva proizašla je iz nesmiljenog nadmetanja Sky Sportsa i BT Sporta za sedam paketa koje je nudio Premier League.

Te su televizijske kompanije učinile engleske klubove financijski najmoćnijima na svijetu. Ljetos je Manchester City, u vlasništvu šeiha Mansoura iz Abu Dabija, platio Liverpoolu 69 milijuna eura za Raheema Sterlinga. Liverpool je kupio Brazilca Firmina od Hoffenheima za

41 milijun eura, a Manchester United Depaya, Martiala, Schneiderlina i još trojicu za 120 milijuna eura.

I prije sklapanja novog tv-ugovora, svih 20 engleskih prvoligaša nalazilo se među prvih trideset svjetskih klubova po prihodima od televizije. Još nevjerojatnije, u top 30 bila su čak i tri engleska kluba koja su 2015. ispala u drugu ligu – Hull City, Burnley i QPR. Od Talijana, samo je Juventus u prvih 20, dok je od njemačkih Bayern tek 29.

Do prošle sezone prva dva mjesta na rang listi nisu zauzimali engleski, nego španjolski klubovi, Barcelona i Real Madrid, kojima Telefónica plaća 160 odnosno 156 milijuna eura godišnje. No, kad se uračunaju tv-prihodi za tekuću sezonu, engleski će klubovi, kao što su Manchester City, Manchester United, Arsenal, Chelsea i Liverpool, nedvojbeno istisnuti španjolske velikane Dominacija engleskih te u manjoj mjeri španjolskih i talijanskih klubova nad njemačkima i francuskima po televizijskim prihodima posljedica je odsustva konkurencije medijskih kompanija u Njemačkoj.

U Španjolskoj se za prava prikazivanja nadmeću Telefónica i beIN Media Group. Podružnica katarske Al Jazeera ostala je bez Primere, ali je kupila prava na Ligu prvaka za španjolsko tržište. U Italiji Tim Sky ima prava na prvoligašku Serie A, dok Mediaset nudi Ligu prvaka putem kanala Premium Calcio.

Kad tv-kompanija otkupi prava, postavlja prijenose iza naplatne barijere tako da navijači moraju platiti naknadu žele li pratiti utakmice uživo. Dok je u Engleskoj, Italiji i Španjolskoj javnost na to pristala, u Njemačkoj nije. Tamošnji navijači shvaćaju domaća nogometna natjecanja kao društvene svetkovine, koje nitko ne smije oduzeti od javnosti

U Njemačkoj i Francuskoj pak vladaju monopoli – Sky Deutschland prikazuje Bundesligu i Ligu prvaka, a Bein Sports francusku Ligue 1 i Ligu prvaka, dok Canal + France daje samo nekoliko utakmica. Analitičari tvrde da je navijačka kultura glavna zapreka širenju pay tv-a u Njemačkoj.

Kad tv-kompanija otkupi prava, postavlja prijenose iza naplatne barijere tako da navijači moraju platiti naknadu žele li pratiti utakmice uživo. Dok je u Engleskoj, Italiji i Španjolskoj javnost na to pristala, u Njemačkoj nije. Tamošnji navijači shvaćaju domaća nogometna natjecanja kao društvene svetkovine, koje nitko ne smije oduzeti od javnosti.

Vrh Bundeslige, klubovi i državne vlasti prihvaćaju takvu filozofiju i održavaju nogomet pristupačnim najširim slojevima tako da bi i skromnije stojeći građani mogli pohoditi stadione. Štoviše, statut Bundeslige propisuje da navijači u svakom klubu moraju držati najmanje 50%+1 glasačkih prava.

Bundesliga nadoknađuje manjak prihoda od televizije prodajom ulaznica, robe s klupskim znakom i raskošnim sponzorskim ugovorima tako da ostaje konkurentna u svjetskim razmjerima, ne pristajući na medijski diktat. Zahvaljujući takvom stavu, u Njemačkoj nije moguće da, kao u Engleskoj i Španjolskoj, utakmice počinju u suludim terminima poput 12 ili 22 sata - jer Bundesligom ne upravljaju tv-kompanije.

Prestanite diskriminirati freelancere

Molim vas da objavite ispravak netočnih navoda u napisu objavljenom u Novinaru br. 11-12. 2014. pod naslovom: "RPO prava i obveze". Već u prvoj rečenici netočno se navodi da je prošlo petnaest godina otkad su prvi novinari u Hrvatskoj upisani u Registar poreznih obveznika (RPO) i da toliko traje "javna polemika oko njihova radnopravnog statusa". Prvo, osobe upisane u Registar poreznih obveznika za obavljanje djelatnosti slobodnih zanimanja (liječnici, odvjetnici, arhitekti, pa i novinari freelanceri) nemaju niti mogu imati radnopravni status jer nisu ničiji zaposlenici. Drugo, osobno sam registrirani freelancer već više od 29 godina, a i novinari kao osobe koje se bave novinarstvom kao slobodnim zanimanjem mogu se u Hrvatskoj registrirati već pola stoljeća (vidjeti Narodne novine broj: 1/75). Ma kako to nekome bilo čudno, inspektori rada nisu nadležni za registrirane slobodne novinare i formulacija što kad inspektori rada "zateknu RPO-ovce u redakcijama", jednostavno je besmislena, slično kao i da inspektori rada zateknu odvjetnike u prostorijama nekog suda ili javnog tužilaštva. Pogrešno se u spomenutom članku tumači i članak 10. Zakona o radu. Taj članak, naime, može se primjenjivati isključivo na osobe koje imaju radnopravni status, odnosno na zaposlenike, a ne nikako na osobe koje su se dragovoljno i samostalno registrirale za obavljanje djelatnosti slobodnih zanimanja i umjesto poslodavca same za sebe uplaćuju doprinose. Odnose naručitelja usluga i isporučitelja tih usluga kao osoba slobodnih zanimanja uređuju se propisima o obveznim odnosima, a ne radnopravnim, pa ne ni spomenutim člankom 10. Zakona o radu. Istina jest da ima slučajeva da tzv. pampers novinari pristaju registrirati se kao slobodni novinari, a zapravo su zaposlenici lojalni poslodavcu koji im je obećao honorirati ih na taj način radi utaje poreza i doprinosa. No, utaja poreza i dopri-

nosa popraćena je u pravilu i krivotvorenjem isprava (ugovora) što je sve zajedno kazneni, a ne radnopravni prekršaj. Zbog takvih zloupotreba ne može se osporavati slobodno novinarstvo. I da ne bi bilo zabune, "pampers novinari" u Europi, osobito u Poljskoj zovu tzv. novinare koji povremeno nešto "odrade" za poslodavca ili druge platitelje, i onda se nakon toga nastave praviti da su novinari. A sam naziv "pampers" je po najvećem proizvođaču pelena, pri čemu se misli, naravno, na pune pelene. U djelatnostima u novinarstvu na odnose nakladnika i novinara freelancera pored obveznopravnih primjenjuju se još i odredbe propisa o medijima, te autor-skopravni propisi. I da ne pretjerujem s edukacijom, sve su to novinar i urednik Novinara trebali svladati prije objavljivanja spomenutog napisa. No, najviše smeta profesionalno nekorektna formulacija: "vojska novinara, formalno freelanceri i bla, bla, bla", sve tako dalje. A formulacija "vojska novinara, formalno freelancera" znači samo da ni pisac spornog pamfleta ni urednik koji je objavio taj pamflet u glasilu novinarskog udruženja nemaju pojma koliko zapravo ima "vojnika, formalno freelancera". I ne samo da to ne znaju, nego ne znaju ni gdje to mogu doznati. I objavljuju i pišu, a da ne znaju o koliko i kojim kolegama pišu diskvalificirajući ih kao "vojnike, formalno freelancere". Nekorektno i neprofesionalno, jer to bi bilo slično kao da se objavi: "vojska lojalna poslodavcima formalno zaposlenih novinara". I još doda žalosnu istinu kako se više od 99 posto od oko 1200 novinara s ugovorima o radu u medijima lišila autorskih prava prenijevši ih na poslodavce i poslušno umjesto autorskih novinarskih priloga isporučuje "obične dnevne informacije" koje ne mogu imati autorsko-pravnu zaštitu, kako se to određuje Zakonom o autorskom pravu. I dajte, objavite napokon čak i u glasilu Novinar koliko u Hrvatskoj ima "vojnika freelancera". Prema evidenciji

u HND-u oko 400. No provjeravajući taj podatak, utvrdio sam da to nije ni približno točno. Praksa je da se od HND-a traži potvrda za upis u Registar poreznih obveznika, te da se nakon odustajanja ili brisanja iz Registra o tome ne obavijesti HND, To znači samo da je otprilike toliko potvrda izdano (plus još 40-ak onih koji su ipak javili da nisu u Registru). Kad mi je to zatrebalo, zatražio sam od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje točan broj osoba koje po dva zakonska osnova uplaćuju sami za sebe doprinose kao za osobe slobodnog zanimanja novinara (registriranog freelancera). I dobio odgovor da je "na dan 12. kolovoza 2014. bilo: 1. aktivno 166 slobodnih novinara koji sami za sebe plaćaju doprinose (prijavljeni su na temelju potvrde HND-a) 2. aktivno 66 slobodnih novinara koji sami za sebe plaćaju doprinose (prijavljeni su na temelju potvrde Porezne uprave o upisu u RPO)". To je, dakle, doslovni navod iz Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Prema tom navodu, interpretira li ga se s novinarskim nerazumijevanjem, ispalo bi da RPO-ovaca ima samo 66 u Hrvatskoj. No, to ipak nije točno, jer i 166 novinara prijavljenih u HZMO-u na temelju potvrde HND-a i 66 tzv. šukerovaca prijavljenih u HZMO-u na temelju potvrde Porezne uprave o upisu u RPO, govore da u Hrvatskoj stvarno ima 232 osobe koje same za sebe (dakle ne nikakav poslodavac, nego same za sebe) plaćaju doprinose kao za osobe slobodnog zanimanja u djelatnostima novinara. Pozivam i ovime zaposlene i sve ostale kolege novinare članove Hrvatskog novinarskog društva da prestanu diskriminirati i grubo diskvalificirati freelancere, osobito freelancere koji su bili registrirani za slobodno zanimanje novinara i prije donošenja nedorečenog hrvatskog Zakona o porezu na dohodak kojim je propisan taj problematični Registar poreznih obveznika.

Ivica Grčar,
novinar član HND-a

foto: Vladimir Spudler

Kako se to zaostaje pred Europom?

Priznajem, pitanje je teško. Doista ne znam kako se to zaostaje pred kim ili čim, no zato znam gdje se takvo što može pročitati: u hrvatskim novinama. Dosad smo govorili da zaostajemo (ili kaskamo) za kim ili čim, najčešće se pritom spominjala Europa kao mjerilo svih stvari, ali da zaostajemo pred kim ili čim – to mi je bila intrigantna novost. Brzo ću vam otkriti u kojim sam to novinama pročitala. One su zanimljive i zato što upravo za ublažavanje takvih netočnosti i/ili gluposti imaju i zastupnicu čitatelja, koja javnosti povremeno (ali uvijek naknadno) otkriva onu toplu vodu koja – da itko išta provjerava prije nego što nešto napiše – nije trebala ni zapljusnuti taj vrli dnevni list (Večernji list, 17. prosinca 2014., str. 24). Tekst o znanstvenom skupu „Zagreb u Prvom svjetskom ratu“ napisala je Renata Rašović, a u njemu je i ova – sa zdravom pameti nespojiva – rečenica (nažalost, ne i jedina takva): „Komunalna poduzeća – Vodovod, Gradska plinara i Munjara – živjela su snažni zamašnjak, ne zaostajući ni pedlja pred europskim metropolama.“ Dakako, o toj gluposti u svojim novinama zastupnica čitatelja (poznata svim čitateljima Večernjeg lista) šutjela je kao riba, što mi je potpuno razumljivo. Opće je poznato da

novinari naših medija ne čitaju vlastite tiskovine, kao što ni oni na televiziji ne gledaju emisije vlastite kuće, pa kako će onda išta primijetiti? Čovjek uči dok je živ, govorilo se nekada, a ideja o cjeloživotnom obrazovanju danas nam se podastire kao nešto moderno i novo. Naravno, nekad se mislilo da znanje koje čovjek upija cijeli život mora biti provjereno i točno. A danas svaka šušnja može bez ikakve provjere piskarati što joj padne na pamet. Zar autorica teksta nije već i u samom prefigiranom glagolu zaostajati naslutila da to znači (o)stajati iza koga ili čega? Ovaj primjer (uz tolike druge) zorno pokazuje kako novinari slabo poznaju svoje osnovno oruđe za rad, a to bi u hrvatskim medijima trebao biti hrvatski standardni jezik. Članak je otkrio još nešto: da autori tekstova svoj tekst prije slanja u tisak uopće ne pročitaju. Evo dokaza (isti članak). „Dugogodišnji ravnatelj plinare Max Schönstein svoje je podređene, koristeći ratni kaos, često zlorabio za koristio za obavljanje privatnih poslova.“ Osim nemara i šlamperaja, ima tu pogrešaka i u sročnosti, a tko zna gledati dublje vidjet će i nešto drugo: strah od hrvatskoga standardnog jezika (upravo zbog nesigurnosti znanja). Svi misle kako je hrvatski dobro reći samo

zlorabiti, zloropaba, istiskujući tako druge izraze koji bi u nekim situacijama pristajali jednako dobro, a kadšto i bolje. Zašto ovdje, na primjer, autorica teksta nije rekla ... svoje podređene često je iskorištavao i sl.? Zato što se boji glagola iskoristiti, iskoristavati. A ne zna ni sročnost glagola koristiti, jer bi pravilna bila koristiti se čime, a ne koristiti što. Tragove autoričina straha od hrvatskoga standardnog jezika, koji izvire upravo iz slaba poznavanja njegovih normi, možemo lijepo vidjeti na ovom primjeru: koristeći ratni kaos, često koristio, a onda se brzo ispravila, zlorabio, no pritom nije ono što je najprije napisala kasnije i obrisala, pa je ostalo ovako kako sam netom navela.

Naravno, u dublju analizu stilske nedosljednosti nisam ulazila. A i neću. Nesuvislosti u ovom tekstu nije primijetila (ni naknadno, jer nju nitko na to nije upozorio, a sama to u „svojem“ listu ne primjećuje) ni zastupnica čitatelja, pa čemu da im krive Drine ispravljam ja?! U tom listu takve pojave ionako smatraju tricama i kućinama, nečim nevažnim, a upozoravanje na njih nepotrebnim cjepidlačenjem. S takvim odnosom prema jeziku jasno je da im ni finalni proizvod ne može biti bolji.

Novinarstvo je kao opijum

Slobodna Dalmacija u svom je razvoju dala mnoge dobre novinare, urednike, mnoge fotoreportere i druge koji su sudjelovali u izgradnji splitskog dnevnika. I time se može ponositi. Danas govorimo o jednome od njih - o Ivi Jurišiću kojeg već desetljeće i pol nema u listu, otišao je u zasluženu mirovinu, a svojim je radom zadužio generacije koje dolaze. Bio je pisac i redakcijska krtica bez koje se ne može. Postao je sinonimom za marljivost i ljubav prema pisanju

Novinarstvom ste se počeli baviti 50-ih godina prošlog stoljeća. Gdje ste objavili prve radove?

- Pohađao sam sedmi razred gimnazije i redovito kupovao Novine mladih. Ispunjivao sam nagradnu križaljku, a jedan sam se mjesec ugodno iznenadio kad sam pročitao da sam dobio godišnju pretplatu na taj list, što ga je izdavao CK Narodne omladine Hrvatske. Malo po malo probudila se u meni želja da pošaljem koju vjesticu o zbivanjima među mladima Splitsa, o splitskome sportu, jednom sam se odvažio i napisao kritiku o svojem profesoru matematike čiji mi se postupci nisu sviđjeli. Najviše sam ipak pisao o

sportu, a urednik sportske rubrike u Novinama mladih bio je moj kasnije uvaženi kolega Pero Zlatar. Uz Novine mladih veže me i moja prva karikatura koju je objavio Davor Štambuk. Naime, bio sam kapetan omladinske vaterpolske momčadi Jadrana koja je drugu godinu za redom osvojila naslov prvaka Jugoslavije (1954.-1955.).

Što vas je privuklo novinarstvu, tko vam je pomogao kad ste stupali na novinarsku scenu i što vas je odredilo kao novinara?

- Novinarstvo me sve više privlačilo, pa sam se još kao gimnazijalac prebacio na zagrebački Narodni list. Prvi ljudi u sportskoj rubrici bili su Ico Kerhin i

Zlatko Maćešić kojima se očito svidio moj stil, jer su mi iz mjeseca u mjesec davali sve ozbiljnije zadatke. Oni su mi puno pomogli u prvim novinarskim danima. Nekoliko godina poslije bio sam njihov dopisnik iz Splitsa u Večernjem listu. Godine 1956. i 1957. igrao sam vaterpolo u zagrebačkoj Mladosti. Tih ljetnih mjeseci donosio sam sportske vijesti u Narodni sport i Večernji list, u kojemu sam se često susretao s genijalnim Borisom Jankovićem Argusom. I danas se sjećam s koliko je strasti u redakciji igrao šah s kolegama i kao malo dijete radovao se svakoj pobjedi.

Puno ste čitali ne samo knjige, nego i članke naših novinara.

-Volio sam čitati knjige Julesa Vernea, B. Travena, E. M. Remarquea, zatim radove poznatih svjetskih putopisaca, ali sam upijao i tekstove naših najboljih novinara, osobito sportskih. Suradivao sam najviše s Večernjim listom i Narodnim sportom te studirao na Višoj pedagoškoj školi u Splitu. To je bio, ako se može tako reći, moj novinarski nauk, a kad sam se 1961. zaposlio u Slobodnoj Dalmaciji, mojoj radosti nije bilo kraja. Tada sam iz zagrebačke Mladosti prešao u splitski POŠK i moram priznati da su mi njegovi vodeći ljudi pomogli pri zaposlenju u Slobodnoj. Međutim, u toj su redakciji očito cijenili moj rad još kao dopisnika Večernjeg lista i nikako nisu mogli shvatiti na koji način redovito pratim najvažnija zbivanja u Splitu.

Bili su uvjereni da predvečer svraćam u tiskaru Slobodne koja se nalazila kod Pazara i "kradem" vijesti. Zato su mi pripremili stupicu. Urednik unutrašnje rubrike Ante Dulčić složio je vijest koja me u olovu čekala na regalu, pod naslovom "Pronađen grob cara Dioklecijana". To su mi priznali nekoliko mjeseci nakon što sam već uvelike pisao u gradskoj rubrici Slobodne koju je vodio Branko Ožegović. Pored mene su bili Ivo Boko, Joško Kulušić, Ranko Vilić, Vladimir Caktaš, Divna Šerić i Omer Jureta. Radili smo tutta forza, nadmetali se međusobno tko će dnevno objaviti više informacija.

▼ **Treba li za novinarski poziv talent ili se sve može naučiti?**

- Talent je nužan uz ljubav prema poslu koji radiš i želju da napreduješ. Valja puno čitati, znanje stranih jezika izuzetno je važno, pogotovo u sadašnje vrijeme. Imao sam sreću da sam još kao gimnazijalac po nekoliko mjeseci godišnje odlazio u Zapadnu Njemačku gdje mi je ujak bio predstavnik jedne poznate zagrebačke tvrtke, pa sam dobro naučio njemački. Međutim, u mome poslu najvažniji je ipak bio engleski, a morao sam se snalaziti i na drugim jezicima (ruski, španjolski, talijanski) ovisno o mjestu održavanja sportskih natjecanja.

▼ **Vaš novinarski opus je završen?**

- Moj novinarski opus je završen 2002. godine. Zdravstveni razlozi prisilili su me da pero bacim u trnje. Ipak ponekad se odazovem pozivu i sudjelujem u pisanju monografija o sportskim klubovima ili značajnim natjecanjima. Vesele me takvi izleti, ali je snage sve manje, pa me posebno raduje

jutarnja čakula s prijateljima u kafiću, odvođenje unuka na plivački trening u Poljud, a najviše nekoliko mjeseci koje svakoga ljeta provedem s kompletnom obitelji u najljepšemu malome mistu na svitu – Pučićima na Braču.

▼ **Što biste iz dugogodišnjeg bavljenja novinarstvom voljeli ponoviti, a što zaboraviti?**

- Novinarstvo je kao opijum. Cijeloga te obuhvati, želiš da tvoje novine budu najbolje, najčitanije, da prvi objaviš važnu vijest. Takvo je ozračje vladalo i u Slobodnoj Dalmaciji u mojih 40 godina novinarskog rada. Kuću je počeo graditi legendarni Sibe Kvesić koji je uveo nove rubrike i dopisništva u gotovo svim dalmatinskim mjestima, osnažio redakciju mladim novinarima. On me zaposlio i uvijek me zvao Jura. Volio je mlade. Naklada je stalno rasla, a kad je 80-ih za glavnoga urednika došao Joško Kulušić, Slobodna Dalmacija je izbila u sam vrh najcjenjenijih novina u tadašnjoj državi. Naklada je dosegla i 130.000 primjeraka.

Ponosan sam što sam radio u takvoj redakciji i pridonio njezinu usponu od regionalne do respektabilne novine. Međutim, iz današnjeg kuta gledanja mislim da smo se previše žrtvovali. Ja barem tako držim, da smo zaboravili svoje najmilije. Dok su drugi vikendom odlazili u Zagoru ili na otoke, moja je obitelj ostajala kod kuće. Štoviše, sinovi Nikola i Josip su mi nedjeljom u "gamelama" donosili ručak u redakciju jer su nogometne utakmice u to vrijeme u zimskome razdoblju počinjale već u 13 sati. Pojeo bih na brzinu u kantunu i vratio se za urednički stol.

Da nije bilo moje voljene i vrijedne supruge Meri, inače doktorice dentalne medicine, tko zna što bi bilo od moje novinarske karijere. Odgajala je djecu, 36 godina radila odgovoran posao u ambulanti i uz sebe imala zagriženoga novinara. Ponekad ona pokrene razgovor o prošleme vremenu, ali se ja uvijek nekako izvučem i prebacim čakulu na ljepšu priču. Zato bih mladim kolegama preporučio da iznađu pravu mjeru između obitelji, odnosno odgoja svoje djece i novinarskih obveza.

▼ **Jesu li naši novinari, napose sportski, odgovorni?**

- Svi su novinari odgovorni pa tako i sportski. Istina i istinito informiranje moraju se poštivati. Bilo bi nepošteno da sada ja u mirovini, nakon 4 desetljeća rada u novinarstvu, dijelim lekcije

mladim kolegama, ali ću priznati da se naljutim kad pročitam tekst ili još više naslov koji teži senzacionalizmu i preuzima žutu boju.

Ne znam prisiljava li ih netko na to, ali sportski novinari danas često pretjeruju u preranom veličanju mladih sportaša. O nogometasu koji tek ima 16-17 godina sa žaljenjem pišu kako jadničak na trening dolazi autobusom umjesto u bijesnom automobilu. Izmišljaju menadžere velikih klubova koji se za te mladiće tobože zanimaju i nude milijune eura. U sportskom novinarstvu za mene su uvijek najogavniji posao bile najave derbija. Ipak smo nastojali ostati u granicama tolerancije, dok se danas višednevnim pumpanjem atmosfere potiču neredi i stvara rat među navijačima pojedinih klubova.

Na televiziji se počesto oduševljenje i dolično navijanje zadovoljnih gledatelja naziva – ludnicom. Više sam puta slao pisma redakcijama da iz tog konteksta izbacite taj pojam, ali ni jedan moj dopis nije objavljen niti uslišan.

▼ **Koja je danas redakcija u vrhu hrvatskog žurnalizma?**

- Ne znam. Na Slobodnu Dalmaciju se, vjerovali ili ne, pretplatila moja supruga Meri, a ja u kvartovskome kafiću Dreamer pročitam sve druge novine. Dugo se zadržim na Sportskim novinama jer u njima mogu naći informacije o sportovima koje dnevne novine ne objavljuju. Takozvani seoski nogomet me ne zanima, volim znati što se događa u sportovima moje mladosti – jedrenju, vaterpolu i plivanju, nogometu u svijetu, rukometu, košarci... Ako me već pitate o vrhu hrvatskoga žurnalizma, najbolje je vidjeti naklade novina.

Te podatke nemam, a oni najviše govore. Broj čitatelja je primaran. Oni znaju što vrijedi, a što ne. Međutim, valja reći da platežna moć danas uvelike utječe na prodaju novina, poglavito kod umirovljenika koji u kafiću uz kavu za 8 kuna pročitaju pet-šest tiskovina. Internetom se baš puno ne služim, ali je nedvojbeno da taj sve snažniji vid informiranja također utječe na drastični pad naklade novina.

▼ **Jeste li član koje političke stranke?**

- Nisam član ni jedne političke stranke.

▼ **Kada bi se radila rang lista najboljih, kako bi vaša izgledala? Na primjer, koji je najbolji hrvatski sportski novinar?**

ŽVOTOPIS

Poznati i priznati novinar Ivo Jurišić rođen je 20. lipnja 1937. godine u Splitu, gdje je završio Višu pedagošku školu. Najprije je suradivao u Novinama mladih, Narodnom listu u Zagrebu, Narodnom sportu i Večernjem listu, a od 1961. je u Slobodnoj Dalmaciji. Počeo je u gradskoj rubrici da bi ubrzo prešao u sportsku rubriku koju je kao urednik vodio više od četvrt stoljeća: najprije od 1965. do 1987., pa neko vrijeme, od 1988., zajedno s Mijom Grabovcem. Bio je urednik i unutarnje rubrike, a tijekom Domovinskog rata šef deska i zamjenik glavnog i odgovornog urednika. Od 1997. je novinar-komentator u sportskoj rubrici do odlaska u mirovinu 1999. U Slobodnoj je, međutim, ostao raditi sve do 2002. godine.

Izvištavao je s Olimpijskih igara u Münchenu, Montrealu, Moskvi i Los Angelesu te s niza svjetskih i europskih prvenstava, mediteranskih igara i drugih natjecanja. Suradivao je i s Radio Splitom i HTV-om. Najizrazniji je sudjelovao u organizaciji brojnih velikih sportskih priredbi održanih u Splitu. Tijekom Mediteranskih igara 1979. uređivao je Mediteran press koji je izlazio u 10.000 primjeraka na hrvatskom i francuskom jeziku, a 1981. Speedo NeWs, službeno glasilo Europskog prvenstva u plivanju i vaterpolu. Vodio je press centar Europskog prvenstva u atletici 1990. te press centre Davis cupa, svjetskih i europskih prvenstava i međunarodnih priredbi u boćanju, jedrenju, rukometu i stolnom tenisu.

Potaknuo je kros Slobodne Dalmacije u Sinju koji se održavao 14 godina kao i Dalmatinijadu u malom nogometu. Jedrio je u Labudu te igrao vaterpolo u Jadranu, Mladosti i POŠK-u. Dva je puta pozivan na pripreme vaterpolske organizacije. Bio je vaterpolski i rukometni sudac i opunomoćenik.

Dobitnik je više priznanja sportskih klubova i udruga. Godine 1979. primio je priznanje Općine i Grada Splita za doprinos u organizaciji Mediteranskih igara, 1980. godine SFK Hrvatske dodijelio mu je godišnju nagradu "Milan Milanović", 1994. je dobio priznanje sportskog saveza Splita, 1998. priznanje Splitskog saveza sportova. Zbor sportskih novinara Hrvatske uručio mu je nagradu za životno djelo za 1998. godinu. Od Slobodne Dalmacije dobio je nagradu za životno djelo za novinarstvo 2011. Pripala mu je i nagrada "Joško Kulušić".

- Kad me već pitate o najboljima, zadržat ću se na kolegama s kojima sam radio, zajedno putovao diljem svijeta i od njih učio. Za mene je najbolji hrvatski sportski novinar i komentator Zvone Mornar. Često sam s njim pratio velika sportska natjecanja, poput olimpijskih igara, i uz njega uvijek nešto naučio. Kasnije, kad je otišao u mirovinu, postao je komentator Slobodne Dalmacije, pa sam s posebnim guštom uređivao sportsku rubriku. A, što se tiče najboljih sportaša i sportskih radnika, najbolji je plivač Duje Draganja, najbolja plivačica Đurđica Bjedov, najbolji vaterpolist Milivoj Bebić, najbolji atletičar Lucijano Sušan, najbolja hrvatska atletičarka Sandra Perković, najbolji tenisač Goran Ivanišević, najbolja tenisačica Iva Majoli, najbolji nogometaši Bernard Vukas i Davor Šuker, najbolji košarkaš Toni Kukoč, najbolji rukometaš Ivano Balić, najbolja nogometna momčad: reprezentacija Hrvatske 1998., najbolji splitski i hrvatski sportaši svih vremena Đurđica Bjedov i Janica Kostelić, a najbolji treneri: Ratko Rudić, Tomislav Ivić, Ćiro Blažević, Božo Maljković.

▼ **Koja je vaša specijalnost u novinarstvu?**

- Pisao sam najprije u gradskoj rubrici, godinu i pol bio urednik unutarnje rubrike Slobodne Dalmacije, a za vrijeme Domovinskog rata vodio sam redakcijski desk, ali je moj radni vijek ipak obilježio sport. Specijalnost su mi bili vaterpolo, plivanje, jedrenje, veslanje i rukomet. Najviše sam uživao u praćenju mladih, darovitih sportaša koji su poslije postali svjetske zvijezde, poput Veljka Rogošića, Joška Alebića, Miloša Miloševića, Anamarije Petričević, Duje Draganje, Dragice Palaverse, Tonča Stipanovića, Ante Maškovića, Karla Kureta, Ivana Kljaković Gašpića i mnogih drugih. Njihove medalje u potaji držim i svojima jer vjerujem da oni nikada nisu zaboravili koliko sam im pomogao u godinama odrastanja i odricanja od mnogih radosti što ih donosi rana mladost.

▼ **Dugo ste u mirovini, može li Ivo Jurišić živjeti od penzije?**

- Supruga i ja od svojih mirovina možemo solidno živjeti. Moglo bi i bolje, ali se ne tužimo.

▼ **Za koga navijate - za "bile" sigurno!? Što se to događa s Hajdukom? Hoće li i kada izaći iz krize?**

- Navijam za sve splitske klubove i hrvatske reprezentacije. Teško mi je to reći,

ali moram priznati da sam na Hajdukovoj utakmici bio poslije punih 12 godina! Bojim se topovskih udara, baklji i nereda. Nadam se da će i tome doći kraj. A o Hajdukovoj suši moglo bi se knjigu napisati. Traje predugo. Očito se radi o krizi rukovođenja i novčanoj nestašici, a od današnje momčadi ne može se ni očekivati više nego što daje. Najveće je zlo rasprodaja mladih darovitih igrača. Ako se nađe dobar gazda, možda i "bijeli" za koju godinu postanu opet jaka momčad u hrvatskom prvenstvu.

▼ **Koje sportske događaje pamтите?**

- Pamtim brojne sportske događaje i susrete s najboljim svjetskim sportašima. Ipak, organizacija Mediteranskih igara u Splitu 1979. osobito me obuzela. Napisao sam na tone materijala o pripremanju toga događaja jer sam, kao i brojni Splićani, bio svjestan koliko MIS donosi našem gradu. Split do Mediteranskih igara '79. i nakon njih - dva su posve različita polisa. Stari i moderni. U jednom trenutku Igre su došle u pitanje, a onda sam na čitavoj stranici Slobodne Dalmacije, koja je izlazila na velikom formatu, objavio razgovor s glavnim "buldožerom" MIS-a Antom Skataretikom i sve je krenulo ubrzanim, željenim tempom.

Među posebne događaje moram izdvojiti i europsko atletsko prvenstvo u Splitu 1990. godine. Tada sam bio šef press centra iz kojega su u vrijeme sudbonosnih dana za neovisnu Republiku Hrvatsku izvištavali novinari sa svih strana svijeta. Nezaboravan mi je i trijumf košarkaške reprezentacije Jugoslavije na Olimpijskim igrama u Moskvi 1980. godine kada su domaćini, Sovjeti, učinili sve da osvoje prvo mjesto. S nelagodom se još prisjećam ubojstva izraelskih sportaša na Olimpijskim igrama u Münchenu 1972. Sa samo stotinjak metara udaljenosti gledao sam maskirane otimače, pripadnike Crnog rujna.

▼ **Pomogli ste mnogim mladim novinarima i to izdašno. Kojima se dičite i koji su vas razočarali?**

- Nijedan me mladi novinar nije razočarao, jer oni koji su shvatili da nisu za žurnalizam, brzo su sami odlazili. Kao urednik moram istaknuti da sam imao odličnu ekipu u kojoj su bili Zdravko Reić, Mijo Grabovac, Ivo Mikulićin, Mario Garber i Jandre Širinić. Sportska rubrika je u mnogočemu prednjačila u Slobodnoj Dalmaciji, a imali smo sreću da su svi glavni urednici (u 40 godina

promijenio sam ih petnaestak!) znali koliko sport utječe na rast tiraže. Broj stranica je stalno rastao pa smo dobili u zadatak urediti sportski prilog ponedjeljkom koji je izlazio na 20 malih stranica i bio priprema Slobodne Dalmacije za prelazak na današnji mali format.

▼ Što vas ljuti u branši odnosno u novinarstvu?

- Posebno me ljute pristranost i neobjektivnost. Kad čitam izvješća u više novina, često mi se učini da se ne radi o istoj utakmici. Osim toga, neke se igrače gura, daju im se previsoke ocjene, izmišlja se njihova cijena na europskom tržištu.

▼ S vlašću niste imali većih nevolja, preživjeli ste?

- Većih poteškoća s vlašću nisam imao; bilo ih je, ali sam se iz svih izvukao. Godine 1976. u Nedjeljnoj Dalmaciji birao sam sportaša mjeseca. U lipnju su pobijedili veslači Gusara Zlatko Celent i Duško Mrduljaš. Uz tekst je objavljena i njihova slika koja je podigla na noge komandanta Vojno-pomorske oblasti, admirala Ivu Purišića. On je "poludio" kad je na fotografiji ugledao napis USA. Odmah je alarmirao Komitet, zvao redakciju i tražio moju odgovornost. A ja sam u to vrijeme već bio u Montrealu na Olimpijskim igrama. Zamjenik glavnog urednika Duško Mažibrada nekoliko je puta odlazio u Komitet s inkriminiranom slikom i objasnio da je riječ USA ostala od imenice Gusar, nakon što su se Celent i Mrduljaš opustili stigavši na cilj. Prvo i zadnje slovo G i R su se izgubili ispod njihovih ruku i admiral Purišić zapucao je iz svih oružja. Na moju sreću u prazno.

Zanimljiv je bio i odlazak u Zagreb 1976. kada smo kolega Zdravko Reić i ja s novinarima iz zagrebačkih redakcija u Kockici sudjelovali u razgovoru s Ivicom Račanom, Ivicom Mecanovićem i Celestinom Sardelićem. Pozvali su nas zbog konstatacije da tekstovi u sportskim rubrikama uznemiruju javnost. Oni su utvrdili jedno, mi drugo, na kraju smo se u miroljubivom tonu razišli kućama. Pisali smo i dalje onako kako smo mislili da je objektivno.

A što se klubova i sportskih foruma tiče, najžešće reakcije dolazile su iz Hajduka. Pojedini članovima naše rubrike zabranjen je dolazak u Poljud i na utakmice. Pritisak je bio snažan. Međutim, u našem se izvještavanju malo toga izmijenilo. Znali smo da će vodstvo "bijelih"

▼ *Kakav je odnos matičnih kuća prema vama – umirovljenicima? Pozivaju li vas kad slave kakvu važnu godišnjicu? - Moj odnos s redakcijom Slobodne Dalmacije je korektan. Svake godine me zovu na godišnjicu osnivanja lista, a na svršetku 2014. bio sam ugodno iznenađen košarom punom dalmatinskih delicija koju mi je glavni urednik Ivo Bonković uputio za Božić i Novu godinu. Jedino mi je žao što nikada nisam bio u redakciji koja se prije više godina preselila iz grada u Dugopolje. Htio sam vidjeti novu rotaciju s obzirom na to da sam u novinarstvo uplovio uz rotaciju koju smo zvali "abesinka" u staroj zgradi kod Pazara, a poslije u novom zdanju imali smo "englezicu" i "njemicu".

ubrzo shvatiti da svojim pisanjem želimo pridonijeti njihovim uspjesima koji su i uslijedili u vrijeme predsjednika Tita Kirigina i trenera Tomislava Ivića.

▼ Biste li i danas potpisali sve ono što ste u sportskom novinarstvu napravili, a napravili ste puno?

- I danas bih potpisao sve što sam u novinarstvu napravio.

▼ Nema, kažu, više onih slavni mentora uz koje bi mladi više naučili nego tijekom školovanja na fakultetima?

- Moja generacija je od mentora puno učila. Posebno bih izdvojio Marka Damića i Duška Kaića. Šjor Duško je bio izvrstan agencijski novinar, ali iznad svega čovjek koji nas je volio kao svoga sina jedinca, također novinara Srđana. On se s nama zafirkavao, odlazili smo zajedno na marendu kod Čire, ali je znao i podviknuti kad bismo napisali kakvu glupost. Tekstovi su letjeli u koš, no sve je to spadalo u školu koja nam je pomogla u radu. Ne znam postoje li i danas u novinama mentori. Prije ne, nego da. Danas se rad u redakcijama umnogome izmijenio. Novinari se iz kuće javljaju putem laptopa, s urednikom kao da i nisu u kontaktu. Rekli bismo - druga su vremena.

▼ Je li brvatskim novinarima potreban Institut za novinarstvo kakav predlaže naš kolega Marko Sapunar?

- To je zanimljiva ideja. Volio bih znati koliko se odmaklo u njezinoj realizaciji.

▼ Pratite li naš staleški list Novinar? Sviđa li vam se ili ga, kad ga dobijete poštom doma, bacite?

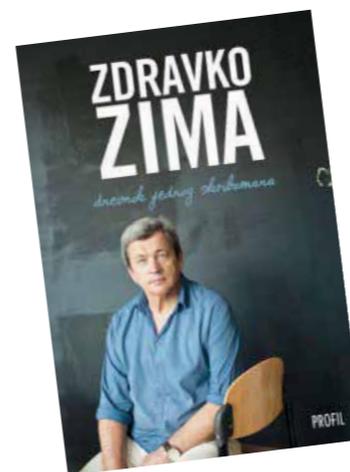
- Veselim se svakom broju Novinara. Počnem ga čitati od zadnjih stranica, ona me kao 78-godišnjaka posebno zanimaju, jer tako znam tko od naših dragih kolega, nažalost, više nije među nama. I to je, međutim, život, pa Novinara prelistam sve do prve stranice. Dakako i pročitam više tekstova s obzirom na to da me zanima sve što se događa u hrvatskom žurnalizmu.

▼ Kakvu biste poruku željeli uputiti kolegicama i kolegama koji stupaju na novinarsku pozornicu?

- Novinarstvo nije modna pista. U nju se mora ući svjestan odgovornosti i napornoga rada. Valja najprije savladati osnovnu novinarsku školu pa tek onda počinjati s ozbiljnim tekstovima i nastupima pred kamerama. Ime se ne stječe lako, a kad ga zaslužiš, moraš ga sačuvati smirenošću, čvrstim stavom i istinom, ponajmanje bahatošću.

Novinar je pisac je književnik

Da je novinarstvo književnost na brzu ruku, mudra je izreka Matthewa Arnolda (1822.- 1888.), engleskog pjesnika i esejista, što mnogi ovlašni "citiranti" vjerojatno i ne znaju, a ovdje se našla u povodu prikazâ triju nedavno objavljenih knjiga uglednih novinara: Zdravka Zime "Dnevnik jednoga skribomana", Željka Ivanjeka "Ljeto za tri godišnja doba" i Borisa Dežulovića "Razgovori sa Smojom". Navedena mudrost, kada se uzmu u obzir sva tri rečena naslova, kao da je više nego odgovarajuća, ali dâ se i interpretativno dopuniti. Naime, za svu trojicu imenovanih autora može se reći i da su literarni žurnalisti ili žurnalistički literati, a što se tiče onoga "na brzu ruku", to neka ostane samo metaforička dosjetka bez koje Arnoldova izreka ne bi ni bila upamćena niti tako često spominjana. All around ljetopisac

Zdravko Zima

Dnevnik jednoga skribomana

(2014.)
Nakladnik Profil knjiga, Zagreb, 2015.

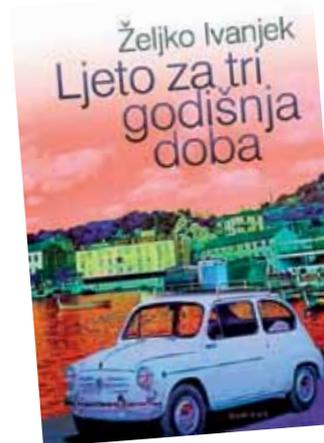
Zima, Zdravko, književni kritičar, esejist, feljtonist i novinar - to piše u prvom retku leksikografske jedinice o našem kolegi u Hrvatskoj književnoj enciklopediji LZMK, a za ovaj prikaz u ovome Novinaru valja napisati novinar na prvome mjestu, pa onda sve ono drugo, i svakako dodati - pisac. I to odličan pisac. Spisateljski nezajažljiv, Zima je autor čak petnaest knjiga prije ove dnevničke o kojoj je riječ. Sve je te naslove objavio živeći od novinarstva, počevši u studentskim danima kao dopisnik sarajevskog Oslobođenja pa onda pišući desetljećima u kulturnoj rubrici Vjesnika gdje je i proveo najveći dio radnoga vijeka, a onda kao kolumnist Novoga lista

doživljava da ga tamošnja tipična hrvatska tajkunerija, uvučena u novinsko izdavaštvo, prestaje plaćati kao i još nekolicinu autora istaknutih intelektualaca. To se, dakako, događalo i u drugim pisanim medijima, jednostavno, kvaliteta pisaca od imena postala je odjednom kontraindicirana za bilo koji oblik suradnje u takvih novinskih kvazimaginata, a Zima je bio jedan od prvih kojega je to spopalo. Budući da Zima ne može a da ne piše, pa zato autoironijski i naslovljuje svoju knjigu "Dnevnik jednoga skribomana", prihvaća objeručke dosjetljivu uredničku ponudu Velimira Viskovića da svoje pisanje, esencijalno-egzistencijalnu potrebu, usmjeri u ukoričenu tiskovinu dnevničke žanrovske odrednice. Naručeno - učinjeno. Godinu 2014. novopečeni dnevničar fiksirao je tako za sebe, ali i za sve one kojima je iole stalo znati i nešto više o svijetu oko sebe, prepoznavati u tome neki opći smisao, ali i besmisao u tada događajnoj i pojavnj strani života u Zagrebu, Hrvatskoj, pa i šire. I to u zapisima o onim danima s nadnevkom koji nije novinski, a koji je i to mogao biti da nije bilo što se zbilo. Tako doznajemo o mnogim zbivanjima, ponajviše u kulturi, koje nismo uspeli pohoditi, a Zima jest, jer on kao da ništa od značaja ne propušta vidjeti, ocijeniti ili barem zabilježiti. On je jednostavno all around pisac. Iako taj vješt autor zapravo nije ispisivao tipičan

svakidašnji dnevnik, iako tretira samo jednu godinu, a u mjesecu i ne bilježi sve datume, zato što se na svim tim stranicama vrti uvijek zanimljiv karusel poznatih nam i nepoznatih lica, javnika i anonimaca, prisjećanja na prošlost i budućnost, preklapanja tema od politike do nogometa i natrag, čitatelj lako prihvaća taj pars pro toto pisca. On je, naime, u desetljećima novinarenja, naviknut da zadržava maksimalnu čitateljevu pozornost, pa je uvijek spreman progovoriti izravno, jasno i veoma konkretno, a ako treba, uzet će i sebe samoga za primjer. Tako, pišući pod nadnevkom subota, 22. veljače (2014.) o intervju u Jutarnjem listu, s već pomalo zaboravljenim Goranom Babićem - zaborav je u nas tako brza kategorija, a riječ je tu i o famoznoj Bijeloj knjizi iz 1984. - on piše sljedeće: "Nacionalist nisam bio, osim ako se nacionalizmom ne zove pozivanje na vlastiti identitet, tradiciju i jezik, tim više što je jezik oruđe i oružje kojim se u svom poslu neizbježno služim. A kad su početkom devedesetih uskršli doktor Tuđman i njegovi adlatusi, kad je zrak počela parati ona teško podnošljiva retorika, impregnirana maglama povijesne megalomanije, bilo mi je jasno da tom jatu definitivno ne pripadam. Neopozivo zaljubljen u Tita, vođa s dvojbena doktoratom i neutaživom potrebom da sve što se tiče Kroatije, pa i Dinamo, svede na

mjeru svoje oficirske pameti, našem narodu dogodio se kao fatum i kao sjena koje se neće otarasiti tako skoro. A jezik? Jedan međunaslov njegovih hvaljenih i još više osporavanih 'Bespuća povijesne biljnosti' doslovno glasi: 'Svedobna sveudiljnost genocidne činidbe.'" Citat je možda podugačak za formu ovoga prikaza, ali je iznimno tipičan za piščev diskurs jer ga otkriva kao plemenita "skribomana". Naime, naš kolega Zdravko Zima iskazao se kao ljetopisac od formata na bazi u nas najboljega novinarstva, kakvo je nekad bilo.

Mario Bošnjak

Željko Ivanjek

Ljeto za tri godišnja doba

Nakladnik Durieux, Zagreb, 2015.

Željko Ivanjek, prozaist, kritičar, esejist, feljtonist, radijski i televizijski režiser i scenarist, zapravo

je ponajviše novinar jer živi od novinarstva, a moglo bi se i možda dodati i ono "za novinarstvo". U mnogim napomenama uz njegovih desetak dosad objavljenih knjiga spominje se da je počeo kao pjesnik. To što mu je pisanje poezije bilo u početku spisateljskog djelovanja, nije samo po sebi posebna zanimljivost, vjerojatno su mnogi novinari to prošli, ali Ivanjeku se to dogodilo kao mladem adolescentu i to ništa manje nego objavom pjesama u uglednu Akademijinu časopisu Forum. Ali njegov daljnji rad do dana današnjega u znaku je novinarstva, pa tako i knjiga o kojoj je ovdje riječ, pomalo enigmatskog naslova "Ljeto za tri godišnja doba", mogla bi se onako, novinsko-recenzentski, okarakterizirati kao beletristička žurnalistika ili pak kao žurnalistička beletristika. Svejedno. Inače, pisanje autobiografskog dnevnika štiva kao da je postalo žanrovski in, ali u Ivanjeka se to stilski doima sasvim prirodnim; ne predaje se trendu nego ga potvrđuje. On umješno i sasvim logično pretpa životopis u ljetopis, putopis ili u neki drugi čisto književni stilski odvajetak. Struktura knjige veoma je zanimljiva i logično konstruirana. Trideset odlomaka zapravo su dvadeset devet članaka i predgovor koji kroz "ljetopisanje" govori o ljetima, od 1966. godine do 1995. uz fotografije iz piščeva osobnoga albuma i vremenske tablice domaćih i svjetskih događanja, kakve su nekad imale sve bolje novine, a danas nijedne. Ta tri elementa služe se kronološki u nadahnutu povjesnicu autorova naraštaja (rođen 1954.) pa i onih nešto starijih, ali i mlađih. Pisac Ivanjek od onih je sve rjeđih koji drže do čitatelja pa nastoji biti uvijek barem zanimljiv, ako ne i zabavan, povinuje se očito poznatoj maksimi da je dosada smrtni grijeh novinarstva, pa je tako u sva tri gradivna elementa njegove knjige posebno izraženo to načelo. Stoga mu neće promaknuti da bilježi sretne i nesretne trenutke svoje generacije u socijalizmu do njegova klimaksa u krvi u Domovinskom ratu te do početka početaka demokracije u poraću. Dobra ilustracija za to je sljedeći citat iz odlomka "Ljeto 1968.": "Otvori vrata, lijepa Čehoslovinjo": "Legenda o lijepoj Čehinji starija je od one

o lijepoj Švabici. Ona je uzorito obećanje ljetnih doživljaja u našim priobalnim krajevima. A stvorena je prije Drugog svjetskoga rata. S vremenom Čehinja je postala, skupa sa svojom mamom i tatom, predmet naše domaće, više-manje nesvrstane bahatosti, financirane inozemnim, pretežno zapadnim kreditima. Sredinom šezdesetih poistovjećivali su i nju s drugim turistima koji su dolazili iz zemalja iz Istočnoga bloka... Imali smo sve veći broj noćnika i 'pravih' deviza sa Zapada, iz Zapadne Njemačke poglavito, pa što će nam 'klirinški' istočnjaci, kao i istočnjakinje." U vremenskoj tablici pak, između ostaloga, za "Ljeto 1995.", pod naslovom "Oni" i datumom 11. VII. piše: "Bosanski Srbi umarširali su u Srebrenicu dok su je mirovne snage iz Nizozemske napustile. Velik broj bošnjačkih muškaraca i dječaka ubijen je u srebreničkom masakru" (am. izvor). 4. VIII. "Hrvatske (oružane) snage počinju operaciju Oluja protiv srpskih snaga u Kraljini, uz suradnju Armije BiH, i prisiljavaju ih da se povuku u središnju BiH" (am. izvor). 7. VIII. "Dubrovački ljetni festival miruje, nakon 24 priredbe službenoga programa, zbog znaka opće opasnosti što je na snazi od 3. VIII. 'Nastavit će se kad okolnosti dopuste', izjavio je ravnatelj Tomo Vlahutin." Itd. itd. Željko Ivanjek se iskazuje kao autor koji sjajno funkcionira u pisanome mediju i to bez obzira na izabrane književne rodove i vrste, zakuone žanra i stilске osobitosti jer on je jednostavno - dobar pisac. Na sreću sve manjeg broja čitatelja koje rastjeruju oni koji to nisu.

Mario Bošnjak

Boris Dežulović Razgovori sa Smojom

Nakladnik Adamić,
Rijeka, 2015.

Boris Dežulović, novinar, satiričar, pjesnik, prozaist i pisac, jednom riječju - pisac, jedan je iz trija osnivača Feral Tribunea, te autor nekoliko knjiga proze i jedne poezije koje su sve odreda, u najmanju ruku, uznemirile

hrvatsku službenu javnost, a u neslužbenoj tajnosti pobudile zavidan interes. Pisac ovoga izdanja iz naslova ponajviše zbog zavičajnog sentimenta prema Splitu i respekta prema Smoji i Feralu, ne misleći da će u knjizi biti nešto što barem otprilike ne zna već od ranih devedesetih. Ali grdno bih se prevario da nisam otišao jer knjiga "Razgovori sa Smojom" Dežulovićevo posljednje, a zacijelo ne i zadnje, ukoričeno izdanje uvelike dopunjuje ono što se znalo o Smoji i predmetnom vremenu. Iako je posrijedi knjižni oblik pod gornjim naslovom, čisto je, nepatvoreno intervjuersko novinarstvo dvaju majstora zanata. Naime, intervjuer i intervjuirani totalno su otvoreni, obojica bez fige u džepu i nema nikakve rezerve, zadržke ni u pitanjima ni u odgovorima. U predgovornom, dramatskom uvodu Dežulović piše da je došao na vrata Miljenku Smoji tri mjeseca nakon što po Splitu (15. XI. 1991.) a u Slobodnoj Dalmaciji Smoje se nije ni jednom oglasio. Intervjuer je htio svakako saznati razlog tako dugog šutnji intervjuiranog. Zapisuje tako Dežulović da je na intervju došao 14. veljače na sam Smojin šezdeset i deveti rođendan "nabrijan ka pivac". "S jedne strane stola ja, dugokosi mulac s jajima do poda, mladi reporterski lav taman s vukovarskoga ratišta, a nasuprot meni oronuli stari kralj lavova, napukli reporterski totem koji šuti u vrijeme kad se šutjeti ne smije." I sada je najbolje nastaviti ovaj prikaz citatom Smojina odgovo-

Mario Bošnjak

ra: "Ne znan zašto ne pišem... Kada je došlo do ovega u nas, do ove katastrofe, kataklizme, mene je zateklo, razumiš? Najedanput nika praznina, šupljina, izgubljenost. Zavuka san se, izgubija, bilo me je stid svega", govorio je hrapavim glasom. "Nisan se pripa, čega se ima bojat čovik od sedadeset godina? U ovin godina čovik se familjarizira sa smrću, smrt mu dođe kao prijateljica." Ubrzo nakon tog intervjua Smoje je ipak propisao, dakako, u Feral Tribuneu. Ostalo je povijest u kojoj prozaist Boris Dežulović, uz veliki oprostajni intervju sa Smojom, zapisuje da je tri i pol godine ranije intervjuirao živoga čovjeka i pisca na samrti, a tada je pred njim bio živ pisac, a čovjek na samrti. Bio je to, na koncu, razgovor o životu, a Smoje je o njemu znao sve. Bio je predani, multidisciplinarni istraživač života i najveći živući poznavatelj te neobične pojave. U svom pregnantno stvarnosnom stilu Dežulović još dodaje: "Da se ne zajebavamo, znali smo da je kraj, i da je preostalo samo da se zajebavamo. I zajebavali smo se kao djeca." U knjizi "Razgovori sa Smojom" moglo bi se reći, onako usput, ima mnogo elemenata, zametaka da se napravi solidan književni portret velikog suvremenoga pisca na splitskoj čakavici, pa da se možda počne priređivati i kritičko izdanje sabranih djela Miljenka Smoje. Naš izdavači sigurno se neće pomamiti za tom idejom, ali možda se ipak nađe još neki nakladnik hrabar kao riječki Adamić koji je za ovu primjereno opremljenu knjigu okupio izvrsne suradnike. Tu treba svakako istaknuti velikoga fotoreportera Feđu Klarića koji je s Miljenkom Smojom prolazio sito i rešeto desetljećima, zatim autora nadahnutu pogovora i korektora, feralovca Predraga Lucića te urednika Dragana Ogurlića i grafičkoga oblikovatelja Željka Maletića. I, dakako, među suradnicima valja istaknuti i samog Miljenka Smoju, zvanog i Šunje, jer ovaj libar sadrži i tri njegova autorska teksta. I zadnji, testamentarni tekst naslovljen "Feratjer iz Trgovišća" s njegovom zadnjom napisanom riječju - pisat.

DUNJA FIGENWALD PULETIĆ (1941. - 2015.)

Životna nit jedne od najpopularnijih, ponajboljih TV voditeljica, spikerica i novinarki u nekadašnjoj državi Dunje Figenwald (Sigetić, Lango, Puletić) prekinuta je 19. studenoga u Beogradu na 74. godini. Dunja Figenwald Puletić rođena je 27. studenoga 1941. godine u Zagrebu gdje je završila gimnaziju i započela studij na Zagrebačkom sveučilištu. A od 1960. do lipnja 1967. godine radila je na Radioteleviziji Zagreb. Dunja se u Beograd preselila 1967. i zaposlila na tadašnjoj Radioteleviziji Beograd. Diplomirala je na Filološkom fakultetu na Beogradskom univerzitetu na katedri za engleski jezik i književnost (tečno je govorila engleski, francuski i talijanski). Radila je na RTS-u kao spikerica, vodila informativni i kulturno-zabavni program te brojne TV prijenose glazbenih festivala i kvizova. Kako navodi Radiotelevizija Srbije, Dunja Figenwald bila je predstavnica voditelja nekadašnje jugoslavenske radiotelevizije sa svojim programom na osnivačkoj skupštini voditelja svijeta, u sklopu internacionalnog TV festivala u Monte Carlu, 1977. godine. Vodila je, a potom i uređivala i Eurovizijske emisije. Početkom 1992. godine najvjerovatnije je zbog svog porijekla skinuta s RTS-a te je četiri godine nekako preživljavala s minimalcem, ne pojavljujući se više na TV ekranu. Do travnja 1999., kada je umirovljena, bila je urednica i voditeljica emisije "Modni magazin", a glumila je u filmovima "Moja luda glava", "Bez", "Bombaši" itd. Voditeljica, novinarka i spikerica Dunja Figenwald Puletić ostala je upamćena po mnogočemu - poglavito po svom vrlo prijatnom glasu, izvrsnoj dikciji, gracioznom držanju u emisijama, ali i po šarmu i elokvenciji te poznavanju stranih jezika (jp)

ANTUN ZIBAR (1938. - 2015.)

Istaknuti hrvatski novinar, urednik, diplomat i izdavač Antun Zibar preminuo je 4. studenoga u Zagrebu, a ispraćen je 9. studenoga u krematoriju na Mirogoju. Rođen je u Glini 7. siječnja 1938. godine gdje je završio osnovnu školu, gimnaziju u Sisku 1957., a Fakultet političkih nauka na Zagrebačkom sveučilištu, stekavši zvanje diplomiranog politologa (1975.). Novinarstvom se počeo baviti još kao gimnazijalac, suradujući u sisačkom lokalnom tjedniku Jedinstvo i nekim sportskim listovima. Odmah po završenoj maturi 1957. zaposlio se u Jedinstvu, gdje je uređivao sportsku i kulturnu rubriku i bio honorarni dopisnik Borbe iz Siska. Zbog želje za studiranjem, 1958. odlazi u Zagreb i zapošljava se u redakciji latiničnog izdanja Borbe, najprije kao suradnik u gradskoj, a potom sportskoj i privrednoj rubrici da bi 1964. postao saborski izvijestitelj. Godine 1968. imenovan je odgovornim urednikom zagrebačkog - latiničnog izdanja Borbe i na toj dužnosti ostaje do 1978. godine. U tom je razdoblju zbog novinarskih zadataka boravio u Čehoslovačkoj, Nizozemskoj, Njemačkoj, Švicarskoj i Iraku. Za vrijeme obavljanja tih dužnosti, od 1980. do 1983. godine, surađivao je u Vjesnikovoj rubrici posvećenoj životu i aktivnostima naših iseljenika i građana na privremenom radu u inozemstvu. Po isteku diplomatskog mandata 1983. godine zapošljava se u nakladničkoj kući Školska knjiga kao rukovoditelj izdavačkog sektora. Godine 1990. - 1991. obavlja dužnost glavnog, generalnog direktora do odlaska u mirovinu. Dobitnik je Nagrade DNH "Zlatno pero" za pojedinačne radove 1964./1965. i drugih priznanja. Predsjednik Tito odlikovao ga je Ordenom bratstva i jedinstva sa srebrenim vijencem (1976.). Uz ostalo je upamćen

kao istinski borac za dignitet profesije, nagrađivanje kolega po rezultatima rada i vidno je pridonio razvoju HND-a i povećanju njegova utjecaja u javnosti. Uvijek se prvenstveno zalagao za demokratizaciju cijeloga društva, ističući ulogu medija u tim procesima. (jp)

PAVAO PAJO KANIŽAJ (1939. - 2015.)

Hrvatsko Novinarsko društvo ostalo je bez jedne plemenite duše, ali i jednog velikog srca. Poslije kratke i teške bolesti u 77. godini 4. je studenoga u Zagrebu preminuo novinar i književnik Pavao Pajo Kanižaj, a posljednji put ispraćen je 10. studenoga u krematoriju na Mirogoju. Svestrano obdareni Kanižaj - novinar i pisac, pjesnik i satirik, aforističar, pisac za djecu, dramaturg i urednik, rođen je 22. srpnja 1939. godine u Đelekovcu. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta 1967. godine. Prve radove, uglavnom humorističke, objavio je u Studentskom listu tijekom studija šezdesetih godina prošloga stoljeća. Na televiziji Zagreb je od 1966. do umirovljenja. Uz to bio je urednik Paradoxa, umjetnički direktor festivala humora i satire Kerempuh, glavni urednik Žalca itd. Kao urednik i autor jedan je od tvoraca modernog humorističkog programa - inicirao je suradnju s M. Smojom, M. Kerstnerom, M. Trišlerom, V. Šimencom, I. Raosom i drugim velikanima pisane riječi. Od 1974. prelazi u dječju redakciju gdje je urednik serijala "Strah u ulici lipa", "Jelenko", "Smogovci", "Lažeš, Melita", "Ne daj se, Floki" i drugih te mnoštva televizijskih igara za najmlađe. Iza Kanižaja su ostala brojna djela: "Na golom oroku", 1969., "Jedi bližnjega svoga", 1970., "Kralju Tomislavu", 1971., "Prsluk pucam", 1976., "Šarabara", 1976., "Zapisi odraslog limača", 1978., "Kad sam bio odrastao", 1983., "Naprijed u rikverc", 1988. i druga. Uz njegove knjige odrasle su

generacije mladića i djevojaka iz svih dijelova nekadašnje države. Autor je stihova četrdesetak slikovnica za djecu i desetak za mladež nagrađenih nagradama "Ivana Brlić Mažuranić", 1970., i "Grigor Vitez", 1993., te brojnih knjiga aforizama, satiričnih pripovjedaka i pjesama za odrasle. (jp)

SREĆKO JURDANA (1950. - 2015.)

Jedan od vodećih analitičara hrvatske društveno-političke scene i dugogodišnji kolumnist tjednika Nacional Srećko Jurdana preminuo je prošli mjesec. Neumoljiva bolest odvela ga je u vječnost u petak 20. studenoga u 65. godini, a ispraćen je 24. studenoga u krematoriju na Mirogoju. Srećko Jurdana, novinar, publicist i filmski redatelj, rođen je 1950. u Zagrebu. Diplomirao na Akademiji za dramsku umjetnost u Zagrebu. Studirao je i sociologiju i engleski na Filozofskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta. Novinarstvom se bavi od sredine sedamdesetih godina, pišući uglavnom o filmu. Jedan je od osnivača i urednika filmskog časopisa FILM koji je izlazio od 1975. do 1979. u Zagrebu. Ogljedima, esejima i filmskim kritikama godinama je surađivao na Radio Zagrebu. Pisao je uglavnom fenomenološke oglede, a od 1990. i političke komentare, vojne analize, ratna izvješća u Slobodnoj Dalmaciji, Globusu, Večernjem listu, Glasniku HDZ-a i drugim medijima, a sredinom 90-ih postaje vodeći komentator u tjedniku Nacional. Snimio je igrano-dokumentarni film "Gospodar tijela" 1978. Napisao je knjigu "Stupovi društva" koja predstavlja vrh hrvatske publicistike toga vremena. "Premda je 1990. godine bio veoma blizak HDZ-u, kasnije se Jurdana profilirao kao kritičar Tuđmanove autoritarnosti, a posebno žestoko napadao je tajkunizaciju i novopečene bogataše. Bio je novinar gotovo do posljednjeg daha, iako terminalno bolestan, još prošlog tjedna napisao je

zadnju kolumnu u Nacionalu", zapisao je o njemu kolega Robert Bajruši. Bio je član Hrvatskog društva filmskih radnika i Hrvatskog novinarskog društva. Dobitnik Nagrade HND-a "Marija Jurić - Zagorka" za komentar - kolumnu za 1997. i drugih priznanja. (jp)

IVAN VRBANIĆ
(1934. - 2015.)

Na varaždinskom Gradskom groblju, 11. studenoga 2015. godine, samo dan prije 81. rođendana, pokopan je Ivan Vrbanić, jedan od najuglednijih varaždinskih novinara. "Vrba", kako mu je bio nadimak, dvadeseti je novinar sa šireg varaždinskog područja koji je u proteklih 20 godina sišao sa scene ovog osjetljivog i stresnog zanimanja. U prosjeku, dakle, svake godine jedan manje u novinarskom ešalonu sjeverozapada Republike Hrvatske. Rođen je 1934. godine u Varaždinu gdje je sredinom šezdesetih godina prošloga stoljeća u Informativnoj službi Varteksa pekao novinarski zanat na stranicama Varteksova vjesnika i u emisijama Radio Varteksa. Godine 1973. imenovan je v.d. direktorom Radio Varaždina i sve do 1984. godine obnašao je dužnost čelnog čovjeka te informativne ustanove, da bi 1993. zbog narušenog zdravlja, otišao u mirovinu. U međuvremenu je u suradnji s Antunom Golobom njegovao satirične radioemisije na varaždinskom kajkavskom izričaju, pa su "Tonč i Bartol" bili vrlo slušani u II. programu Radio Zagreba, a emisija "Po dragomu kraju" u eteru Radio Varaždina. Bio je dugogodišnji suradnik Varaždinskih vijesti gdje je 17 godina u više od 880 nastava pisao satiričnu kolumnu na kajkavskom pod naslovom "Klopotec", a jedno desetljeće bio je i dopisnik Večernjeg lista. Članom Hrvatskog novinarskog društva postao je od 1968. godine i u nekoliko navrata bio je u sastavu Skupštine. Često se znao šaliti pa je tako, prisjećajući se 1959. godine, kada je na velikom maskenbalu u

zgradi varaždinskog Hrvatskog narodnog kazališta dobio prvu nagradu za masku "Prosjak", duhovito rekao da je bio vidovit što će se dogoditi s novinarskom strukom i novinarima. Ilustrirao je to činjenicom da su se u proteklih nekoliko godina u Varaždinu ugasila dopisništva Hrvatske televizije, Hrvatskog radija, Vjesnika, Jutarnjeg lista, Večernjaka... Izrekao je to na bolničkoj postelji, svega nekoliko dana prije nego što je zauvijek sklopio oči. *K. Kruljac*

ERNA TONCINICH
(1934. - 2015.)

Redove Hrvatskog novinarskog društva napustila je potkraj listopada riječka novinarka talijanskog časopisa Panorama, nastavnica likovnog odgoja i keramičarka Erna Toncinich, a po izričitoj želji pogreb je održan u krugu najuže obitelji. Rođena je 5. studenoga 1934. u Rijeci gdje je završila Filozofski fakultet. Novinarstvom se počela baviti 1. prosinca 1978. godine u redakciji lista Il Pioniere u Rijeci, pišući ponajčešće za djecu i najmlađe, a kasnije i likovne kritike na talijanskom jeziku. Bavila se i nastavnim radom, a posebno se angažirala u Društvu "Naša djeca" Rijeka. Bila je i voditeljica likovne sekcije u Zajednici Talijana u Rijeci. Upamćena je kao vrlo skromna i samozatajna novinarka - nesebično pomažući mlađim kolegicama kada su se počele baviti novinarskim pozivom. (jp)

ZVONIMIR ANTOLJAK
(1934. - 2015.)

Nekoč izuzetno popularni novinar, a potom i profesionalni pilot Zvonimir Antoljak otišao je na svoj posljednji let 1. prosinca, a posljednji ispraćaj obavljen je 7. prosinca na zagrebačkom krematoriju. Zvonimir Antoljak - Tonča rođen je 15. lipnja 1934. godine u Bjelovaru gdje je završio gimnaziju. Godine 1952. apsolvirao je na Pravnom fakultetu Zagrebačkog

sveučilišta. Kao student sudjelovao je na dobrovoljnim omladinskim radnim akcijama. Tijekom studija počeo se baviti novinarstvom. Suradivao je ponajprije u Studentskom listu, 12. studenoga 1958. zaposlio se redakciji Vjesnika u srijedu, a potom je bio u Plavom vjesniku do 31. prosinca 1959. kada odlazi u skandinavske zemlje. Od 1. rujna 1961. do 15. veljače 1963. ponovno radi u Vjesniku u srijedu kao novinar, a potom opet odlazi u Švedsku, da bi od 1. siječnja 1970. godine bio u redakciji Vjesnika pomoćnik glavnog i odgovornog urednika za tiražu, propagandu na tržište i poslovanje radne jedinice. Zbog izbora za sekretara Aerokluba Zagreb odlazi iz Vjesnika 31. srpnja 1971. godine i u potpunosti se posvećuje novom zanimanju. Istaknuo se kao vrstan pilot, sudjelovao na mnogim manifestacijama iz tog faha u zemlji i inozemstvu, a svoje bogato znanje prenosio je na mlade pilote. (jp)

DRAGO ŠUBIĆ
(1929. - 2015.)

Novinar Drago Šubić ogledao se i dokazao ne samo kao solidan novinar, nego i kao izvrstan urednik. Imao je osjećaj za odabir tema što će ih realizirati njegovi suradnici i osjećaj kako povećati tiražu, u čemu je itekako uspijevao. Za njegovog mandata naklada popularnog Večernjaka, čiji on bio glavni i odgovorni urednik, vrtoglavo je rasla, a list se čitao diljem zemlje. Takav je bio Drago Šubić i takvoga ga pamtimo. Rođen je 25. travnja 1929. godine u Trebinju, a preminuo je 5. listopada 2015. u gradu podno Sljemena. Školovao se u Karlovcu i Zagrebu. Novinarstvom se počeo baviti kao student Ekonomskog fakulteta pišući najprije u Studentskom listu, Omladinskom borcu i zagrebačkom Narodnom listu. Od 1954. stalni je honorarni suradnik, pisac i prevoditelj u Plavom vjesniku. U stalni radni odnos

primljen je 1. siječnja 1955. najprije kao suradnik u Plavom vjesniku, a zatim u gradskoj, privrednoj pa vanjskopolitičkoj rubrici Vjesnika. Godine 1959. na Sinaju je bio prevoditelj u Štabu odreda JNA u sastavu snaga UN. Po povratku u zemlju radi u vanjskopolitičkoj rubrici Vjesnika. Bio je dopisnik tog zagrebačkog dnevnika iz Londona 1960. i 1961., a potom iz Rio de Janeira za Brazil i Latinsku Ameriku od 1961. do 1963. Poslije povratka iz Južne Amerike postaje urednik vanjskopolitičke rubrike Večernjeg lista i na toj dužnosti ostaje sve do 1975. kada je imenovan glavnim i odgovornim urednikom Večernjeg lista, koju je dužnost obavljao u dva mandata - do srpnja 1983. U travnju 1985. postaje glavni i odgovorni urednik informativno-političkog časopisa Izbor, na kojoj je dužnosti do kraja 1988. kad preuzima uredničke poslove u OOUR-u IRI. (jp)

ZOJA PADOVAN
(1948. - 2015.)

Redove Hrvatskog novinarskog društva napustila je i Zoja Padovan. Umrla je nakon duge i teške bolesti 29. rujna, a ispraćaj pokojnice bio je u krugu obitelji na groblju Sv. Ane u Šibeniku. Novinarka Padovan rođena je 15. studenoga 1948. godine u Zagrebu. Diplomirala je na Fakultetu političkih nauka Sveučilišta u Zagrebu 1973. Kao studentica počela se baviti novinarstvom i od siječnja 1971. surađivala je na pripremanju časopisa za mlade Tina. Od izlaska prvog broja časopisa u lipnju 1971. do ožujka 1973. bila je stalni honorarni suradnik, a odmah nakon što je diplomirala, primljena je u stalni radni odnos 10. ožujka 1973. Kad je Tina ukinuta, u prosincu 1976. prelazi u Svijet za suradnicu, urednicu i zamjenicu glavnog urednika te kao zamjenica potpisuje list od studenoga 1985. do siječnja 1986. Od veljače 1987. urednica je u redakciji Arene, a od listo-

pada 1988. u novom tjedniku Mila. Piše društveno-političke teme i komentare. Aktivna je i u društveno-političkim organizacijama i organima samoupravljanja u kući Vjesnik i u Gradu Zagrebu. Uz ostalo, bila je sekretar SK Mjesne zajednice Božidar Adžija Zagrebu i NIŠPR-a Vjesnik, a istodobno i sekretar omladinske organizacije u Vjesniku, delegat u Vijeću mjesnih zajednica Skupštine općine Medveščak i dr. Našla je vremena i za sport. Za ekipu Vjesnika nastupila je na Susretima radnika u grafičkoj, informativnoj i izdavačkoj djelatnosti Zagreba, na kojima u šahu osvaja prva mjesta. Kolegica Padovan bila je izuzetno radišna i omiljena u svim sredinama u kojima je radila. /p/

IVO LONČAR
(1957. - 2015.)

Čuveni novinar i urednik HRT-ovih "Plodova zemlje" i zastupnik u Saboru Republike Hrvatske u dva mandata Ivo Lončar preminuo je u subotu 3. listopada u 59. godini, a ispraćen je na svoje vječno počivalište 7. listopada na groblju Mirogoj. Rođen je u Imotskom 1. travnja 1957. Diplomirao je na Agronomskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta i novinarstvo na Fakultetu političkih nauka u Zagrebu 1982. Na Radio Zagrebu je od 1982. godine. Od 1988. urednik je u unutrašnjoj redakciji, urednik emisije "Za selo i poljoprivredu", urednik i voditelj "Noćnog programa". Na Hrvatskoj televiziji je od 1993. Bio je urednik i voditelj "Plodova zemlje" od 1993 do 1999. U anketi tjednika Studio 1997. godine proglašen je urednikom godine. Dobitnik je Nagrade "Veselko Tenžera" Hrvatskog novinarskog društva kao novinar godine 1998. Saborski zastupnik je od 2000. u dva mandata. Premda je karijeru počeo kao sportski novinar na Radio Zagrebu, televizijski gledatelj najviše ga pamte kao urednika i voditelja emisije "Plodovi zemlje". A upamćen je kao veoma oštar kritičar domaće pol-

joprivredne politike početkom devedesetih godina. (p)

AGNESE SUPERINA
(1948. - 2015.)

Poslije duge i teške bolesti umrla je 7. listopada 2015. u Rijeci Agnese Superina, dugogodišnja novinarka i urednica Talijanske redakcije Radio Rijeke. Rođena je 21. prosinca 1948. u Rijeci gdje se i školovala. Novinarstvom se počela baviti u novinsko-izdavačkoj kući Edit, 2007. djelujući u mjesečniku za djecu Il Pioniere, današnjem Arcobalenu dok nije 1984. godine prešla na Radio Rijeku. Radijsku karijeru završila je umirovljenjem u prosincu 2009. godine, nakon što je 35 godina osvajala eter svojim karakterističnim toplim i dubokim glasom koji će pamtili generacije slušatelja Radija Rijeke. Specijalnost u branši bila joj je dječja književnost - priče, reportaže, intervjui. Brojne manifestacije u Circolu godinama nisu mogle proći bez njezina voditeljskog priloga, a njezina velika ljubav bila je i gluma. Bila je sudionica mnogih predstava zajedno s glumcima Zajednice Talijana. U njezinu kurikulumu ističe se i uloga tajnice kulturno-umjetničkog društva Fratellanza te članice predsjedništva Zajednice Talijana Istre i Rijeke. U nacionalnoj zajednici bila je vrlo aktivna još od mladosti, te se borila za socijalna i politička prava svojih sunarodnjaka, kao i za očuvanje manjinskoga identiteta. Promovirala je nebrojene kulturne, socijalne i političke inicijative Zajednice Talijana i Talijana općenito u Rijeci, uvijek pokazujući iznimnu privrženost talijanskome jeziku i kulturi te fuminskoj tradiciji. U dva uzastopna mandata, od 2006. do 2014. godine, birana je za predsjednicu riječke Zajednice Talijana, a od 2006. do 2010. godine bila je dopredsjednica Skupštine Talijanske Unije. Agnese Superina godinama je bila i riječka gradska vijećnica te članica Gradske komisije za pitanja talijanske manjine. /sp/

ŽELJKO MUŽEVIĆ
(1951. - 2015.)

Poznati brodski novinar, urednik i glavni urednik Željko Mužević preminuo je iznenada u 65. godini 30. rujna u svom Slavskom Brodu, a posljednji ispraćaj obavljen je 1. listopada na groblju u Podvinju. Rođen je 2. travnja 1951. godine u Slavskom Brodu, a novinarstvom se počeo baviti 1973. godine. Specijalnost mu je u početku bila - reportaža. Riječ je o dugogodišnjem i cijenjenom brodskom novinaru koji je dao nemali doprinos hrvatskom novinarstvu. Niz godina, pa i u onim najtežim ratnim, radio je kao glavni urednik Radio Broda. Istodobno, bio je dopisnik Večernjeg lista, Sportskih novosti, novinar Brodskog lista, Posavske Hrvatske, a od 2000. godine i voditelj dopisništva Jutarnjeg lista. Pisao je i za Vikend, Arenu i druge listove nekadašnje kuće Vjesnik. Umirovljen je 2010., no odlazak u mirovinu bio je samo formalan. Nastavio je raditi, pisati za Hrvatski glas Berlina, voditi svoj blog Divan skitnje, do zadnjeg dana bio je suradnik SBplus portala gdje je, na svoj specifičan način, pisao o zbivanjima u gradu, njegovoj povijesti i ljudima. Bio je čovjek velika srca od kojega su mlađi kolege uvijek mogli nešto naučiti. Brođani će ga pamtili i kao kroničara događanja u njihovu gradu. Objavio je stotine reportaža o poljoprivrednim proizvođačima, unapređenju poljoprivredne proizvodnje, privrednim gigantima poput Đure Đakovića, te mnogim iznimno zaslužnim pojedincima toga grada. Posebno je uspješno izvještavao o Domovinskom ratu tijekom 90-ih godina. Bio je uvijek spreman popričati, nasmijati kolege i kolegice; znao je uživati u životu i u svom poslu. Odgovorni urednik Radio Broda Željko Mužević ostavio je traga i u publicistici. Njegova djela su "Slavonski kalendar", 1992., "Povijest kajakaštva", 1990., "Osamdeset godina nogometa u Brodu", 1990. i druga. (jp)

RADOVAN LAUŠ
(1951. - 2015.)

Jedan od najviđenijih televizijskih snimatelja, dugogodišnji član Društva novinara Hrvatske i Hrvatske televizije Radovan Lauš umro je poslije kratke i teške bolesti 15. listopada u Zagrebu u 65. godini, a ispraćaj je obavljen 19. listopada u Krematoriju na Mirogoju. Radovan Lauš rođen je 28. veljače 1951. u Đurđevcu. Još u ranom djetinjstvu zavolio je aparat i filmsku kameru, što će mu kasnije postati i životni poziv. Stalni radni odnos zasnovao je s Hrvatskom Radiotelvizijom 9. lipnja 1975. radeći isprva kao pripravnik. Druži se s vrhunskim televizijskim djelatnicima napose snimateljima, od njih uči, postupno napreduje i stječe zvanje filmski snimatelj - majstor reporter. Majstor reporter Lauš snimao je najznačajnije i najupečatljivije političke, privredne i kulturne događaje, pratio je posjete brojnih najistaknutijih domaćih i inozemnih državnika u zemlji i inozemstvu. Uživao je lijep ugled među svojim kolegama snimateljima, ali i novinarima koji su se, da tako kažemo, otimali za njega u želji da s njime rade reportaže i druge najrazličitije priloge za emitiranje u informativno-političkim i inim programima matične kuće. Snimao je tako kvalitetno da montažeri nisu imali nikakvog posla s njegovim storijskama; Lauševi snimateljski prilozima mogli su ići direktno u eter, bez montiranja. Filmski i TV snimatelj Radovan Lauš upamćen je kao vrhunski profesionalac, ali i kao drag, pristupačan i jednostavan čovjek. (jp)

novinarski party 2015

SPONZORI / DONATORI

Turistička zajednica

PBZ

HPB
HRVATSKA POŠTANSKA BANKA

Hrvatski Telekom **T**

Večernji list

KONČAR

otpbanka

ERSTE
Bank

Hina

ZAGREBAČKA PIVOVARA
1892

A MOLSON COORS COMPANY

nexe
GRUPA

BELJE
1697

Karlovačka pivovara
Članica Heineken grupe

Jamnica Vindija

PODRAVKA

HOTEL LAGUNA
★★★

VRUJAK

(STYRIA

24 SAT

ONAF d.d.

